

ALFRED
DE MUSSET

LORENZACCIO

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN: BERNA GÜKEN

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ALFRED DE MUSSET
LORENZACCIO

ÖZGÜN ADI
LORENZACCIO (1834)

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
BERNA GÜZEN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, EKİM 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-569-7 (CİLTİ)
ISBN 978-605-332-568-0 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

ALFRED DE MUSSET

LORENZACCIO

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
BERNA GÜKEN

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

“Seslenmek istediğim okuyucu, teoride ve pratikte, özgürlüğün iyi, istibdadın ise kötü olduğunu bilenlerden oluştuğuna göre bunu evrensel bir gerçek olarak kabul edip, özellikle kendi eylemimden söz edeceğim. Bunu yapmaktaki amacım ödül veya övgü elde etmek değildir, her iyi vatandaşın üzerine düşeni yaptığımı kanıtlamaktır, eğer bu eylemi gerçekleştirmeseydim, vatanıma ve kendime karşı olan görevimi ihmal etmiş olurum.”

Lorenzo de'Medici 1539'da kaleme aldığı *Apologia*'sında, bir savunma yazma amacını işte bu cümlelerle özetliyor.

Ailesinin şefkatle “Lorenzino” [Küçük Lorenzo], halkın ise hakaretle “Lorenzaccio” [Kötü Lorenzo] olarak andığı Lorenzo de'Medici, Medici ailesinin en gizemli şahsiyetlerindendir.

Medici Hanedanı'nı kuran Cosimo de'Medici'nin erkek kardeşi Lorenzo'nun soyundan gelen Lorenzo, Pierfrancesco de'Medici ile Maria Soderini'nin oğluydu. 1514'te Floransa'da dünyaya gelmiş, 1525'te babasını kaybetmiş, bu tarihten iki yıl sonra patlak veren Medici karşıtı ayaklanma nedeniyle annesiyle Venedik'e kaçmak zorunda kalmıştı. Oradan Roma'ya giden Lorenzo, kendisi de Medici ailesi mensubu olan Papa VII. Clemens'in himayesine girdi. Ancak 1534'te, sarhoş arkadaşlarıyla Konstantino Takı ile

San Paolo Kilisesi'ndeki heykelleri tahrip etmesi üzerine, Papa tarafından Roma'dan sürüldü. Aslında yetenekli bir yazar ve şair olan Lorenzo'nun bu eylemi hâlâ gizemini korumaktadır.

1534'te Roma'dan sürülen Lorenzo, Floransa'ya döndü ve Medicilerin sarayına bitişik bir evde yoksul bir hayat süren annesi Maria ile yaşamaya başladı. Kısa sürede kuzeni ve Floransa Dükü Alessandro de'Medici ile dostluk kurdu. Dükün her türlü sefahat âlemine katılan Lorenzo, halk tarafından "Lorenzaccio" lakabı ile anılmaya başlandı. İkili; soylu ailelerin kızlarını baştan çıkarıyor, gerekirse manastırdan kaçırıyor, maskeli balolara kadın kılığında gidiyor, zengin cumhuriyetçi aileleri sürgüne yollayıp servetlerine el koyuyordu. Aynı yıllarda yaşamış İtalyan tarihçi ve şair Benedetto Varchi'ye göre, Lorenzo ile Alessandro arasında arkadaşlıktan öte bir ilişki vardı.

1527'de çıkan halk ayaklanması sonucu Mediciler Floransa'dan sürülmüşlerse de, Kutsal Roma-Cermen İmparatoru Şarlken ile Papa VII. Clemens'in kurduğu ittifak sonucu kuşatılan şehir 1530'da düşmüş, bunu izleyen yıl Urbino Dükü II. Lorenzo de'Medici'nin (veya bir ihtimal VII. Clemens'in) gayrimeşru oğlu Alessandro de'Medici Floransa dükü ilan edilmişti. Cumhuriyetçi soylu aileler ve halkın büyük kısmı, zalim ve sefih bir dük olan Alessandro'nun hoyrat yönetiminden şikâyetçiydi.

Alessandro'dan hoşnut olmayanlar arasında, zamanın ünlü hümanistlerinden cumhuriyetçi Filippo Strozzi de bulunmaktaydı. Aynı Filippo, Maria Soderini'nin küçük oğlu Lorenzo'nun eğitimini de üstlenmişti. Alessandro ile olan yakın ilişkisine rağmen Lorenzo, Filippo ve onun cumhuriyetçi çevresinden kopmamış, hatta İtalyan cumhuriyetçilerini destekleyen Fransa Kralı I. François'nın casusları ve Alessandro'nun sürdüğü cumhuriyetçilerle de ilişkisini sürdürmüştü.

İşte böyle bir siyasi atmosferde Lorenzo *Apologia*'sında sözünü ettiği şeyi yapar, sonra da Bologna'ya kaçar. Bologna'da Lorenzo'ya, cumhuriyetçi Strozzi ailesi yardım eder. Aynı sırada, Filippo'nun oğlu Piero Strozzi kumandasındaki cumhuriyetçi sürgünlerden oluşan bir ordu, Alessandro'nun yerine dük seçilen Cosimo de'Medici ile Prato yakınlarındaki Montemurlo'da karşı karşıya gelir. Cumhuriyet yanlısı ordu bozguna uğrar; Cosimo, bu zaferle Şarlken'in güvenini ve desteğini kazanır. Floransa artık kesin olarak Medicilerin, dolayısıyla Papa ve Şarlken'in hâkimiyetine girmiştir.

Umutsuzluğa düşen Lorenzo, Bologna'dan ayrılarak İstanbul'a gelir. Zamanın padişahı Kanuni Sultan Süleyman, 1536'da Şarlken'e karşı Osmanlı'dan yardım isteyen I. François'ya destek amacıyla Marsilya'ya donanma göndermişti. 1538'de, I. François ile istemeye istemeye ateşkes imzalayan Şarlken, yayılmacı politikasını bu sefer Osmanlı topraklarına yönlendirecekti. Barbaros Hayrettin Paşa'nın üstün taktik anlayışı sonucu kazanılacak olan Preveze Deniz Muharebesi de pek uzak değildir.

Böyle bir siyasi ortamda, Lorenzo'nun İstanbul'a gelerek, ortak düşman Şarlken'e karşı askerî yardım aramasından daha doğal bir şey olamazdı. Lorenzo, *Apologia*'sında şöyle yazar: “[...] hiçbir zaman kendi güvenliğime makul ölçülerin dışında ehemmiyet vermedim. Eğer Konstantinopolis'e gittiysem, sadece işler kötü gittiğinden değil, artık umutsuz bir duruma düştüğünden gittim. Ve eğer kötü talih peşime bu derece takılmamış olsaydı, bu yolculuğum boşuna olmazdı.” Nitekim İstanbul, Montemurlo Muharebesi sonucunda iktidarını daha da sağlamlaştıran Cosimo'ya karşı Lorenzo'ya destek olmaz.

Bunun üzerine Lorenzo, diğer olası müttefik Fransa'ya gider. Ancak burada da aradığı desteği bulamaz. Lorenzo, kendisini eleştiren çevrelere cevap niteliğindeki *Apologia*'sını

büyük ihtimalle Fransa'da kaldığı dönemde kaleme almıştır. Hakkında 24 Nisan 1537 tarihinde çıkan ölüm emrine rağmen, on bir yıl hayatta kalmayı başaran Lorenzo, nihayet 26 Şubat 1548'de Venedik'te, Dük Cosimo de'Medici hesabına çalışan iki kiralık katil tarafından öldürülür. Katillerden biri olan Francesco Bibboni'nin cinayet hakkında yazdığı rapor günümüze ulaşmıştır.

Lorenzo'yu yaşamını sürgünle sonuçlanan eyleme iten, daha sonra yayımladığı *Apologia*'sında da son derece yetkin ve zarif bir şekilde öne sürdüğü gibi, cumhuriyetçi duyguları ve özgürlük aşkı mıydı? Yoksa şahsi gerekçelerle mi hareket etmişti? Yoksa bazı kaynakların iddia ettiği gibi, Lorenzo'nun akli dengesi bozuk muydu? Dengesiz yapısı nasıl onu 1534'te Costantino Takı ve San Paolo Kilisesi'ni tahrip etmeye ittiyse, 1537'de de dükü öldürmeye mi itmişti? Ya da Lorenzo'nun amacı, Herostratus misali, ismini her ne şekilde olursa olsun tarihe mi geçirmekti? Bu soruların cevabı sonsuza dek bir sır olarak kalmaya mahkûm.

Bugün Lorenzo'nun hayatına dair tüm bildiklerimizi 1502-1562 yılları arasında yaşamış, cumhuriyetçilerin yanında Medici karşıtı fesada karışmış ve Lorenzo'yu yakından tanımış İtalyan tarihçi Varchi'nin kaleme aldığı *Storia Fiorentina* [Floransa Tarihi] isimli esere borçluyuz.

*

Lorenzo, ölümünden neredeyse üç yüzyıl sonra, genç Fransız şair ve dramaturg Alfred de Musset'nin dikkatini çeker. Karmaşık kişiliğiyle, o sırada kendisi de yirmi üç yaşında olan Musset'yi derinden etkilemiştir. Öyle ki Musset Lorenzo'da, kendi deyimiyle, "ruh ikizi"ni bulmuştur.

Musset'nin Lorenzo ile tanıştığı tarihler, Fransız edebiyatının en önemli dönüm noktalarından birine rastlar. Klasik tragedya anlayışının yerini halka daha çok hitap eden abartılı melodrama bırakması; yakın tarihin, özellikle Ortaçağ ve Rönesans'ın yeniden keşfedilmesi ve bu dönemlerle ilgili

tarihî romanların popüler hale gelmesi; Shakespeare, Goethe ve Schiller'in eserlerinin Fransızcaya çevrilmesiyle farklı edebî akımların keşfedilmesi; o sırada egzotik görülen Akdeniz ülkelerinin, özellikle de İtalya ve İspanya'nın fark edilmesi; bütün bunlar, başını Victor Hugo'nun çektiği romantik tiyatro akımını başlatmıştır. Hugo'nun 1830'da oynanan ve büyük skandal yaratan *Hernani* adlı oyunuyla, tragedya ile komedyayı harmanlayan üçüncü büyük tiyatro anlatımı, yani dram doğmuştur.

Aynı yıllarda Fransa, siyasi açıdan da çalkantılı günler yaşamaktaydı. Napoléon'un 1814'te devrilmesiyle Bourbonlar tahta geri dönmüş, monarşi yeniden kurulmuştu. Her ne kadar Temmuz 1830'daki cumhuriyetçi ayaklanma, saltanatı artık bir istibdada dönmüş olan X. Charles'ı tahttan inme-ye mecbur etmişse de, yerine Louis-Philippe'in geçmesiyle bu sefer burjuvazi merkezli bir anayasal monarşi kurulmuştu. Louis-Philippe, liberal eğilimli bakanların yerine daha sonra muhafazakâr bakanlar getirerek cumhuriyetçi aydınları hayal kırıklığına uğratmıştı. Fransa tarihine "Temmuz Monarşisi" olarak geçen bu dönem, 1848'de son bulacaktı.

1830 Devrimi sonrasında, ünlü Fransız yazar George Sand'ın eline Varchi'nin az önce sözünü ettiğimiz kitabı geçer. Kitapta anlatılanlar 1830 Devrimi sonrası Fransa'sı ile şaşırtıcı benzerlikler taşıyordu. Sand, bir dramdan çok o sıralar çok moda olan *les scènes historiques* [tarihten sahneler] biçiminde tasarladığı altı tablolu *Une Conspiration en 1537* [1537 Komplosu] adlı oyununu Musset'ye, büyük ihtimalle aralarındaki ilişkinin başladığı 1833 yazında gösterir. Varchi'nin kitabından ve Sand'ın oyunundan yola çıkan Musset, XIX. yüzyıl Fransız tiyatro eserleri arasında günümüzde en sık oynanan dramı, yani *Lorenzaccio*'yu kaleme alacaktır.

Lorenzo, XVI. yüzyıldan günümüze kadar birçok yazar, şair, sinema yönetmeni ve besteciyi etkilemiştir. XVII. yüzyıl

İngiliz tiyatrosunun önemli isimlerinden Cyril Tournear'ün 1606-1607 yılları arasında yazdığı *The Revenger's Tragedy* [İntikamcının Trajedisi], yazar her ne kadar isim vermese de Lorenzo'nun hayatından esinlenmiştir. Shakespeare ve Tournear sonrası İngiliz tiyatrosunun önemli yazarlarından James Shirley'nin 1631'de kaleme aldığı *The Traitor* [Vatan Haini] adlı oyun da Lorenzo'nu eylemini konu alır. İtalyan tragedyasının kurucusu Vittorio Alfieri'nin 1788'de yazdığı *L'Etruria vendicata* [Etruria'nın İntikamı] adlı şiiri, özgürlük kahramanı olarak gördüğü Lorenzo'ya methiye niteliğindedir. Ünlü İtalyan tiyatro ve libretto yazarı Sem Benelli'nin 1908'de yazdığı *La Maschera di Bruto* [Brutus'ün Maskesi] adlı oyun, Lorenzo'yu konu alır. Lorenzo, XX. yüzyılda da unutulmamıştır. Amerikalı yazar Arvin Upton'ın *Lorenzino* adlı kısa romanı 1977'de yayımlanmıştır. 1935'te İtalyan yönetmen Guido Brignone'nin çektiği *Lorenzino de'Medici* adlı filmle, Lorenzo beyaz perdeye taşınmıştır. İtalyan besteci Slyvano Bussotti, 1972'de *Lorenzaccio* isimli bir opera bestelemiştir.

Fransa'da, Lorenzo'nun eylemi Sand ve Musset'den çok önce, edebiyata olan merakıyla tanınan Navarre Kraliçesi Marguerite'in, Boccaccio'nun *Decameron*'u etkisinde kaleme aldığı *L'Heptaméron*'unda ele alınır.

Lorenzo'nun hikâyesi, Musset'den sonra bir başka büyük Fransız yazar Alexandre Dumas'nın da ilgisini çekmiştir. Ancak Dumas'nın 1842'de oynanan *Lorenzino* adlı oyunu bugün neredeyse tamamen unutulmuştur.

Sand'ın *Lorenzo*'su ile Dumas'nın *Lorenzino*'su bugün unutulmuş olsa da, Musset'nin *Lorenzaccio*'su hâlâ oynanmakta, okullarda okutulmakta ve üzerine incelemeler yazılmakta. Bunun en önemli nedeni, Musset'nin olaylardan çok Lorenzo'nun gizemli kişiliğine odaklanması, *Lorenzaccio* karakteriyle çok yönlü ve derin bir model-tip yaratmış olmasıdır. Fransız yazar Jules Lemaitre'e göre, Musset'nin *Lorenzaccio*'su "Faust, Hamlet kadar zengin bir karakterdir."

1830'da Shakespeare'e özenerek yazdığı *La Nuit vénitienne* [Venedik Gecesi] adlı oyununun ilk temsilinin fiyasko ile sonuçlanmasıyla, Musset bundan sonraki oyunlarını sahne için değil, "koltuk" için yazmıştı. Ne büyük ironidir ki, *un spectacle dans un fauteuil* [koltuk tiyatrosu] olarak tasarlanan ve Ağustos 1834'te yayımlanan *Lorenzaccio* ile Musset, en sonunda Shakespeare seviyesine ulaşmıştır. Çağdaşlarının şair olarak tanıdığı Musset, bugün bizim için öncelikle bir tiyatro yazarıdır. Fransız romantik tiyatrosunun bugün en yetkin örneği sayılan *Lorenzaccio*, denilebilir ki Fransız tiyatrosunun Shakespeare seviyesine ulaştığı tek örnektir.

İç buhranları, karmaşık psikolojisi ve düşünceden eyleme geçiş sürecinde yaşadığı iç hesaplaşmalarla, Musset'nin *Lorenzaccio*'su Shakespeare'in Hamlet'i ile koşutluk gösterir. Tıpkı babasının intikamını almak için deli taklidi yapan Hamlet gibi, Lorenzo da Floransa'yı özgürlüğüne kavuşturmak için sefih taklidi yapar. Fakat Lorenzo'nun durumu Hamlet'inkinden zordur, zira sefahate alışmış, hatta bundan zevk almaya başlamış, bununla birlikte geçmişteki erdemli yaşamını da unutmamıştır.

1864'te, Musset'nin ölümünden yedi yıl sonra, III. Napoléon yönetimi, *Lorenzaccio*'yu tehlikeli bularak oyunun sahnelenmesini yasaklamıştı. Fakat oyunun sahneye konmasına engel, siyasi olmaktan çok teknikti. Musset'nin sahne için yazmadığı, beş perdeden ve neredeyse her biri farklı dekor gerektiren otuz dokuz sahneden oluşan oyunu, ancak metinde ciddi kesintiler yapıldıktan sonra oynanabilirdi.

Oyun ilk defa 1896'da, ünlü Fransız tiyatrocu Sarah Bernhardt'ın ısrarıyla, metinde hatırı sayılır kısaltmalar yapıldıktan sonra sahneye kondu. Bernhardt'ın Lorenzo rolünü üstlendiği temsil, çok büyük başarı elde etti. Buna rağmen *Lorenzaccio*, Comédie-Française repertuvarına ancak 1927'de alınacaktı.

1896'dan 1952'ye kadarki temsillerin en büyük özelliği, Lorenzo'yu kadınların oynamasıdır. 1952'ye kadar, Lorenzo'nun kırılgan, ikili karakterini ancak bir kadın oyuncunun yansıtabileceği düşünülüyordu. 1952'de Jean Vilar'ın önce Avignon, sonra Paris'te sahneye koyduğu *Lorenzaccio* ile bu kural yıkıldı. Ünlü Fransız tiyatrocusu Gérard Philipe'in Lorenzo'yu oynadığı temsil, *Lorenzaccio*'ya bugünkü haklı ününü kazandıran temsil olarak da tarihe geçmiştir.

Lorenzaccio bugün Fransa'da düzenli olarak oynanmaktadır. Oyun üzerine birçok edebî inceleme, hatta lise düzeyinde edebiyat sınavlarına hazırlık kitapları bulunmaktadır. Musset'nin *Lorenzaccio*'su, XIX. yüzyılda yazılmış oyunlar arasında bugün bizim için konu açısından en güncel olanıdır.

Türkiye'de *Lorenzaccio*, ilk defa 1944 yılında Maarif Vekâleti Yayınları'ndan İzzet Melih Devrim çevirisiyle çıkmıştır. İzzet Melih Devrim'in *Lorenzaccio* çevirisi, tüm yetkinliğine rağmen, bugün dil açısından eskimiştir. Musset'nin *Lorenzaccio*'su, gerek siyasi ve felsefi boyutuyla, gerek Fransız romantik tiyatrosuna getirdiği yeni solukla, gerek hâlâ güncelliğini koruyan konusuyla, altmış dokuz yıl aradan sonra Türkçede bir kez daha okurlarla buluşmaktadır. Bu çeviride, Comédie-Française'in repertuvarına aldığı orijinal 1834 basımı temel alınmıştır.

Berna Günen
2013

Kaynakça

- Lorenzino de'Medici. *Apology for a Murder*. Hesperus Classics, Londra, 2004.
- Lorenzino de'Medici. *Scritti e Documenti*. G. Daelli- C. Editori, Milano, 1862.
- Lorenzino de Médicis. *Apologie*. Editions Allia, Paris, 1995.
- Alfred de Musset. *Lorenzaccio* (1834 edisyonu). Hachette, Paris, 1991.
- Alfred de Musset. *Lorenzaccio* (1853 edisyonu). Larousse, Paris, 1971.
- Alfred de Musset. *Lorenzaccio*. Çev. İzzet Melih Devrim. Maarif Vekâleti Yayınları, Ankara, 1944.
- Théâtre d'Alfred de Musset*. Garnier-Flammarion, Paris, Cilt.1, 1964.

Kişiler¹

ALEXANDRE DE MÉDICIS	Floransa dükü
LORENZO DE MÉDICIS (LORENZACCIO)	Dük'ün kuzeni
CÔME DE MÉDICIS	Dük'ün kuzeni
KARDİNAL CIBO	
MARKİ CIBO	Kardinal'in kardeşi
SIR MAURICE	Sekizler Meclisi şansölyesi
KARDİNAL BACCIO VALORI	Papa elçisi
JULIEN SALVIATI	
PHILIPPE STROZZI	
PIERRE STROZZI	Philippe'in oğlu
THOMAS STROZZI	Philippe'in oğlu
LÉON STROZZI	Philippe'in oğlu, Capua Manastırı başrahibi
ROBERTO CORSINI	Kale valisi ²

-
- 1 Oyun Fransızca kaleme alındığından oyunda geçen yer ve kişi isimleri Musset'nin kullandığı biçimde Fransızca bırakılmıştır. Çeviride Türkçedeki yerleşik isimlerin Türkçesi tercih edilmiş, sonnotlarda da tüm isimlerin İtalyancalarına yer verilmiştir. (ç.n.)
 - 2 Floransa 1530'da Papa VII. Clemens ve Kutsal Roma-Cermen İmparatoru Şarlken'in hâkimiyetine girdikten sonra, 1534-1537 yılları arasında inşa edilen, bugün Fortezza de Basso adıyla bilinen kale. (ç.n.)

PALLA RUCCELLAI	Cumhuriyetçi bir asilzade
ALAMANNO SALVIATI	Cumhuriyetçi bir asilzade
FRANÇOIS PAZZI	Cumhuriyetçi bir asilzade
BINDO ALTOVITI	Lorenzo'nun dayısı
VENTURI	Bir burjuva
TEBALDEO	Bir ressam
SCORONCONCOLO	Bir katil
SEKİZLER MECLİSİ ³	
MACAR GİOMO	Soylu bir delikanlı
(Dük'ün himayesinde)	
MAFFIO	Bir burjuva
MARIE SODERINI	Lorenzo'nun annesi
CATHERINE GINORI	Lorenzo'nun teyzesi
MARKİZ CİBO	
LOUISE STROZZI	

Maiyetten iki kadın ve bir Alman subay.

Bir kuyumcu, bir tüccar, iki mürebbi ile iki çocuk, maiyetten kişiler, askerler, keşişler, dalkavuklar, sürgünler, öğrenciler, hizmetçiler, burjuvalar vs.

Oyun Floransa'da geçer.

3 Floransa hükümetini oluşturan meclislerden biri. Dük yargı gücünü bu meclise bırakmıştı. (ç.n.)

I. Perde

1. Sahne

*(Bir bahçe. Ay ışığı. Önde ve arkada
birer küçük köşk görünmektedir.)*

*(Dük ve Lorenzo, pelerinlerine sarınmış vaziyette
girerler; Giomo'nun elinde bir fener vardır.)*

DÜK

On beş dakika daha bekletirse ben gidiyorum. Feci bir
soğuk var.

LORENZO

Sabredin altes, sabredin.

DÜK

Annesinin evinden gece yarısı ayrılacaktı. Gece yarısı
oldu, hâlâ ortada yok.

LORENZO

Gelmezse bilin ki ben salağım, onun yaşlı annesiye na-
muslu bir kadın.

DÜK

Hay Tanrı cezasını versin! Sonuçta bin dukam gitti.

LORENZO

Sadece yarısını peşin verdik. Ben bu kızcağıza kefilim.
Baygın bir çift iri göz, bunlar insanı yanıltmaz. Merak-
lısı için, daha memeden kesilmeden sefahate dalmış bir
bebekten daha ilginç ne olabilir? On beş yaşındaki bir

çocuğun sapkın bir genç kıza dönüştüğünü görmek; dostça bir tavsiyedeki, bir çene okşamadaki gizemli kötülüğün katmanlarını incelemek, tohumlamak, süzmek... Ebeveynin kişiliğine göre her şeyi açık açık söylemek ya da söylememek. Gelişmekte olan hayalgücünü; yavaş yavaş hayallerini gerçekleştirmeye, korktuğuna dokunmaya, kendisini koruyanı hakir görmeye itmek. Bunlar düşünüldüğünden daha çabuk olur; maharet doğru vurmakta. Bu kız tam bir hazine! Alteslerine enfes bir gece yaşatacak! O ne iffetlidir! Reçel yemek isteyen fakat patisini kirletmek istemeyen genç bir dişi kedi. Bir Flaman kadını kadar temiz! Tam bir küçük burjuva. Azıcık servetleri sağlam bir eğitime olanak vermeyen iyi insanların kızı; prensipleri temelsiz, sadece hafif bir cilalı. Fakat her adımda çatlayan bu kırılğan buz tabakasının altında o muhteşem ırmak nasıl da gürül gürül akar! Çiçeklenmiş fidanlar asla bu denli eşsiz meyveler vaat etmedi; hiçbir çocukta bu denli leziz bir fahişelik kokusu almadım.

DÜK

Lanet olsun! Hâlâ bir işaret yok. Nasilerdeki baloya da gitmem gerek. Kızını bugün evlendiriyor.

GIOMO

Köşke girelim monsenyör. Madem olay, bedelinin yarısı ödenmiş bir kıızı kaçırmaktan ibaret, döşemeleri çiğneyebiliriz pekâlâ.

DÜK

Gel buraya, Macar haklı.

(Uzaklaşırlar. Maffio girer.)

MAFFIO

Rüyamda kız kardeşimi gördüm; elinde ışığı kısık bir fener vardı, göğsü değerli taşlarla bezeliydi. Sıçrayarak uyandım. Olsa olsa bir hayal, ama uykuyu kaçırarak kadar kuvvetli bir hayal. Tanrı'ya şükür, ufaklığın yattığı köşkün pencereleri her zamanki gibi kapalı. Yaşlı incir

ağacının yaprakları arasından lambasının ışığını hayal meyal seçiyorum. Delice korkularım geçti şimdi; hızlı kalp atışlarım yerini tatlı bir huzura bıraktı. Seni çılgın! Gözlerim doldu sanki zavallı kız kardeşim gerçek bir tehlikeyle karşı karşıyaymış gibi. O ses de ne? Kim o dalların arasında hareket eden?

(Maffio'nun kız kardeşi uzaktan geçer.)

Uyandım mı ben? Kız kardeşimin hayaleti bu. Elinde ışığı kısık bir fener, göğsünde ay ışığında kıvılcım gibi parlayan bir kolye. Gabrielle! Gabrielle! Nereye gidiyorsun?

(Giomo ve Dük girerler.)

GIOMO

Uyurgezer birader olmalı bu. Lorenzo sizin güzeli arka kapıdan saraya götürecektir. Bize gelince, biz neden korkalım ki?

MAFFIO

Kimsiniz? Hey! Durun!

(Kılıcını çeker.)

GIOMO

Namuslu köylü, biz senin dostlarıdır.

MAFFIO

Kız kardeşim nerede? Ne arıyorsunuz burada?

GIOMO

Kız kardeşin yuvadan uçtu, yiğit pislik. Aç bahçenin parmaklıklarını.

MAFFIO

Çek kılıcını ve koru kendini, seni katil!

GIOMO

(Maffio'nun üzerine atılır ve kılıcını alır.)

İşte bu kadar! Salak efendi, o kadar uzun boylu değil!

MAFFIO

Ey utanç! Ey olağanüstü acı! Eğer Floransa'da yasalar varsa, eğer yeryüzünde biraz adalet kaldıysa, bu dünyada gerçek ve kutsal ne varsa onlar adına Dük'ün ayaklarına kapanacağım ve o, ikinizi de aştıracak.

GIOMO

Demek Dük'ün ayaklarına kapanacaksın?

MAFFIO

Evet, öyle, sizin gibi it kopuklar, aileleri boğazlıyor, cezasını çekmiyorlar. Ben ölsem de, duyuyor musunuz, diğerleri gibi sessizce ölmeyeceğim. Eğer dük şehrinin çetelerle, katillerle ve namusları lekelenmiş kızlarla dolu bir orman olduğunu bilmiyorsa, işte ona bunu söyleyecek biri! Ah! Katliam! Ah! Demir ve kan! Hakkımı alacağım sizden.

GIOMO

(Elinde kılıç vardır.)

Vurayım mı altes?

DÜK

Hadi hadi, bu zavallı adamı vurmak neye yarar! Hadi git yat dostum. Yarın sana birkaç duka göndeririz.

(Çıkar.)

MAFFIO

Alexandre de Médicis bu!

GIOMO

Ta kendisi, benim cesur köylüm. Kulaklarını seviyorsan ziyaretiyle övünmezsın.

(Çıkar.)

2. Sahne

(Bir sokak. Şafak vakti. Aydınlatılmış bir evden maskeli kişiler çıkmaktadır.)

(Bir ipek tüccarı ile bir kuyumcu dükkânlarını açmaktadırlar.)

İPEK TÜCCARI

Baksanıza Mondella Baba, işte kumaşlarım için iyi bir rüzgâr.

(İpek toplarını açar.)

KUYUMCU

(Esneyerek.)

Kafam kazan gibi! Dügünlerine lanet olsun! Gece gözü-
mü kırpmadım.

TÜCCAR

Karım da gözünü kırpmadı komşu; yılanbalığı gibi döndü
durdu zavalılık. Aman, gençken keman sesiyle uyunmaz.

KUYUMCU

Gençken! Gençken! Böyle söylemek hoşunuza gidiyor
sizin. Böyle koca sakallı genç mi olur! O lanet müzikleri
bana asla dans etme isteği vermiyor!

(İki öğrenci geçer.)

BİRİNCİ ÖĞRENCİ

Bundan daha eğlenceli bir şey olamaz. Askerlerin arasın-
dan geçip kapıya sokuluyorsun, rengarenk kıyafetleriyle
davetlilerin indiklerini görüyorsun. Bak! İşte Nasilerin evi.

(Parmaklarına üfler.)

Tuvali taşıyacağım diye parmaklarım buz kesti.

İKİNCİ ÖĞRENCİ

Yaklaşmamıza izin verirler mi peki?

BİRİNCİ ÖĞRENCİ

Ne diye engellesinler ki? Biz de Floransa vatandaşıyız.
Kapının etrafındaki kalabalığa bak! Atlar, hizmetçiler,
uşaklar! Herkes gidiyor geliyor, işini bil yeter. Bütün
önemli adamların isimlerini söyleyebilirim sana. Kıyafet-
lere iyice dikkat edelim, akşam atölyede anlatırız: Çok
uykum var, geceyi Prens Aldobrandini'nin balosunda
geçirdim, Kont Salviati'nin balosunda geçirdim; prens
şöyle giyinmişti, prenses böyle giyinmişti, yalan da değil
hani. Hadi yapış eteğime de gidelim.

(Öğrenciler evin kapısının karşısına yerleşirler.)

KUYUMCU

Küçük aylakları duyuyor musunuz? Hele benim çırak-
lardan biri böyle bir iş tutsun!

TÜCCAR

Tamam Mondella Baba, tamam. Zevkin bedava olduğu yerde, gençliğin de kaybedecek bir şeyi olmaz. Bu küçük yaramazların o şaşkın bakışları kalbimi şenlendiriyor. Ben de böyleydim; havayı içime çekerdim, haberleri öğrenmeye çalışırdım. Diyorlar ki Nasi güzel şen bir kadıymış, Martelli ise mesut bir çocukmuş. Tam bir Floransalı aile! Nasıl da havalı şu büyük asilzadeler! İtiraf etmeliyim ki, bu şenlikler benim hoşuma gidiyor. Sakin sakin yatağında yatıyorsun, perdenin kıvrık köşesinden saraya gidip gelen ışıklara bakıyorsun zaman zaman. Bedavadan küçük bir dans havası yakalıyorsun ve kendi kendine diyorsun ki: “Hey gidi hey, bütün bu yiğit ve sadık asilzadelerin değerli gövdelerinde dans eden benim kumaşlarım, benim Tanrı vergisi güzel kumaşlarım.”

KUYUMCU

Henüz parası ödenmemiş bir yığın kumaş dans ediyor orada komşu; bu kumaşların üzerine şarap döküyorlar, umarsızca duvarlara sürtüyorlar. Yeter ki asiller eğlensin, olay bu kadar basit. Onlar bunun için doğmuşlar. Ama çeşit çeşit eğlence var tabii, bilmem anlıyor musunuz?

TÜCCAR

Tabii. Dans var, ata binmek var, top oyunu ve daha birçokları. Siz neyi kastediyorsunuz Mondella Baba?

KUYUMCU

Benden bu kadar. Ben ne dediğimi biliyorum. Demem o ki, bütün bu sarayların duvarları sağlamlığını bundan daha güzel kanıtlayamazdı. Atalarını göklerin rahmetinden korumak için bu duvarlara daha az güç gerekiyordu, şarabı fazla kaçırmış oğullarını zapt etmek için gereken-den azı.

TÜCCAR

Bir kadeh şarap iyi bir nasihattir Mondella Baba. Hadi dükkânıma gelin de size bir top kadife kumaş göstereyim.

KUYUMCU

Evet, iyi bir nasihattir komşu, zindelik de verir. Bir kadeh yıllanmış şarap, onu kazanmak için ter dökmüş bir ele yakışır. Şen şakrak bir kadeh dikersin; maksat, ailesi için çalışan namuslu adama cesaret versin. Oysa bu saray zamparaları sanki birer şarap fıçısı. Vahşi bir hayvana dönüşene dek içmek kimin hoşuna gider ki? Hiç kimse-nin, kendilerinin bile, hele hele Tanrı'nın hiç.

TÜCCAR

İtiraf etmeli ki karnaval yorucuydu. O lanet topları¹ yüzünden elli florinlik malım ziyan oldu. Tanrı'ya şükür, Strozziiler zararımı ödedi.

KUYUMCU

Strozziiler! Yeğenlerine el kaldırmaya cüret edenlere lanet olsun! Philippe Strozzi, Floransa'nın en cesur adamıdır.

TÜCCAR

Ama bu, Pierre Strozzi'nin o lanet topunu dükkânıma sokup bir top işlemeli kadife kumaşta üç büyük leke bırakmasına engel olmadı. Bu arada, Mondella Baba, Montolivet'de² görüşüyor muyuz?

KUYUMCU

Panayır peşinde koşmak benim âdetim değil. Fakat Montolivet'ye dinî maksatla gideceğim. Bütün günahları bağışlatan kutsal bir hacdir bu komşu!

TÜCCAR

Ve de son derece saygıdeğer, tüccarların hasılatını arttıran bir olaydır komşu! Ayinden çıkan asil kadınların kumaşlarını yoklayıp incelediklerini görmek ne büyük zevktir. Tanrı, Alteslerini korusun! Maiyet güzel şey.

KUYUMCU

Maiyet! Halk onları sırtında taşıyor! Floransa eskiden (ki öyle uzun süre önce de değil) iyi inşa edilmiş güzel bir evdi; büyük ailelerimizi barındıran bu büyük saraylar da evin sütunlarıydı. Bu sütunlardan hiçbirinin boyu bir ötekini bir parmak geçmezdi. Bu sütunlar hep beraber, yaşlı

fakat sağlam bir kubbeyi taşırdı; bizler de bu kubbenin altında, kafamıza taş düşecek korkusu duymadan dolaşırdık. Fakat bu dünyada bu binayı mahveden iki densiz mimar var ki, bunu size bir sır olarak söylüyorum, onlar da Papa ile İmparator Charles.³ İmparator, az önce sözünü ettiğim eve girmek için önce genişçe bir gedik açmakla işe başladı. Sonra, size bahsettiğim o sütunlardan birini, Médicis ailesinin sütununu ayırıp, bundan bir çan kulesi yapmayı uygun gördüler. Bu çan kulesi, bir gece içinde kötülük mantarı gibi bitiverdi. Sonra ne oldu komşu? Bina rüzgârda sallandığı, kubbesi çok ağır olduğu ve sütunlarından biri de eksik olduğu için, çan kulesine dönüştürülen sütunun yerine, çamur ve balgamdan oluşan biçimsiz iri bir hamur doldurdular, adına da kale dediler. Bu lanetli deliğe, peynirin içine doluşan fareler gibi Almanlar doluştu. Bunların, bir taraftan zar oynayıp, diğer taraftan kekremesi şaraplarını içerken bizleri gözetlediklerini bilmek gerek. Floransalı aileler boşuna bağırıp çağırıyor; halk ve tüccarlar boşuna konuşuyor: Médicisler, bu garnizon sayesinde hüküm sürüyorlar. Habis bir ur hasta bir midenin işini nasıl bitirirse, onlar da bizim işimizi öyle bitiriyorlar. Meydanda gezen mızrakların hikmetiyledir ki, bir piç, bir yarı Médicis,⁴ Tanrı'nın kasap yahut arabacı olması için yarattığı kaba pis bir adam, bizim kızlarımızın yatağında yatıyor, bizim şişelerimizden içiyor, bizim camlarımızı kırıyor. Dahası bunlar için bir de ona para ödeniyor.

TÜCCAR

Vay canına! Vay canına! Nasıl da sayıp döküyorsunuz öyle! Bütün bunları ezberlemiş gibi bir haliniz var. Bunlar her kulağa uygun değil komşum Mondella.

KUYUMCU

O vakit beni de diğerleri gibi sürerler! Roma'da da⁵ hayat buradaki kadar güzel. Hay şeytanlar götürsün o düğünü de, orada dans edenleri de, onu düzenleyenleri de!

(*Dükkânına girer. Tüccar, meraklılara karışır. Bir burjuva, karısıyla birlikte geçer.*)

KADIN

Guillaume Martelli yakışıklı bir adam, üstelik zengin de. Böyle bir damada sahip olmak, Nicolo Nasi için ne büyük mutluluk. Bak, balo hâlâ bitmedi. Şu ışıklara bir baksana.

BURJUVA

Ya biz kızımızı ne zaman evlendireceğiz?

KADIN

Nasıl da ıslıl ıslıl her yer! Bu saatte hâlâ dans ediyorlar; güzel bir şenlik olmalı! Dük de oradaymış diyorlar.

BURJUVA

Geceyi gündüz, gündüzü gece yapmak, namuslu insanları görmemek için iyi bir yol. Ne diyeyim, bir düğünün kapısına bu kadar çok mızrak dikmek ne güzel bir icat! Tanrı korusun bu şehri! O lanet kalelerinden bu Alman köpeklerinin her gün yenileri türüyor.

KADIN

Şu güzel maskelere baksana. Ah! Ne güzel elbise! Heyhat! Bütün bunlar çok pahalı, bizse çok fakiriz.

(*Çıkarlar.*)

BİR ASKER

(*Tüccara.*)

Çekil şuradan pis herif! Atlar geçecek, çekil.

TÜCCAR

Sensin pislik lanet Alman!

(*Asker tüccara muzrağıyla vurur.*)

TÜCCAR

(*Geri çekilerek.*)

Antlaşmaya⁶ işte böyle uyuluyor! Bu it kopuklar vatan-
daşlara kötü muamele ediyor.

(*Dükkânına girer.*)

ÖĞRENCİ

(*Arkadaşına.*)

Şu maskesini çıkaranı görüyor musun? Palla Ruccellaï.
Şen bir yiğittir! Yanındaki ufak tefek adamsa Thomas
Strozzi, Masaccio⁷ derler.

BİR UŞAK

(Bağırarak.)

Alteslerinin atına yol açın!

İKİNCİ ÖĞRENCİ

Hadi gidelim, Dük çıkacakmış.

BİRİNCİ ÖĞRENCİ

Seni yiyecek değil ya!

(Halk kapıya yığılır.)

ÖĞRENCİ

Şu, Nicolini; şu da vali.

*(Rahibe kılığına girmiş dük çıkar. Yanında aynı
şekilde griyirmiş Julien Salviati. İkisi de maskelidir.)*

DÜK

(Ata binerken.)

Geliyor musun Julien?

SALVIATI

Hayır altes, daha değil.

(Dük'ün kulağına bir şeyler fısıldar.)

DÜK

İyi, iyi, kolay gelsin!

SALVIATI

Kız, şeytan gibi güzel. Bırakın da şansımı deneyeyim.

Eğer karımdan kurtulabilirsem...

(Baloya döner.)

DÜK

İçmişsin sen Salviati; hay aksi, yalpalıyorsun.

(Dük maiyetiyle çıkar.)

ÖĞRENCİ

Dük gittiğine göre balo uzun sürmez artık.

(Her yandan maskeli insanlar çıkar.)

İKİNCİ ÖĞRENCİ

Pembe, yeşil, mavi... Gözlerim kamaşıyor, başım dönüyor.

BİR BURJUVA

Yemek uzun sürmüş gibi. Baksana şu ikisinin ayakta duracak hali kalmamış.

(Vali atma biner. Kırık bir şişe omzuna düşer.)

VALİ

Hay lanet olasıca! Canıma kasteden kim?

MASKELİ BİRİ

Hey! Senyör Corsini, atanı görmüyor musunuz? Bakın, bakın, pencerede: Lorenzo, rahibe kılığında.

VALİ

Lorenzaccio, Tanrı cezanı versin senin, atımı yaraladın!

(Pencere kapanır.)

Şu sarhoşa da, sinsî şaklabanlıklarına da lanet olsun! Hayatında üç defa bile gülümsememiş, tatildeki çocukların yapacağı türden şeytanlıklarla vakit geçiren bir serseri!

(Çıkar. Louise Strozzi, Julien Salviati'nin refakatinde evden çıkar. Salviati, Louise'in atının üzengisini tutar. Louise ata biner. Bir şövalye ile bir dadı onu izlemektedir.)

SALVIATI

O ne güzel bacaklar tatlı kız! Sen bir güneş ışınsın, iliklerimi yakıyorsun.

LOUISE

Senyör, bu sözler bir beyefendiye yakışmıyor.

SALVIATI

O nasıl gözler hayatım! Kurulamak için ne güzel bir omuz, ıpslak ve tazecik! Bu gece oda hizmetçin olmak için sana ne vermek gerek? Ayakkabısını çıkarmak için ne güzel bir ayak bu!

LOUISE

Bırak ayağımı Salviati!

SALVIATI

Hayır, Bacchus hakkı için!® Ne zaman yatacağımızı söyleyene kadar bırakmam.

(Louise atını kamçılar, dörtlüye uzaklaşır.)

MASKELİ BİRİ

(*Salviati'ye.*)

Küçük Strozzi kor gibi kızardı. Onu kızdırdınız Salviati.

SALVIATI

Hadi canım sen de! Genç kız öfkesi, yaz yağmuru...

(*Çıkar.*)

3. Sahne

(*Marki Cibo'nun evi.*)

(*Marki, seyahat kryafetiyle. Markiz, Ascanio.⁹ Kardinal Cibo oturmaktadır.*)

MARKİ

(*Oğlunu öper.*)

Seni de götürebilmeyi çok isterdim ufaklık, seni ve bacaklarına dolanan o kocaman kılıcını. Sabırlı ol, Massa o kadar da uzak değil. Dönüşte sana güzel bir hediye getireceğim.

MARKİZ

Allahaismarladık Laurent. Geri dönün, ne olur geri dönün!

KARDİNAL

Markiz, bu kadar gözyaşı biraz fazla. Duyan da kardeşim Filistin'e gidiyor sanır. Kendi topraklarında büyük tehlikelerle karşılaşacağını sanmam.

MARKİ

Kardeşim, bu güzel gözyaşları için kötü şeyler söylemeyin.

(*Karısını öper.*)

KARDİNAL

Namus böyle tezahür etmesin isterdim.

MARKİZ

Namusun gözyaşları yok mudur Sayın Kardinal? Gözyaşları hep pişmanlıktan veya korkudan mı dökülür?

MARKİ

Tanrı aşkına, olur mu öyle şey! Zira en güzel gözyaşları aşk için dökülür. Silmeyin gözyaşlarınızı yüzümden; rüzgâr yolda yavaş yavaş kurutsun onları! Pekâlâ! Gözdelerinizi için bana söyleyecekleriniz yok mu sevgilim? Baba yadigârı topraklarımın kayalarına, şelalelerine, eskiden olduğu gibi, tarafınızdan duygu yüklü bir söylev götüremeyecek miyim?

MARKİZ

Ah! Benim zavallı küçük şelalelerim!

MARKİ

Gerçek şu ki, ruhum, onlar sensiz çok mutsuz.

(Daha alçak sesle.)

Eskiden nasıl da şendiler, öyle değil mi Ricciarda?

MARKİZ

Beni de götürün!

MARKİ

Deli olsaydım elbette götürürdüm. Asker eskisi havamla neredeyse öyleyimdir de. Bundan söz etmeyelim artık. Bir haftalık bir iş. Sevgili Ricciarda'm bahçelerini hep huzurlu ve tenhayken görsün diye, çiftçilerimin çamurlu ayakları onun sevgili yollarında izler bırakmayacak. Bana baban Albéric'i hatırlatan yaşlı ağaç gövdelerini, ormanlarımın her bir filizini saymak benim işim. Tarlada çalışanlar, onların öküzleri, bunların hepsi beni ilgilendirir. İlk çiçekler açtığında herkesi kapıya koyacağım ve sizi yanıma alacağım.

MARKİZ

Çayırımızda açan ilk çiçek benim için daima çok değerlidir. Kış ne kadar da uzun! O minik şeyler bir daha açmayacakmış gibi gelir bana.

ASCANIO

Hangi ata bineceksin baba?

MARKİ

Avluya gel, görürsün.

*(Marki çıkar. Markiz ve Kardinal yalnız kalırlar.
Sessizlik.)*

KARDİNAL

Bugün günah çıkarmak istememiş miydiniz Markiz?

MARKİZ

Beni mazur görün Kardinal. Zatiâlinize uygunsa, bu akşam yahut yarın olsun, siz nasıl uygun görürseniz. Şu an başka bir âlemdeyim.

(Pencereye yerleşir ve kocasına el sallar.)

KARDİNAL

Tanrı, sadık hizmetçilerinin pişmanlık duymasına izin verseydi, kardeşimin talihini kıskanırdım. Kısacık, basit, sakın bir yolculuk! Buradan birkaç adım mesafedeki topraklarından birini ziyaret edecek! Yokluğu sadece bir hafta sürecektir. Marki gitti diye bu kadar üzüntü, yani böyle tatlı bir üzüntü demek istiyorum! Yedi yıllık evlilikten sonra kendini böyle sevdirmesini bilene ne mutlu! Yedi yıl oldu değil mi Markiz?

MARKİZ

Evet, Kardinal, oğlum altı yaşında.

KARDİNAL

Dün Nasilerin düğününe gittiniz mi?

MARKİZ

Evet, gittim.

KARDİNAL

Dük rahibe kılığına mı girmiş?

MARKİZ

Dük niye rahibe kılığına girsin?

KARDİNAL

Bana onun rahibe kılığına girdiği söylendi de; beni yanıltmış olabilirler.

MARKİZ

Öyleydi evet. Ah! Malaspina,¹⁰ kutsal şeyler açısından pek kötü bir zamanda yaşıyoruz!

KARDİNAL

İnsan kutsal şeylere saygı duymakla beraber, bir çılgınlık anında, aziz Katolik Kilisesi'ne hiçbir düşmanlık beslemeksizin, herhangi bir dinî kılığa da girilebilir.

MARKİZ

Korkutucu olan verdiği örnek, niyeti değil. Ben sizin gibi değilim, bu olay bana isyan ettirdi. Sizin gizemli kurallarınıza göre ne vaciptir ne değildir, ben bilemem. Kim bilir bu kuralların nereye varacağını! Kelimeleri, kendi örslerine koyup çekiç ve eylele bükeler, onların birtakım düşünceleri ifade ettiğini, bu düşüncelerin de eyleme dönüşebileceğini düşünmezler.

KARDİNAL

Hadi, hadi! Dük daha genç, Markiz. Bahse girerim ki, rahibelerin bu süslü kıyafeti ona pek yakışmıştır.

MARKİZ

Daha iyisi olamazdı. Bir kuzeni Hippolyte de Médicis'inin kanı¹¹ eksikti üzerinde.

KARDİNAL

Bir de özgürlük başlığı,¹² öyle değil mi benim küçük baldızım? Şu zavallı Dük'ten ne çok nefret ediyorsunuz böyle!

MARKİZ

Peki ya siz, dükün sevgili sağ kolu? Floransa dükü Şarlken'in valisi olmuş, nasıl Baccio¹³ Papa'nın dinî memuruysa, dük de Papa'nın sivil memuru olmuş umurunuzda mı? Güneşimiz, bizim güneşimiz Alman gölgeleleriyle dolu bir kalenin üzerinde dolaşıyor, bu sizin, Laurent'ımın erkek kardeşinin umurunda mı? Buradaki bütün ağızlardan Kayzer'in¹⁴ sesi çıkıyor, ama umurunuzda mı? Sefahat; köleliğe arabuluculuk ediyormuş, halkın hıçkırıkları üzerinde çingirak sallıyormuş umurunuzda

mi? Ah! Ruhban sınıfı gerekirse bu gürültüyü bastırmak ve bizim zavallı çatılarımızın üzerine çökmüş imparatorluk kartalını¹⁵ uyandırmak için bütün çanlarını çalardı.

(Çıkar.)

KARDİNAL

(Yalnızdır. Duvar halısını kaldırır, alçak sesle seslenir.)

Agnolo!

(Bir hizmetçi girer.)

Bugün bir haber var mı?

AGNOLO

Bu mektup geldi monsenyör.

KARDİNAL

Ver bana.

AGNOLO

Yapmayın Kardinal hazretleri, günahtır.

KARDİNAL

Roma Kilisesi mensubu bir din adamına itaat ediyorsan günah değildir.

(Agnolo mektubu verir.)

Şu zavallı Markiz'in hiddetini dinleyip sonra onun, cumhuriyetçi gözyaşlarıyla sevgili despotuyla aşk randevusuna koştuğunu görmek pek komik.

(Mektubu açar ve okur.)

“Ya benim olacaksınız ya da benim, kendinizin ve ikimizin sülalesinin yıkımına neden olacaksınız.” Dük'ün stili kısa ve öz, fakat enerjisi yok değil. Markiz ikna olur mu olmaz mı, bunu tahmin etmek zor. Neredeyse iki aydır durmadan kur yapıyor, bu Alexandre için fazla; Ricciarda Cibo için yeterli olmalı.

(Mektubu hizmetçiye geri verir.)

Bunu hanımına ver. Kimseye bir şey söylemiyorsun değil mi? Bana güven.

(Hizmetçiye öpmesi için elini uzatır ve çıkar.)

4. Sahne

(Dük'ün sarayında bir avlu.)

(Dük Alexandre terastadır. Hizmetçiler atlara idman yaptırmaktadır. Valori ve Sir Maurice girerler.)

DÜK

(Valori'ye.)

Kardinal hazretleri bu sabah Roma'dan ne haberler getirdiler?

VALORI

III. Paul,¹⁶ alteslerine hayır dualarını ve esenliğiniz için en içten dileklerini gönderdi.

DÜK

Sadece dileklerini mi gönderdi Valori?

VALORI

Papa hazretleri, Dük'ün gösterdiği aşırı müsamahanın kendisi için yeni tehlikeler yaratmasından endişe etmekte. Halk, mutlak hâkimiyete¹⁷ alışık değil. Kayzer son yolculuğunda alteslerine bundan bahsetmişti zannediyorum.

DÜK

İşte mükemmel bir at Sir Maurice! Tanrı aşkına, o ne sağrı!

SİR MAURICE

Gerçekten muhteşem altes.

DÜK

Saygıdeğer Papa elçisi, demek budanması gereken bazı dallar var hâlâ.¹⁸ Kayzer ve Papa beni kral yaptı; fakat, Bacchus adına, elime balta olduğu bir fersah öteden anlaşılan uyduruk bir asa verdiler. Hadi Valori, bütün bunlar ne demek oluyor bakalım?

VALORI

Ben bir din adamıyım altes. Eğer size tüm doğruluğumla iletmekle görevli olduğum bu sözler, bu denli sert bir tepkiye yol açıyorsa vicdanım beni daha fazla konuşmaktan meneder.

DÜK

Evet, evet, sizi dürüst bilirim. Yemin ederim, siz hayatımda gördüğüm tek dürüst din adamısınız.

VALORI

Monsenyör, dürüstlük herhangi bir giysi ile kazanılmaz, kaybedilmez de. İnsanlar arasında kötülerden çok iyiler vardır.

DÜK

Ne yani, sözlerinizi açıklamayacak mısınız?

SİR MAURICE

Konuşmama müsaade eder misiniz monsenyör? Onları açıklamak çok kolay.

DÜK

Evet?

SİR MAURICE

Maiyetinizin taşkınlıkları Papa'yı rahatsız ediyor.

DÜK

Sen ne demek istiyorsun?

SİR MAURICE

Maiyetinizin taşkınlıkları dedim altes. Dük'ün hareketlerini yargılayacak olan Dük'ün kendisidir. Papa'nın ıslah edilmesini istediği kişi onun adaletinden kaçan Lorenzo de Médicis'tir.

DÜK

Adaletinden mi kaçmış? Bildiğim kadarıyla Lorenzo, şu an cehennemdeki rahmetli kuzenim VII. Clément¹⁹ dışında hiçbir Papa'ya hakaret etmedi.

SİR MAURICE

VII. Clément, sarhoş olduğu bir gün Konstantin Ta-kı'ndaki²⁰ heykel başlarını kıran bu dinsizin devlet sınırları dışına çıkmasına izin vermişti. III. Paul, Floransa se-fahatinin soylu örneği olan bu ahlaksızı affetmeyecektir.

DÜK

Aman, Alexandre Farnèse²¹ şakacı çocuktur! Eğer ahlaksızlık onu bu kadar rahatsız ediyorsa, Fano piskoposuna

o biçim muamele çeken sevgili piçi Pierre Farnèse'le²² ne halt edecek? Bizim zavallı Renzo hakkındaki bu tahribat hikâyesi sürekli gündeme getiriliyor. Şahsen, birtakım taştan adamların kafalarını koparmış olmasını komik buluyorum. Ben de herkes gibi sanatı koruyorum. Çevremde İtalya'nın bir numaralı sanatçıları var. Fakat Papa'nın, şayet canlı olsalardı hemen ertesi gün aforoz edeceği bu heykellere²³ duyduğu saygıyı hiç anlamıyorum doğrusu.

SİR MAURICE

Lorenzo bir ateist. Her şeyle alay ediyor. Eğer alteslerinin hükümetine saygı duyulmuyorsa, hükümeti güçlü olmaz. Halk, Lorenzo'ya Lorenzaccio²⁴ diyor. Zevklerinizi onun yönettiği biliniyor, bu da kâfi.

DÜK

Bu kadar yeter! Lorenzo de Médicis'in Alexandre'ın kuzeni olduğunu unutuyorsun.

(Kardinal Cibo girer.)

Kardinal, şu zavallı Renzo'nun taşkınlıklarından yaka silkmiş Papa'dan bahseden ve bunun hükümete zarar verdiğini iddia eden şu adamları bir dinleyiniz.

KARDİNAL

Sir Francesco Molza,²⁵ daha geçenlerde Roma Akademisi'nde, Konstantin Takı'nı tahrip eden bu şahıs aleyhine Latince bir söylev verdi.

DÜK

Ah! Yeter ama, beni sinirlendirmeye başladınız! Renzo korkulacak adam değildir! Korkağın önde gidenidir! Nannemolla, uyuşuk pezevenk! Gölgesini görür de korkarım diye gece gündüz kılıç taşımadan gezen bir hayalperest! O zaten filozof, kâğıt müsrifi, tek bir sone yazmayı bile beceremeyen kötü bir şair!²⁶ Hayır, hayır, gölgelerden korkmam ben. Bacchus hakkı için, Latince söylevlerden, ayaktakımının bayağı şakalarından bana ne! Lorenzo'yu severim ben. O burada kalacak.

KARDİNAL

O adamdan korkuyorsam, bu ne maiyetiniz ne de Floransa içindir. Ben sizin için endişeleniyorum Dük.

DÜK

Şaka mı ediyorsunuz Kardinal? Size gerçeği söylememi ister misiniz?

(Sesini alçaltarak.)

Bütün o lanet sürgünler, etrafımda komplo kuran bütün o inatçı cumhuriyetçiler hakkında ne biliyorsam, Lorenzo sayesinde biliyorum. Bir yılan balığı kadar kaygan. Her yere girip çıkıyor, sonra gelip bana her şeyi anlatıyor. O cehennemlik Strozzi'lerle ilişki kurmanın yolunu o bulmadı mı? Evet, şüphesiz, o benim ara bulucum. Fakat sizi temin ederim ki, ara buluculuğu birilerine zarar veriyorsa, bana bir zarar vermeyecektir. İşte bakın!

(Basık bir geçitten Lorenzo belirir.)

Şu küçük, zayıf bedene bir bakın! Akşamdan kalma dolanıyor! Şu çökmüş gözlere, hastalıklı narin ellere bakın! Ancak yelpaze taşıyacak kadar güçlüdür bu eller. Bu tasalı çehre arada sırada tebessüm ederse de gülmeye takati yoktur. Bu mu korkulacak adam? Hadi canım, siz onunla dalga geçiyorsunuz. Hey! Renzo, buraya gelsene. Sir Maurice sana çatmaya gelmiş, bak.

LORENZO

(Terasın merdivenlerini çıkarken.)

Günaydın kuzenimin dostları, beyler.

DÜK

Lorenzo, şunu bir dinle. Bir saattir senden bahsediyoruz. Haberi duydun mu? Dostum, seni Latince aforoz etmişler. Sir Maurice senin tehlikeli bir adam olduğunu söylüyor, Kardinal de öyle diyor. Valori'ye gelince, o adını telaffuz etmeyecek kadar edepli.

LORENZO

Kimin için tehlikeli Kardinal hazretleri? Sefahat kızları için mi, yoksa göklerdeki azizler için mi?

KARDİNAL

Maiyet köpekleri de diğer köpekler gibi kuduz olabilir.

LORENZO

Bir din adamı Latince hakaret etmeli.

SİR MAURICE

Hakaret Toskana dilinde edildi, cevap verebilirsiniz.

LORENZO

Sir Maurice, sizi görmemiştim, affedin, gözüme güneş girmişti de. Yüzünüz gülüyor, kıyafetiniz de yepyeni sanki.

SİR MAURICE

Ancak zekânız kadar yeni. Bunu, büyükbabamdan kalma eski bir esvaptan yaptırdım.

LORENZO

Kuzen, varoшта fethettiğiniz kızlardan birinden sıkılınca, kızı Sir Maurice'e gönderin. Kadınsız yaşamak sağlıklı bir şey, hele Sir Maurice gibi kısa boyunlu, kıllı bir adam için.

SİR MAURICE

Dalga geçmeye hakkı olduğunu düşünen, kendini savunmayı da bilmeli. Yerinizde olsam kılıç taşırdım.

LORENZO

Size bir asker olduğum söylendiyse, aldırış etmeyin. Ben zavallı bir bilim âşığıyım.

SİR MAURICE

Zekânız keskin bir kılıç, fakat kırılğan. Böyle silahın bir kıymeti yok. Herkesin silahı kendine.

(Kılıcını çeker.)

VALORI

Dük'ün önünde kılıç çekmek!

DÜK

(Gülerek.)

Bırakın çeksin, bırakın. Hadi Renzo, şahidin benim. Ona bir kılıç verin!

LORENZO

Monsenyör, siz neler diyorsunuz?

DÜK

Ne oldu, neşen bu kadar çabuk mu söndü? Titriyor musun kuzen? Yazıklar olsun sana! Médicis ismini lekeliyorsun. Ben piçim ama senden daha iyi taşıyorum bu ismi, üstelik sen meşrusun da! Kılıç, bir kılıç verin! Bir Médicis böyle bir hakareti kaldıramaz. Adamlarım buraya gelsin. Bütün mayetim görsün bunu. Keşke bütün Floransa burada olsaydı.

LORENZO

Altesleri benimle dalga geçiyor.

DÜK

Demin dalga geçiyordum, şimdi utançtan kızarıyorum. Bir kılıç!

(Dük hizmetçiden kılıcı alır ve Lorenzo'ya uzatır.)

VALORI

Monsenyör, bu olayları fazla abartmak olur. Sarayda, alteslerinin huzurunda kılıç çekmek cezalandırılması gereken bir suçtur.

DÜK

Ben konuşurken araya girmeye kim cüret ediyor?

VALORI

Alteslerinin biraz eğlenmekten başka bir amacı olamaz. Sir Maurice de farklı bir düşünceyle hareket etmemiştir.

DÜK

Şaka yaptığımı görmüyor musunuz? Bunun ciddi bir olay olduğunu da nereden çıkarıyorsunuz? Renzo'ya bir bakın, çok rica ederim. Dizleri titriyor. Solgun olmasa daha da rengi atardı. O ne metanettir ulu Tanrım! Sanırım yere düşecek.

(Lorenzo sendeler. Tırabzanlara yapışır. Bir anda yere yığılır.)

DÜK

(Kahkahalarla.)

Tam tahmin ettiğim gibi! Bunu bir ben bilirim: Bir kılıç görsün düşer bayılır. Hadi! Sevgili Lorenzetta, annene götürsünler seni.

(Hizmetçiler Lorenzo'yu götürürler.)

SİR MAURICE

Korkak! Orospu çocuğu!

DÜK

Sessizlik! Sir Maurice, sözlerinizi tartarak konuşun. Artık şaka yapmıyorum. Huzurumda böyle sözler istemem.

VALORI

Zavallı genç adam!

(Sir Maurice ve Valori çıkarlar.)

KARDİNAL

(Dük'le yalnız kalmıştır.)

Buna inanıyor musunuz monsenyör?

DÜK

Nasıl inanmayayım, siz söyleyin.

KARDİNAL

Hımm! Bu kadarı da fazla.

DÜK

İşte ben de bunun için inanıyorum ya. Sizce bir Médicis, sırf zevk olsun diye kendini herkesin içinde böyle rezil eder mi? Zaten bu onun başına ilk defa gelmiyor. Kılıç görmeye hiçbir zaman dayanamadı.

KARDİNAL

Bu kadarı da fazla! Bu kadarı da fazla!

(Çıkarlar.)

5. Sahne

(Montolivet'de Saint Miniato Kilisesi'nin önü.)

(Halk kiliseden çıkmaktadır.)

BİRİNCİ KADIN

(Yanındaki kadına.)

Bu akşam Floransa'ya dönüyor musunuz?

İKİNCİ KADIN

Burada asla bir saatten fazla kalmam, zaten bir tek cuma geliyorum. Panayıra²⁷ katılacak kadar zengin değilim. Dinî maksatla geliyorum buraya. Selametim için bana bu kadarı yeter.

MAİYETTEN BİR KADIN

(Maiyetten başka bir kadına.)

Nasıl da güzel vaaz verdi! Kendisi, kızımın günah çıkardığı rahiptir.

(Bir dükkâna yaklaşır.)

Beyaz ve altın rengi gece güzel durur, ama gündüz bunları temiz tutmak bir sorundur!

(Tüccar ve kuyumcu, birkaç süvariyle birlikte dükkânlarının önünde durmaktadır.)

KUYUMCU

Şu kaleye bakın! İşte halkın katlanamayacağı şey: Bu lanet keşmekeşin ortasında birdenbire yükselen yeni bir Babil Kulesi. Almanlar Floransa'da tutunamayacaklar. Tutunmaları için sağlam halatlar gerekecek.

TÜCCAR

Buyurun hanımlar! Tentemin altında oturmaya buyurun!

BİR SÜVARİ

Sen eski Floransalıların kanındansın Mondella Baba. İş-bdada olan kinin; çalışma odanın derinliklerinde, değerli madenler işleyen yaşlı parmaklarını titretebiliyor hâlâ.

KUYUMCU

Bu doğru ekselans. Büyük bir sanatçı olsaydım, ben de prensleri severdim; zira yalnız onlar büyük çalışmalar sipariş ederler. Büyük sanatçıların yurdu olmaz. Bense, kılıç kabzaları ve kutsal kâseler yapıyorum.

BİR BAŞKA SÜVARİ

Sanatçı dediniz de, şu küçük meyhanede, birtakım aylakların önünde el kol hareketleri yapan koca çapkını

görüyor musunuz? Bardağını masaya vuruyor. Yanılmıyorsa bu o palavracı Cellini.²⁸

BİRİNCİ SÜVARİ

Yanına gidelim o zaman. Kafası böyle dumanlıyken bir iki iyi hikâye anlatır herhalde.

(Çıkarlar. İki burjuva oturur.)

BİRİNCİ BURJUVA

Floransa'da ayaklanma mı çıkmış?

İKİNCİ BURJUVA

Mühim bir şey değil. Eski çarşıda²⁹ birkaç zavallı genç öldürülmüş.

BİRİNCİ BURJUVA

Aileleri mahvolmuştur!

İKİNCİ BURJUVA

Böyle trajediler kaçınılmaz. Bizimki gibi bir hükümetle gençlik ne yapsın beklerdiniz? Avcı borusuyla gelip “Kayzer Bologna’da!”³⁰ diye haykırıyorlar. Aylaklar mühim havalar takınıp, ne yaptıklarını düşünmeden tekrarlıyorlar: “Kayzer Bologna’da!” Ertesi gün daha da güzel bir haber alıp onu tekrar ederek mutlu oluyorlar: “Papa, Kayzer ile Bologna’da!” Sonuç? Genel bir şenlik havası, bunlar daha ötesini görmezler. Sonra bir sabah gelir, imparatorluk şarabının dumanlarıyla uyuşmuş vaziyette uyanırlar, Pazzilerin³¹ sarayının büyük penceresinde uğursuz bir çehre görürler. Bu kişinin kim olduğunu sorarlar; onlara, “Kralınız!” diye cevap verilir. Papa ve İmparator; annesinin adını bile bilmeyen, ama çocuklarımızı yaşatma ve öldürme hakkına sahip bir piç yumurtlamıştır.

KUYUMCU

(Yaklaşarak.)

Bir vatansever gibi konuşuyorsunuz dostum. Şu yalı kazığına dikkat etmenizi tavsiye ederim.

(Bir Alman subayı geçer.)

SUBAY

Çekilin oradan beyler; hanımlar oturmak istiyor.
(*Mariyetten iki kadın girip otururlar.*)

BİRİNCİ KADIN

Venedik danteli mi bu?

TÜCCAR

Evet saygıdeğer hanımefendi. Size bir parça ayırayım mı?

BİRİNCİ KADIN

Ayr istersen. Julien Salviati geçti gibi geldi bana.

SUBAY

Kilisenin kapısını arşınıyor. O çapkının tekidir.

İKİNCİ KADIN

Küstahın teki. Bana şu ipek çorapları göstersenize.

SUBAY

Sizin ayaklarınıza uyacak kadar küçüklerinden yoktur.

BİRİNCİ KADIN

Bırakın canım, siz sadece konuşmayı bilirsiniz. Julien'i görüyorsunuz madem, gidip çağırın, onunla konuşacaklarım var.

SUBAY

Derhâl gidiyorum. Kendisini getireceğim.
(*Çıkar.*)

BİRİNCİ KADIN

Senin subay pek salak. Böyle bir adamla ne yapılır ki?

İKİNCİ KADIN

Görürsün, bu adamdan daha iyisi olamaz.
(*Uzaklaşırlar. Capua Manastırı başrahibi girer.*)

BAŞRAHİP

Bana bir bardak limonata ver mert adam.
(*Oturur.*)

BURJUVALARDAN BİRİ

İşte Capua Manastırı başrahibi. Gerçek bir vatanseverdir!
(*İki burjuva tekrar otururlar.*)

BAŞRAHİP

Kiliseden mi geliyorsunuz beyler? Vaazı nasıl buldunuz?

BURJUVA

Güzeldi peder.

İKİNCİ BURJUVA

(*Kuyumcuya.*)

Strozzilerin bu asil tavırları halk için çok değerli, zira ki-birli değiller. Büyük bir asilzadenin, yanındakilere neza-
ketle, teklifsizce hitap ettiğini görmek ne hoş, değil mi?
Bu, insanları daima düşünüldüğünden daha fazla etkiler.

BAŞRAHİP

Dürüst olmak gerekirse, vaazı fazla güzel buldum. Ben
de birkaç kez vaaz verdim, ama pencerelerin titremesine
bakıp büyük bir zafer kazandığım sonucuna varmadım.
Buna karşılık, namuslu bir adamın yanağından süzülen
küçük bir gözyaşı, benim için en büyük ödül olmuştur.

(*Salviati girer.*)

SALVIATI

Demin burada beni soran kadınlar varmış, öyle dediler.
Fakat ben burada, sizinkinden başka elbise göremiyo-
rum peder. Yanılıyor muyum?

TÜCCAR

Ekselansları yanılmıyorsunuz. Hanımefendiler gittiler,
fakat birazdan dönerler sanıyorum. Bakın, onlar için on
karış kumaş ve dört çift ipek çorap hazırladım.

SALVIATI

(*Oturur.*)

Şu geçen ne kadar da güzel bir kadın. Onu hangi cehen-
nemde gördüm acaba? Ah tabii ya! Şimdi hatırladım,
yatağımda.

BAŞRAHİP

(*Burjuvaya.*)

Düke gönderilmiş bir mektubun üzerinde sizin imzanızı
gördüm sanıyorum.

BURJUVA

Bunu açık açık söylüyorum. O mektup, sürgünler³² tarafından kaleme alınmış bir dilekçedir.

BAŞRAHİP

Sizin ailenizde sürgün var mı?

BURJUVA

İki tane ekselansları: babam ve amcam. Evde benden başka erkek kalmadı.

İKİNCİ BURJUVA

(*Kuyumcuya.*)

Şu Salviati de pek sivri dilli!

KUYUMCU

Şaşırtıcı değil. Adam yarı yarıya iflas etmiş, Médecislerin cömertliğiyle yaşıyor, üstelik kendisi gibi namussuz bir kadınla evli. Bütün kadınlar hakkında, kendi karısı hakkında konuşulduğu gibi konuşulsun istiyor.

SALVIATI

Şu tümseğin üstünden geçen Louise Strozzi değil mi?

TÜCCAR

Ta kendisi senyör. Soylu hanımların hemen hemen hepsini tanırım ben. Yanılmıyorsam, elinden tuttuğu kız kardeşi.

SALVIATI

Geçen gece Nasilerin balosunda karşılaştım bu Louise'le. Ne yalan söyleyeyim, güzel bacakları var. Yatmamız yakındır.

BAŞRAHİP

(*Salviati'ye dönerek.*)

Bunu da nereden çıkarıyorsunuz?

SALVIATI

Çok basit, kendisi söyledi. Hiçbir art niyetim olmaksızın atının üzengisini tutuyordum, birden bilmem hangi dikkatsizlikle bacağını tutmuşum. İşte, her şey böyle başladı.

BAŞRAHİP

Julien, benim kız kardeşimden bahsettiğinin bilmem farkında mısın?

SALVIATI

Elbette farkındayım. Bütün kadınlar, erkeklerle yatmak için yaratılmışlardır. Senin kız kardeşin de pekâlâ benimle yatabilir.

BAŞRAHİP

(Ayağa kalkarak.)

Borcum nedir babayığit?

(Masaya para atar ve çıkar.)

SALVIATI

Çok seviyorum şu mert rahibi; kız kardeşi hakkında bir laf edildi mi, paranın üstünü almayı mutlaka unuttur. Floransa'nın bütün erdemleri bu Strozzielerde toplanmamış mı? Arkasına dönüp bakıyor. İstedığın kadar devir gözlerini, beni korkutamazsın.

(Çıkar.)

6. Sahne

(Arno kıyıları.)

(Marie Soderini, Catherine.)

CATHERINE

Güneş batıyor. Erguvan rengi geniş şeritler yapraklara vuruyor; sazların altında kurbağaların küçük kristal çanlarinkini andıran sesleri yankılanıyor. Akşamın bu ahenk dolu sesleri ve uzaktaki şehir gürültüsü, ne garip şey.

MARIE

Artık dönme vakti. Şalını boynuna sar.

CATHERINE

Üşümediyseniz biraz daha kalalım. Bakın sevgili anneciğim,³³ gökyüzü ne kadar da güzel! Bütün bunlar ne ka-

dar muazzam ve sakın! Tanrı her yerde sanki! Fakat siz başınızı eğiyorsunuz. Sabahtan beri endişelisiniz.

MARIE

Endişeli değilim, ama kederliyim. Lorenzo'yla ilgili meşum hikâyeyi duymadın mı? Floransa'nın maskarası oldu.

CATHERINE

Ah anneciğim, korkaklık suç, cesaret erdem değildir ki. Zayıflık niçin ayıplanacak bir şey olsun ki? Kalbinin atışlarına yanıt vermek acı bir ayrıcalık; yalnız Tanrı, böyle bir ayrıcalığı soylu ve hayranlık uyandırıcı kılabilir. Neden bu çocuk da, biz kadınların sahip olduğu hakka sahip olmasın? Hiçbir şeyden korkmayan kadını kimse sevmez, derler.

MARIE

Sen korkak bir erkeği sever miydin? Yüzün kızardı, Catherine. Lorenzo senin yeğenin, onu sevemezsin. Fakat farz et ki o başka biri, o zaman ne düşünürdün? Hangi kadın ata binmek için onun koluna dayanmak ister? Hangi erkek onun elini sıkar?

CATHERINE

Bu çok üzücü. Bununla birlikte ona acımamın nedeni bu değil. Yüreği, bir Médicis'in yüreği olmayabilir; heyhat namuslu bir adamunki hiç değil.

MARIE

Bunları konuşmayalım Catherine. Bir anne için oğlu hakkında konuşamamak çok acı.

CATHERINE

Ah! Bu Floransa! Onu, bu şehirde kaybettik! Gözlerinde yanan o soylu hırsı görmedim mi? Gençliği, doğmakta olan bir güneşin seheri değil miydi? Bugün hâlâ sanki bir an bir ışık... Kendime rağmen, onun içinde her şeyin ölmediğine inanmak istiyorum.

MARIE

Ah! Bu nasıl bir uçurumdur! Yalnızlığa ne kadar meyli vardı, yalnızlıktan ne kadar hoşlanırdı! Benim Renzo'm asla asker olmayacak derdim, onu terden sıırıslıkla, kolunun altında kocaman kitaplarla okuldan dönerken gördüğümde. Dudaklarında, o kara gözlerinde aziz bir hakikat aşkı parlardı. Her şeyden endişe ederdi. Durmadan sorardı: "Bu fakir servetini kaybetmiş, ne yapmalı?" Ya sevgili Plutarkhos'unun³⁴ anlattığı o büyük adamlara duyduğu hayranlık! Catherine, Catherine, onu alnından öperken kaç defa vatanın babasını³⁵ düşünmüşümdür!

CATHERINE

Kendinizi üzmezin.

MARIE

Onun hakkında konuşmak istemediğimi söylüyorum, fakat durmadan ondan bahsediyorum. Bazı şeyler vardır ki, bir anne ancak ebedî sessizlikte onlardan söz etmeyi bırakır. Oğlum pis bir sefih olmuş; damarlarımdan akmış bu küçücük damlada Soderinilerin³⁶ asil kanı solgunmuş; ben yine de umutsuzluğa düşmezdim. Yine de ümit ettim ve ümit etmekte haklıydım. Ah Catherine! Artık yakışıklı bile değil. Zararlı bir duman gibi, kalbinin kiri yüzüne vurmuş. Tebessüm, gençliği çiçeklere benzeten o tatlı sevinç, kükürt rengi yanaklarından silinmiş, yerini iğrenç bir istihzaya ve her şeyi hakir görmeye bırakmış.

CATHERINE

Zaman zaman o garip hüznü içinde hâlâ yakışıklı duruyor.

MARIE

İsmi onu tahta çağırıyor muydu? Gencecik yaşında, bir bilim adamının bilgeliğiyle o tahta çıkıp, tatlı hayallerimi altın bir taçla süsleyemez miydi? Böyle bir şeyi ümit etmemeli miydim? Ah! Cattina, huzurlu uyuyabilmek için bazı hayalleri hiç kurmamak gerek. Meleklerin ilahiler söylediği bir peri sarayında yaşadıktan, orada oğlunun

kollarında uyuduktan sonra; içki âlemlerinin artıklarıyla, insan kalıntılarıyla dolu kanlı bir yıkıntının içinde, sizi hâlâ anne diye çağırarak için için öldüren menfur bir hayaletin kolları arasında uyanmak nasıl bir zulümdür.

CATHERINE

Sokakta sessiz gölgeler dolaşmaya başladı. Artık dönelim Marie, bu sürgünler beni korkutuyor.

MARIE

Zavallı insanlar! İnsanda sadece acıma hissi uyandırıyorlar! Ah! Kalbime diken gibi saplanmayan tek bir nesne göremeyecek miyim ben? Bir daha gözlerimi açamayacak mıyım? Heyhat! Cattina'cığım, bu da Lorenzo'nun marifeti. Bütün bu zavallı burjuvalar ona güvenmişti. Yurttan kovulmuş aile babaları arasında bir tane yoktur ki, oğlum ona ihanet etmemiş olsun. İmzalarını taşıyan mektupları Dük'e gösterdi. Atalarının şanlı hatırasını bile aşağılık emellerine alet etti. Cumhuriyetçiler ona, eski koruyucularının torunuymuş gibi hitap ediyor. Evini cumhuriyetçilere açmış; Sirozziler bile gidiyor evine. Zavallı Philippe! Ak saçlarının sonu acı olacak! Ah! Bana, "Sen bizim acılarımızın anasisin!" diye haykırmayan tek bir düşmüş kız, ailesinden mahrum kalmış tek bir bedbaht göremeyecek miyim? Oraya ne zaman döneceğim ben?

(Toprağa vurur.)

CATHERINE

Zavallı anneciğim, beni de ağlatacaksınız.

(Uzaklaşırlar. Günbatımı. Bir tarlanın ortasında bir grup sürgün toplanır.)

BİR SÜRGÜN

Nereye gidiyorsunuz?

BİR BAŞKA SÜRGÜN

Pisa'ya.³⁷ Ya siz?

BİRİNCİ SÜRGÜN

Roma'ya.

BİR BAŞKA SÜRGÜN

Ben Venedik'e gidiyorum. Şu ikisi de Ferrare'ye gidiyor.
Birbirimizden böyle uzaklaşırsak halimiz ne olur?

DÖRDÜNCÜ SÜRGÜN

Allahâısmarladık komşu, daha iyi günlere.

(Çıkar.)

İKİNCİ SÜRGÜN

Allahâısmarladık. Biz, Bakire Meryem'in haçına³⁸ kadar
birlikte gidebiliriz.

(Bir başka sürgünle çıkar. Maffio girer.)

BİRİNCİ SÜRGÜN

Maffio, sen misin? Hangi rüzgâr attı seni buralara?

MAFFIO

Ben de sizlerdenim. Dük, kız kardeşimi kaçırdı. Kılıcımı
çektim; uzuvları demirden bir kaplan gırtlığıma sarıldı,
elimden silahımı aldı. Neden sonra şehri terk etmem em-
redildi, yarısı duka dolu bir kese gönderdiler.

İKİNCİ SÜRGÜN

Ya kız kardeşin, o nerede?

MAFFIO

Bu akşam onu tiyatrodan çıkarken gösterdiler bana. Giy-
diği elbise imparatoriçede bile yoktur, Tanrı onu affetsin!
Yaşlı bir kadın eşlik ediyordu ona. Dışlerinden üçünü
çıkışta bıraktı ama. Hayatımda attığım hiçbir yumruk
bana bu denli zevk vermemiştir.

ÜÇÜNCÜ SÜRGÜN

Bırak o rezil bataklarında gebersinler, biz mutlu ölürüz.

DÖRDÜNCÜ SÜRGÜN

Philippe Strozzi bize yazacak, Venedik'e. Gün gelecek
emrimizde koskoca bir ordu olduğunu görüp hepimiz
hayret edeceğiz.

ÜÇÜNCÜ SÜRGÜN

Sen çok yaşa Philippe! Kafanda saç olduğu sürece,
İtalya'nın özgürlüğü yaşıyor demektir!

(Birileri gruptan ayrılır. Sürgünler kucaklaşırlar.)

BİR SES

Daha iyi günlere!

BİR BAŞKA SES

Daha iyi günlere!

(İki sürgün, uzaktan şehrin görüldüğü yüksek bir yere çıkar.)

BİRİNCİ SÜRGÜN

Elveda Floransa, İtalya'nın vebası. Elveda, çocuklarına verecek sütü kalmamış verimsiz ana.

İKİNCİ SÜRGÜN

Elveda piç Floransa, antik Floransa'nın menfur hayaleti.
Elveda isimsiz bataklık.

BÜTÜN SÜRGÜNLER

Elveda Floransa! Kadınlarının memelerine lanet olsun!
Gözyaşlarına lanet olsun! Kiliselerinden yükselen dualara, buğdayından yapılan ekmeğe, sokaklarının soluduğu havaya lanet olsun! Bozuk kanının son damlasına lanet olsun!

II. Perde

1. Sahne

(*Strozzilerin sarayı.*)

PHILIPPE

(*Çalışma odasında.*)

Sadece bu mahalleden on vatandaş sürgün edildi! Yaşlı Galeazzo ve küçük Maffio sürüldü! Kız kardeşi baştan çıkarıldı, bir gecede sokak kızı oldu! Zavallı küçük! Aşağı sınıfların eğitimi ne zaman aileler ağlarken küçük kızların gülmesini engelleyecek kadar güçlü olacak? Yozlaşma bir doğa kanunu mudur? Erdem denen şey, pazarları ayine gitmek için giyilen bir elbise midir? Haftanın geri kalanında, pencerede oturup örgü örerek gelip geçen gençlere bakıyorlar. Zavallı insanlık! Nasıl bir ad taşıyorsun sen? Soyadını mı yoksa vaftiz adını mı?³⁹ Biz yaşlı hayalperestler, dört bin beş bin yıldır insanların alnından nasıl bir leke çıkarmışız ki, kitaplarımızla sararıp gidiyoruz? Çalışma odasının sessizliğinde, hafif bir el hareketiyle, beyaz kâğıt üzerindeki saç teli kadar ince ve temiz bir çizgi çizmek ne kolay senin için! Bu küçük pergel ve azıcık mürekkeple saraylar, şehirler inşa etmek senin için ne kadar basit! Fakat çalışma masasında binlerce muhteşem plan olan mimar, o kambur sırtıyla ve inatçı

fikirleriyle binanın yapımına girdiğinde, yerden bir taş dahi kaldıramaz. İnsanların saadeti bir hayalmiş sadece, kabullenmesi yine de zor. Fakat kötülük sonsuzmuş, değiştirilmesi imkânsız bir şeymiş, hayır bu olamaz! Herkes için çalışan filozof niçin etrafa baksın? İşte hata burada. Önünden geçen en ufak böcek, güneşi görmesine engel olur. Daha cesur olalım öyleyse. “Cumhuriyet!” İşte bize gerekli olan sözcük bu. Cumhuriyet basit bir sözcükten ibaret olsa da, öyle bir şeydir ki, havayı delip geçtiğinde halkları ayaklandırır... Ah! Günaydın Léon!

(Capua Manastırı başrahibi girer.)

BAŞRAHİP

Montolivet'deki panayırdan geliyorum.

PHILIPPE

Güzel miydi bari? Ah sen de mi geldin Pierre? Hadi otur, seninle konuşacaklarım var.

(Pierre Strozzi girer.)

BAŞRAHİP

Çok güzeldi. Hazmetmesi zor bir tatsızlığı saymazsak, bayağı eğlendim.

PHILIPPE

Hadi canım! Ne oldu ki?

BAŞRAHİP

Bir bardak limonata almak için bir dükkâna girmiştim... Ama hayır, bu gereksiz, bunu hatırlamakla aptallık ediyorum.

PHILIPPE

Kalbinde nasıl bir şeytan var? Acı çeken bir ruh gibi konuşuyorsun.

BAŞRAHİP

Önemli bir şey değil. Kötü bir laf, başka bir şey değil. Dikkate alınacak bir şey değil.

PIERRE

Kötü bir laf mı? Kim hakkında? Senin hakkında mı?

BAŞRAHİP

Hayır, tam olarak benim hakkımda değil. Benim hakkımda edilecek laflara ehemmiyet vermezdim.

PIERRE

Kim hakkında peki? Hadi konuş!

BAŞRAHİP

Ben hata ettim; namuslu bir adamla bir Salviati arasındaki farkı bilince bu tür şeyleri unutmali insan.

PIERRE

Salviati mi? Ne dedi ki o pislik?

BAŞRAHİP

Sefilin biri o, haklısın. Ne diyebileceğinden bize ne! Ah-laksız bir adam, maiyet köpeği! Söylendiğine göre karısı en namli sefihlerden! Hadi, bu kadarını söyledim, daha fazla kafa yormayacağım.

PIERRE

Kafa yor ve konuş Léon! Açıkçası Salviati'nin kulaklarını koparmaya can atıyorum. Kimin arkasından konuştu? Bizim mi? Babamın mı? Ah! İsa aşkına, hiç sevmiyorum şu Salviati'yi! Ne oldu bilmem gerek, anlıyor musun?

BAŞRAHİP

Madem ısrar ediyorsun, söylüyorum. Bir dükkânda, benim önümde, kız kardeşimiz hakkında hakaretamız laflar etti.

PIERRE

Ey Tanrım! Nasıl hakaret etti? Hadi konuş!

BAŞRAHİP

En adi sözlerle hakaret etti.

PIERRE

Ne biçim din adamısın sen! Sabırsızlıktan kendimi kaybettiğimi görüyorsun, hâlâ uygun kelimeleri arıyorsun! Ne dediyse olduğu gibi söyle. Lanet olsun, bir kelime bir kelimedir! Bunun Tanrı'yla ne alakası var!

PHILIPPE

Pierre, Pierre! Kardeşine saygısızlık ediyorsun.

BAŞRAHİP

Onunla yatacağımı söyledi, işte kullandığı sözcük bu. Kız kardeşimiz ona söz vermişmiş.

PIERRE

Onunla yataca... Ah! Görür o gününü! Görür o gününü! Saat kaç?

PHILIPPE

Nereye gidiyorsun? Hadi hadi, barut fıçısı mısın sen? Ne yapacaksın o kılıçla? Belinde kılıç var zaten.

PIERRE

Bir şey yapacağım yok. Hadi yemek yiyelim. Yemek hazır. *(Çıkarlar.)*

2. Sahne

(Bir kilisenin kapısı.)

(Lorenzo ve Valori girerler.)

VALORI

Dük nasıl olur da gelmez? Ah! Bir Hristiyan için Roma Kilisesi'nin bu şatafatı ne büyük saadettir! Kim duyar-sız kalabilir buna? Sanatçı, kalbindeki cenneti burada bulmaz mı? Savaşçısı, din adamı, tüccarı sevdikleri her şeyi burada bulmazlar mı? Orgların muhteşem armonisi; pırıl pırıl kadife kaplamalar, döşemeler; usta ressamların tabloları; buhurdanlıkların yaydığı ılık tatlı kokular; berrak seslerin söylediği enfes ilahileri bütün bunlar dünyevi güzellikleriyle belki katı keşişlerin ve haz düşmanlarının gücüne gidebilir. Ama bana kalırsa, böyle yollardan kendini sevdirebilen bir dinden daha güzel bir şey olamaz! Rahipler niçin zalim bir Tanrı'ya hizmet etmek istesinler ki? Din, yırtıcı bir kuş değildir. Din, düşlerin ve sevginin üzerinde nazıkçe süzülen merhametli bir güvercindir.

LORENZO

Şüphesiz. Bütün bu söyledikleriniz, yeryüzündeki her şey gibi, hem çok doğru hem de çok yanlış.

TEBALDEO FRECCIA

(*Valori'ye yaklaşıarak.*)

Ah! Monsenyör, siz Kardinal hazretlerini hoşgöründen ve dinî coşkudan söz ederken duymak ne büyük mutluluk! Aynı kutsal ateşle yanan bir adsız yurttaşın, bu sözlerinize teşekkür etmesini mazur görün. Kendi kalbinizde hissettiğiniz şeyleri, sizin gibi dürüst bir insanın ağzından duymak, arzu edilebilecek en büyük mutluluk.

VALORI

Siz küçük Freccia değil misiniz?

TEBALDEO

Çalışmalarım değersiz. Sanatı icra etmekten çok sevmeyi bilirim. Fakat gençliğim kiliselerde geçti. Bana öyle geliyor ki, başka hiçbir yerde Raffaello'ya ve aziz Buonarrotti'mize⁴⁰ böyle hayran olamazdım. Eserlerinin önünde, kendimden geçerek günlerce otururum. Orgun tınısı, bana onların düşüncelerini anlatır, beni onların kalbine sokar. Tablolarında diz çökmüş figürlere bakarım ve dinlerim, koronun ilahileri sanki onların yarı aralık dudaklarından çıkmaktadır. Tütsülerin hoş kokuları onlarla benim aramdan hafif bir buhar gibi geçer. Bu buharda sanatçının zaferini hissederim. Bu, tatlı ve hüznü dolu bir buhardır; Tanrı'ya ulaşmazsa kısır kalan bir kokudur.

VALORI

Sizde gerçek bir sanatçı kalbi var. Sarayıma gelin, gelirken de yanınızda bir şeyler getirin. Benim için çalışmanızı istiyorum.

TEBALDEO

Kardinal hazretleri bana haddinden fazla şeref bahşediyor. Ben, aziz resim dininin mütevazı bir rahibiyim yalnızca.

LORENZO

Neden hizmet etmeyi erteliyorsunuz ki? Elinizde bir çerçeve var yanılmıyorsam.

TEBALDEO

Doğru. Fakat bu resmi, sizin gibi uzmanlara göstermeye cesaret edemem. Bu haliyle, muhteşem bir hayalin zavallı bir taslağı sadece.

LORENZO

Hayallerinizin portresini mi yapıyorsunuz? Benimkilerden birkaç tanesine poz verdireyim sizin için.

TEBALDEO

Hayalleri gerçeğe dönüştürmek, bir ressamın hayatıdır. En büyük ressamlar, kendi hayallerini bütün güçleriyle, hiçbir değişiklik yapmadan öylece ortaya koydular. Onların hayalgücü, bereketli bir ağaçtı; tomurcukları zahmetsizce çiçeğe, çiçekler de meyvelere dönüşmüştü. Bu meyveler kısa sürede güneşte olgunlaşmış, olgunlaşınca kendiliğinden düşmüş, bir tanesi dahi bakır özünden bir şey kaybetmemişti. Heyhat! Vasat sanatçıların düşleri, beslemesi zor bitkilerdir. Biraz olsun büyümeleri için, acı gözyaşlarıyla sulamak gerekir onları.

(Tablosunu gösterir.)

VALORI

İltifat olsun diye söylemiyorum, ama güzel. Birinci sınıf değil, bu doğru, kendini övmeyen insanı ben ne diye öveyim? Ancak sakalınız daha uzamamış genç adam.

LORENZO

Bu bir manzara resmi mi yoksa bir portre mi? Hangi açıdan bakmalıyız, enine mi boyuna mı?

TEBALDEO.

Zatıalınız benimle alay ediyor. Bu, Campo Santo'nun⁴¹ resmi.

LORENZO

Buradan ölümsüzlüğe ne kadar sürer?

VALORI

Bu çocukla eğlenmek size hiç yakışmıyor. Bakın, her bir sözünüzle o iri gözleri nasıl da hüzünleniyor.

TEBALDEO

Ölümsüzlük imandan gelir. Tanrı'nın kanatlandırdıkları, ölümsüzlüğe gülümseyerek ulaşacaklardır.

VALORI

Raffaello'nun öğrencisi gibi konuşuyorsun.

TEBALDEO

Senyör, o benim hocamdır. Ne öğrendiysem ondan öğrendim.

LORENZO

Bana gel. Sana Mazzafırta'nın⁴² çıplak resmini yaptıracam.

TEBALDEO

Fırçama saygı duymam, fakat sanatımı sayarım. Bir fahişenin portresini yapamam.

LORENZO

Tanrın onu yaratma zahmetine katlanmış; sen de resmini yapma zahmetine katlanabilirsin pekâlâ. Benim için Floransa'nın resmini yapmak ister misin?

TEBALDEO

Elbette monsenyör.

LORENZO

Floransa'yı nasıl resmederdin?

TEBALDEO

Doğu yakasına, Arno'nun sol kıyısına otururdum. Perspektifin en geniş ve en güzel olduğu açı budur.

LORENZO

Floransa'yı, meydanları, evleri, sokakları resmeder miydin?

TEBALDEO

Evet monsenyör.

LORENZO

Böyle kötü bir yerin resmini yapabiliyorsan, neden bir fahişenin resmini yapmak istemiyorsun?

TEBALDEO

Bana, annem hakkında böyle konuşmamam gerektiği öğretildi.

LORENZO

Annenin adı ne?

TEBALDEO

Floransa senyör.

LORENZO

Öyleyse sen bir piçsin, zira annen bir orospu.

TEBALDEO

Kanayan bir yara, en sağlıklı vücutta dahi iltihaba yol açabilir. Ama benim annemin değerli kanından, bütün kötülükleri iyileştiren kokulu bir bitki yeşerir. Sanat, bu tanrısal çiçek, üzerinde yetiştiği toprağı bereketli hale getirmek için bazen gübreye de ihtiyaç duyar.

LORENZO

Ne demek istiyorsun?

TEBALDEO

Barış içinde yaşayan mutlu milletler, zaman zaman saf fakat zayıf bir ışıqla parlamışlardır. Meleklerin harpında tel çoktur. Batı yeli en zayıflarını titretip, enfes bir armoni yaratabilir. Fakat gümüş tel, sadece kuzey rüzgârıyla titrer. Bu en güzel, en soylu teldir; fakat sert bir elin dokunuşu ona hayat verir. Coşku, acının kardeşidir.

LORENZO

Bu demek oluyor ki, büyük sanatçılar mutsuz milletlerden çıkar. Böyle bir imbiğin simyacısı olurum seve seve; milletlerin gözyaşları inci olup dökülüyor senin imbiğinden. Şeytanın işine bak, sevdim seni! Aileler mahvolabilir, milletler sefaletten sürünebilir, bütün bunlar beyefendinin beynini kızıştırıyor! Tapılası şair! Bunları dindarlığınla nasıl bağdaştırıyorsun peki?

TEBALDEO

Ailelerin talihsizliğiyle alay etmiyorum. Şiirin acıların en tatlısı olduğunu ve kız kardeşlerini sevdiğini söylemek istedim. Mutsuz milletlere acıyorum. Fakat, en büyük sanatçıların da mutsuz milletlerden çıktığına inanıyorum. Savaş meydanları, hasadı canlandırır; kutsal buğday, bozuk topraklarda yetişir.

LORENZO

Senin elbiselerin eskimiş. Adamlarımlunkinden ister misin?

TEBALDEO

Ben kimseye ait değilim. Düşünce özgür olmak istiyorsa, vücut da özgür olmalıdır.

LORENZO

Uşağıma “Şunu sopayla bir temiz döv!” demek istiyorum.

TEBALDEO

Neden monsenyör?

LORENZO

Çünkü içimden öyle geliyor. Doğıştan mı topalsın, yoksa kaza mı geçirdin?

TEBALDEO

Ben total değilim. Ne demek istiyorsunuz?

LORENZO

Ya topalsın ya da delisin.

TEBALDEO

Neden monsenyör? Benimle eğleniyorsunuz siz.

LORENZO

Total değilsen, bu özgürlük düşüncelerinin şerefine Médicislerin adamlarının seni öldürtebileceğı, buna da kimsenin ses çıkarmayacağı böyle bir şehirde delirmeden nasıl yaşayabildin?

TEBALDEO

Annem Floransa’yı seviyorum. Bu yüzden onunla kalıyorum. Bir vatandaşın, Floransa’ya hükmedenlerin keyfine göre, sokak ortasında, güpegündüz öldürülebileceğini biliyorum. Bu yüzden kemerimde bu hançeri taşıyorum.

LORENZO

Ara sıra sırf zevk olsun diye cinayet işleyen Dük sana vursa, sen de ona vurur muydun?

TEBALDEO

Bana saldırırsa onu öldürürdüm.

LORENZO

Ve bunu bana söylüyorsun!

TEBALDEO

Benimle neden uğraşınlar ki? Kimseye kötülük etmem. Günlerimi atölyede geçiririm. Pazarları, Annonciade'a veya Sainte Marie'ye⁴³ giderim. Keşişler sesimin güzel olduğunu söyledi. Bana beyaz bir giysiyle kırmızı bir takke giydirip koroda yer verdiler; bazen solo bile söylüyorum. Halkın içine karıştığım tek an odur. Akşamları sevgilime giderim; gece güzelse, geceyi onun balkonunda geçiririm. Kimse beni tanımaz, ben kimseyi tanımam. Yaşamam ya da ölmem kimin işine yarar ki?

LORENZO

Cumhuriyetçi misin? Prensleri seviyor musun?

TEBALDEO

Ben sanatçıyım. Annemi ve sevgilimi seviyorum.

LORENZO

Yarın saraya gel. Düğün günüm için önemli bir tablo yapmanı istiyorum senden.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Markiz Cibo'nun evi.)

KARDİNAL

(Yalnızdır.)

Evet, emirlerine uyacağım Farnèse!⁴⁴ Senin Papa elçisi,⁴⁵ namusuyla görevinin dar çerçevesine sıkışıp kalsın; ben,

onun yürümeye cesaret edemediği kaygan zemini yerle bir edeceğim. Benden beklediğin bu, ben de senin ne istediğini anladım. Emrettiğin gibi sessizce hareket edeceğim. Beni, bana nüfuz kazandıracak bir unvan vermeden Alexandre'ın yanına gönderdiğinde, nasıl biri olduğumu tahmin etmiştin. Alexandre bir başkasından çekinirken, farkında olmadan bana itaat edecek. O, göstermelik unvanlarla şişirilmiş gölge adamlarla gücünü tüketedursun, ben onu, bir ucunu Roma'nın, diğer ucunu Kayzer'in tuttuğu demir zincire bağlayan görünmez halka olacağım. Gözlerim beni yanıltmıyorsa, işimi görecektir bu evde. Alexandre baldızıma âşık. Bu aşk baldızımın gönlünü okşamış olmalı. Bunun sonu nereye varır, işte orası şüpheli. Fakat baldızımın bunu nereye vardırmaq istediği benim için açık. Aşkla coşmuş bir kadının; bu kaba adamın, bu yürüyen zırhın üzerinde nasıl bir etkisi olur kim bilebilir? Böylesine yüce bir amaç için, böyle tatlı bir günaha girmek ne çekici, öyle değil mi Ricciarda? Onun aslan yüreğini, Aziz Sébastien'ninki⁴⁶ gibi kanlı oklarla delik deşik kalbine bastırmak; taptığın tiran kaba elleriyle dağınık saçlarını okşarken, gözlerinde yaşlarla vatanın acılarından bahsetmek; bir kayadan aziz kıvılcımlar fışkırtmak; bütün bunlar, evlilik yeminini bozmaya, bunun yanı sıra başka ıvır zıvır yeminleri feda etmeye değer doğrusu. Kârlı çıkan Floransa olacak; sadık kocalarsa bir şey kaybetmeyecek! Ama günah çıkarmak için beni seçmemen gerekirdi. İşte Markiz geliyor, elinde dua kitabıyla. Her şey bugün ortaya çıkacak. Sen sırrını rahibin kulağına fısılda, yeter. İçindeki saray adamı bundan istifade edecekse de, rahip vicdanen kimselere bir şey söylemeyecektir.

(Markiz Cibo girer.)

KARDİNAL

(Oturarak.)

Ben hazırım.

(Markiz, Kardinal'in yanında, dua iskemlesine diz
çöker.)

MARKİZ

Beni kutsayın peder, zira günah işledim.

KARDİNAL

Duanızı⁴⁷ söylediniz mi? Başlayabiliriz Markiz.

MARKİZ

Kendimi; Papa hazretlerine öfkelenmek, dünyevi ve kü-
für içeren şüpheler beslemekle suçluyorum.

KARDİNAL

Devam edin.

MARKİZ

Dün, bir toplantıda, Fano piskoposu hakkında konuşur-
ken, Kutsal Katolik Kilisesi'nin bir sefih yatağı olduğunu
söyledim.

KARDİNAL

Devam edin.

MARKİZ

Kocama ettiğim sadakat yeminiyle ters düşen sözler din-
ledim.

KARDİNAL

Bu sözleri size kim söyledi?

MARKİZ

Bu tür sözlerin geçtiği bir mektup okudum.

KARDİNAL

Bu mektubu size kim yazdı?

MARKİZ

Kendimi; başkalarının yaptıklarından değil, kendi yap-
tıklarımından mesul tutuyorum.

KARDİNAL

Sevgili kızım, sizi günahlarınızdan arındırmamı istiyorsa-
nız, bana cevap vermelisiniz. Her şeyden önce, bu mek-
tuba cevap verip vermediğinizi söyleyin bana.

MARKİZ

Yazıyla değil, şifahen cevap verdim.

KARDİNAL

Ne cevap verdiniz?

MARKİZ

Beni görme izni isteyen kişiye, istediği izni verdim.

KARDİNAL

Bu buluşmada neler oldu?

MARKİZ

Biraz önce kendimi, namusuma ters düşen sözler dinlemekle suçlamıştım.

KARDİNAL.

Bu sözlerle nasıl karşılık verdiniz?

MARKİZ

Saygın bir kadına yakışır şekilde cevap verdim.

KARDİNAL

İkna edilebileceğiniz izlenimini vermediniz mi?

MARKİZ

Vermedim peder.

KARDİNAL

Sözü geçen kişiye, ileride benzer sözler duymak istemediğinizi söylediniz mi?

MARKİZ

Söyledim peder.

KARDİNAL

Ondan hoşlanıyor musunuz?

MARKİZ

Kalbim bir şey hissetmiyor, umarım.

KARDİNAL

Kocanıza haber verdiniz mi?

MARKİZ

Vermedim peder. Namuslu bir kadın, evliliğini böyle hikâyeler yüzünden bozmamalı.

KARDİNAL

Benden bir şey saklamıyor musunuz? Siz ve söz konusu kişi arasında, bana söylemeye tereddüt ettiğiniz hiçbir şey geçmedi mi?

MARKİZ

Hiçbir şey geçmedi peder.

KARDİNAL

Tatlı bir bakışma, kaçamak bir öpücük?

MARKİZ

Hayır peder.

KARDİNAL

Bundan emin misiniz sevgili kızım?

MARKİZ

Sevgili kayınbiraderim, Tanrı'nın huzurunda yalan söylemek âdetim değildir.

KARDİNAL

Demin sorduğumda ismini söylemeyi reddettiniz. Bunu bilmeden günah çıkarmanızı kabul edemem.

MARKİZ

O niye? Mektubu okumak günah olabilir, ama imza görmek günah değildir. İsmin bu işle ne ilgisi var?

KARDİNAL

Düşündüğünüzden çok daha büyük bir ilgisi var.

MARKİZ

Malaspina, çok şey bilmek istiyorsunuz. Günah bağışlamayı reddedin isterseniz. Ben de günahlarımı bağışlamayı kabul edecek ilk rahibe giderim.

(Ayağa kalkar.)

KARDİNAL

Bu ne hiddet Markiz! Kastettiğinizin, Dük olduğunu bilmiyor muyum sanki?

MARKİZ

Dük mü? Eh madem biliyorsunuz, neden söylememi istiyorsunuz?

KARDİNAL

Siz neden söylemeyi reddediyorsunuz? Beni asıl şaşırtan bu.

MARKİZ

Peki, siz ismi ne yapacaksınız peder? Kocama tekrar etmek için mi yüksek sesle söylememi istiyorsunuz? Evet,

şurası bir gerçek ki, aileden birine günah çıkartmak yanlış bir şey. Tanrı şahidim olsun, önünüzde diz çöktüğümde sizin baldızınız olduğumu unutmuştum. Ama siz bana bunu özenle hatırlatıyorsunuz. Dikkat edin Cibo, kardinal de olsanız, siz de kendi selametinizi düşünmelisiniz.

KARDİNAL

Yerinize dönün Markiz. Sandığınız kadar kötü bir şey yok ortada.

MARKİZ

Ne demek istiyorsunuz?

KARDİNAL

Günah bağışlayan bir rahibin her şeyi bilmesi gerekir, zira o her şeyi idare edebilir. Oysa bazı şartlarda bir kayınbirader hiçbir şey söyleyemez.

MARKİZ

Hangi şartlarda?

KARDİNAL

Hayır, hayır, hata ettim. Kullanmak istediğim kelime bu değildi. Demek istediğim, Dük çok güçlü; onunla arayı bozmak, en zengin aileleri dahi mahvedebilir. Fakat tecrübeli ellere emanet edilen mühim bir sır, verimli bir kaynağa dönüşebilir.

MARKİZ

Verimli kaynak! Tecrübeli eller! Dondum kaldım. Bu müphem sözlerin altında ne saklıyorsun peder? Öyle kelime bileşimleri vardır ki, sizin gibilerin dudaklarından bir an için dökülür, kimse ne düşüneceğini bilemez.

KARDİNAL

Gelin, şuraya oturun Ricciarda. Günahlarınızı bağışladım daha.

MARKİZ

Ne derseniz deyin, hem benim günah çıkarmak istediğim ne malum.

KARDİNAL

(*Ayağa kalkar.*)

Ayağınızı denk alın Markiz! Bana meydan okuyacak olanın, sağlam bir zırh kuşanması gerekir. Tehdit etmek istemiyorum. Size bir tek şey söyleyeceğim: Kendinize başka bir rahip bulun.

(*Çıkar.*)

MARKİZ

(*Yalnızdır.*)

Duyulmamış şey. Yumruklarını sıkıyordu giderken! Gözleri öfkeyle parlıyordu! Tecrübeli ellerden, bazı şeylere yön vermekten söz etti! Fakat neden? Kocama söylemek için sırrımı öğrenmek istemesini anlıyorum. Fakat asıl amacı bu değilse, benden başka ne istiyor olabilir ki? Dük'ün metresi olmamı mı? Her şeyi bilmekten bahsetti, her şeyi yönlendirmekten! Bu mümkün değil. Daha karanlık, daha anlaşılmasız bir giz var bu işin içinde. Cibo bu tür bir işe bulaşmaz. Hayır! Bundan eminim, onu tanırım. Böyle bir şey Lorenzaccio gibi birine yakışır, ama ona asla! Daha büyük, daha derin bir şey var aklında. Ah! On yıl süren sessizlikten sonra nasıl da birdenbire kendileri olmaktan çıkıyor erkekler! Korkutucu bir şey bu!

Ben ne yapacağım şimdi? Alexandre'ı seviyor muyum? Hayır sevmiyorum, hayır kesinlikle sevmiyorum. Günah çıkarırken de hayır dedim ve yalan söylemedim. Laurent neden Massa'da? Dük neden bana baskı yapıyor? Neden onu bir daha görmek istemediğimi söyledim? Neden? Ah! Neden bütün bunlarda, beni mıknatıs gibi çeken, cezbeden bir şeyler var?

(*Pencereyi açar.*)

Ne kadar da güzelsin Floransa, fakat ne kadar da mutsuzsun! Oralarda bir yerlerde, Alexandre'ın geceleri pelelerine sarınıp girdiği birçok ev var. O çapkının teki, bunu biliyorum. Peki sen ne diye bütün bunlara bulaşıyorsun Floransa? Ben kimi seviyorum? Seni mi, onu mu?

AGNOLO

(İçeri girer.)

Hanımefendi, altesleri avluya girdi.

MARKİZ

Ne tuhaf, şu Malaspina beni hayli tedirgin etti.

4. Sahne

(Soderinilerin sarayı.)

(Marie Soderini, Catherine, Lorenzo oturmaktadırlar.)

CATHERINE

(Elinde kitapla.)

Size hangi hikâyeyi okuyayım anneciğim?

MARIE

Cattina'sı zavallı annesiyle alay ediyor. Ben senin Latince kitaplarından ne anlarım?

CATHERINE

Bu Latince değil, çeviri. Roma tarihi.

LORENZO

Roma tarihini çok iyi bilirim. Bir zamanlar Tarquinius adında genç bir asilzade varmış.

CATHERINE

Ah! O kanlı bir hikâye.

LORENZO

Hiç de değil, bir peri masalı. Brutus sabit fikirli delinin tekiymiş. Tarquinius ise, geceleri terliklerini giyip, küçük kızlar rahat rahat uyuyorlar mı diye çıkıp dolaşan bilge bir dükmüş.

CATHERINE

Lucretia'yı⁴⁸ da mı kötü görüyorsunuz?

LORENZO

Lucretia, günahın hazzını, ölümün şanını tattı. Tuzağa düşmüş çayırkuşu gibi canlı canlı elde edilmesine izin

verip, daha sonra küçük bıçağını nazikçe karnına saplayıverdi.

MARIE

Kadınları küçük görüyorsanız, neden onları anneniz ve kız kardeşinizin önünde aşağılama ihtiyacı duyuyorsunuz?

LORENZO

Sizlere saygı duyuyorum. Sizin dışınızda, bu dünya beni dehşete düşürüyor.

MARIE

Bu gece gördüğüm rüyayı biliyor musun oğlum?

LORENZO

Ne rüyası?

MARIE

Rüya değildi aslında, çünkü uyumuyordum. Bu büyük salonda yalnızdım. Lamba benden uzakta, pencereye yakın masada duruyordu. Mutlu olduğum günleri, senin daha çocuk olduğun günleri anıyordum Lorenzino'm.⁴⁹ Karanlık geceye bakıyor ve kendi kendime, "Eve ancak sabaha döner," diyordum; oysa eskiden bütün gecelerini çalışarak geçirirdi. Gözlerim yaşlarla doluyor, başımı sallarken gözyaşlarımın aktığını hissediyordum. Birden koridorda birinin ağır ağır yürüdüğünü duydum. Döndüm. Elinde bir kitap, siyahlar içinde bir adam bana doğru geliyordu. O sendin Renzo. "Ne kadar erken geldin!" diye haykırdım. Fakat hayalet bana cevap vermeden lambanın önüne oturdu. Kitabını açtı. Ve ben onda eski Lorenzino'mu gördüm.

LORENZO

Onu gördünüz mü?

MARIE

Şimdi seni nasıl görüyorsam, onu da öyle gördüm.

LORENZO

Ne zaman gitti?

MARIE

Bu sabah eve dönüp de çingarin ipini çektiğinde.

LORENZO

Hayaletim, benim hayaletim! Ben gelince de gitti, öyle mi?

MARIE

Melankolik bir tavırla ayağa kalktı, sonra buharlaşıp yok oldu.

LORENZO

Catherine, Catherine, bana Brutus'ün hikâyesini oku!

CATHERINE

Neyiniz var? Tepeden tırnağa titriyorsunuz.

LORENZO

Anne, bu akşam dün gece oturduğunuz yere oturun. Hayaletim yine gelirse ona, yakında onu çok şaşırtacak bir şey göreceğini söyleyin.

(Kapıya vurulur.)

CATHERINE

Dayım Bindo ile Baptista Venturi.

(Bindo ve Venturi girerler.)

BINDO

(Alçak sesle Marie'ye.)

Bir kez daha deneyeceğim.

MARIE

Biz sizi yalnız bırakalım, umarım başarabilirsiniz!

(Catherine ile çıkar.)

BINDO

Lorenzo, hakkında anlatılan şu rezilce hikâyeyi neden yalanlamıyorsun?

LORENZO

Hangi hikâyeyi?

BINDO

Kılıç görünce düşüp bayıldığın söyleniyor.

LORENZO

Siz buna inanıyor musunuz dayı?

BINDO

Seni Roma'da silah talimi yaparken görmüştüm. Fakat buradaki marifetlerinden sonra, bir köpekten daha aşağılık bir hale gelmiş olman beni şaşırtmaz.

LORENZO

Hikâye doğru, bayıldım. Merhaba Venturi. Mallarınızın piyasa fiyatı ne durumda? Ticaret nasıl gidiyor?

VENTURI

Senyör, ben bir ipek fabrikasının başındayım. Bana tüccar demek, şahsıma hakarettir.

LORENZO

Bu doğru. Okulda edindiğiniz masumane ipek satma alışkanlığı demek istemiştım.⁵⁰

BINDO

Şu an Floransa'da birçok aileyi ilgilendiren tasarıları Senyör Venturi'ye anlattım. Kendisi şerefli bir özgürlük dostudur. Sizin de onu böyle görmenizi istiyorum Lorenzo. Şaka zamanı geçti. Dük'ün size olan sonsuz güveninin, aslında tarafınızca kurulmuş bir tuzak olduğunu bize birkaç defa söylemişsiniz. Bu doğru mu, değil mi? Bizden misiniz, değil misiniz? Bunu bilmemiz gerek. Bütün soylu aileler, Médicis istibdadının adil ve de tahammül edilir olmadığının farkında. Bu kibirli ailenin, bizim ayrıcalıklarımızın enkazı üzerinde böyle zahmetsizce yükselmesine ne hakla izin veriz? Antlaşma gözetilmiyor.⁵¹ Almanya'nın gücü, her geçen gün daha da mutlak hale geliyor. Bu gidişata dur demenin ve vatanseverleri birleştirmenin vakti geldi. Bu çağrıya karşılık verecek misiniz?

LORENZO

Siz ne dersiniz Senyör Venturi? Konuşun, konuşun, bakın dayım soluklanıyor, vatanınızı seviyorsanız bu fırsatı değerlendirin.

VENTURI

Senyör, ben de aynı fikirdeyim. Ekleyeceğim bir şey yok.

LORENZO

Ekeleyecek bir kelimeniz dahi yok mu? Şöyle küçük, cıfcaflı bir kelime? Siz belagatten anlamıyorsunuz. Küçük, cıfcaflı bir kelime etrafında ritmik bir devirle dönersiniz. Bu kelime ne çok uzun ne çok kısadır, ama bir topaç kadar yuvarlaktır. Ceketinize vakur fakat aynı zamanda zarif kıvrımlar verecek şekilde sol kolunuzu arkaya atarsınız.⁵² Homurdana homurdana dönen devri bırakırsınız; küçük topaç enfes bir mırıltıyla fırlayıverir. Topacı yakalayırırsınız, sokak çocukları gibi.

BINDO

Küstah! Cevap ver ya da çık git buradan.

LORENZO

Sizlerdenim dayı. Saç şeklimden kalbimde cumhuriyetçi olduğumu görmüyor musunuz? Sakalımın kesimine bir bakın.⁵³ Hiçbir şüphemiz olmasın, vatan aşkı en mahrem giysilerimde nefes alıp veriyor.

(Dış kapı çalınır; avlu, uşaklarla ve siüvarilerle dolar.)

BİR UŞAK

(İçeri girer.)

Dük!

(Alexandre girer.)

LORENZO

Bu ne olağanüstü bir lütuftur sevgili prens! Zavallı hizmetkârınızı bizzat ziyaret etmeye tenezzül ediyorsunuz.

DÜK

Bu adamlar da kim? Seninle konuşacaklarım var.

LORENZO

Dayım Bindo Altoviti'yi, alteslerine takdim etmekten gurur duyuyorum. Napoli'deki uzun süreli ikametinin, ayaklarınıza daha önce kapanmasına izin vermediği için pişmanlık içinde kendisi. Diğer senyör ise, şanlı Baptista Venturi. Kendisi ipek üretir, bu doğrudur, fakat asla satmaz. Bu mütevazı evde böylesine büyük bir prensin

beklenmedik varlığı sizi şaşırtmasın sevgili dayı, ne de sizi saygıdeğer Venturi. İstedığınız her şey bahşedilecek. Aksi takdirde, lütufkâr efendimin nezdinde yakarırlarımın hiçbir değeri olmadığını söylemeye hakkınız olacak.

DÜK.

Ne istiyorsunuz Bindo?

BINDO

Altesleri korkarım ki, yeğenim...

LORENZO

Roma Büyükelçiliği şu an boş. Dayım, bu makamı ona bahşetmenizi umuyor. Koca Floransa'da, Médicislere ondan daha büyük saygı ve bağlılık gösteren bir adam daha yoktur.

DÜK

Cidden mi Renzino? Pekâlâ! Sevgili Bindo, bu iş oldu bilin. Yarın sabah saraya gelin.

BINDO

Altesleri ne diyeceğimi bilemiyorum. Nasıl teşekkür..

LORENZO

Senyör Venturi de, her ne kadar ipek satmasa da, malları için ayrıcalık istemekte.

DÜK

Nasıl bir ayrıcalık?

LORENZO

Armanız, berat da cabası. Ona bunu bahşedin monsenyör, sizi sevenleri siz de sevin.

DÜK

Buna da peki. Bitti mi? Hadi beyler, esen kalın.

VENTURI

Altesleri! Beni sevince boğdunuz... İfade edemeyeceğim kadar...

DÜK

(Muhafızlarına.)

Bu ikisi, bırakın geçsinler.

BINDO

(Çıkarken, alçak sesle Venturi'ye.)

Çok adi bir oyun oynadı bize!

VENTURI

(Alçak sesle.)

Ne yapacaksınız?

BINDO

(Alçak sesle.)

Ne halt yememi bekliyorsunuz? Tayin edildim.

VENTURI

(Alçak sesle.)

Bu korkunç!

(Çıkarlar.)

DÜK

Cibo cepte.

LORENZO

Buna üzüldüm.

DÜK

O niye?

LORENZO

Çünkü bu başka kadınların hakkını çalmak olacak.

DÜK

Aslında hayır, ondan sıkıldım bile. Söylesene tatlım, şu pencerede çiçekleri düzenleyen güzel kadın da kim? Kaç zamandır karşılaşıp duruyorum bu kadınla.

LORENZO

Nerede?

DÜK

Şurada, karşıda, sarayın içinde.

LORENZO

Ah! O mu? Hiç.

DÜK

Hiç mi? Şu kollara hiç mi diyorsun sen? Hay şeytan, o ne Venus!

LORENZO

Bizim komşumuz o.

DÜK

Şu komşuyla bir konuşmak isterim. Hay aksi! Yanılmıyorsa Catherine Ginori bu.

LORENZO

Değil.

DÜK

Ta kendisi, tanıdım onu. Senin teyzen bu. Hay lanet! Bu yüzü unutmuştum. Yemeğe getirsene onu.

LORENZO

Bu biraz zor. Ahlak meselesi.

DÜK

Hadi canım! Bizim gibilerde o dediğinden var mı?

LORENZO

İsterseniz, kendisine sorarım. Fakat sizi uyarmalıyım, çok bilgiçtir. Latince konuşur.

DÜK

Ne olmuş! Latince sevişmez ya! Gelsene buraya; bu geçitten daha iyi görünüyor.

LORENZO

Başka bir sefere tatlım. Şu saat itibarıyla kaybedecek vaktim yok. Strozzi'ye gitmem gerek.

DÜK

Ne? Şu yaşlı deliye mi?

LORENZO

Evet, şu yaşlı sefile, o alçağa. Öyle görünüyor ki, sürgün denen aşağılık varlıklara kesesini açma takıntısından bir türlü vazgeçemiyor. Nefesleri kokan herifler, her gün onun evinde toplanıyorlar, sonra da ayakkabılarını giyip, sopalarını alıp çıkıyorlar. Şimdi, planım şu: Mümkün olduğu kadar çabuk buradan çıkıp, bu sabıkalı ihtiyarın evinde akşam yemeği yemek ve kendisine gösterdiğim samimi dostluğu tazelemek. Akşam size anlatacak

birkaç güzel hikâyem olacak; şu pisliklerden bazılarını yarın sabah erkenden ayağa dikecek türden küçük çılgın hikâyeler.

DÜK

Senin gibi birine sahip olduğum için nasıl mutluyum tatlım! Seni nasıl aralarına alıyorlar, hiç anlamıyorum doğrusu.

LORENZO

Ah, ahmakların gözlerinin içine baka baka, küstahça yalan söylemek nasıl da kolaydır bir bilseniz! Belli ki siz bunu hiç denememişsiniz. Bu arada, portrenizi birine vermek istediğinizi söylememiş miydiniz, kime hatırlamıyorum? Size bir ressam getireceğim. Kendisi benim himayemde.

DÜK

İyi, iyi. Ama teyzeni düşün sen asıl. Seni teyzen için görmeye geldim. Şeytan dürttü, teyzen tam tipim.

LORENZO

Ya Cibo?

DÜK

Sana teyzene benden bahset diyorum!
(Çıkarlar.)

5. Sahne

(Strozzilerin sarayında bir salon.)

(Philippe Strozzi, Capua Manastırı Başrahibi. Louise el işi yapmaktadır; Lorenzo sedirde yatmaktadır.)

PHILIPPE

Dilerim bir şey olmamıştır! Söndürülmesi, yatıştırması imkânsız nice kin böyle başlamıştır! Bir dedikoduyla! Sefih birinin kalın dudaklarından yayılan yemek kokusu misali! Aileler bundan savaşıyor, bıçaklar bundan çekilir.

Hakarete uğradılar, öldürdüler; öldürdüler, öldürdüler. Kısa sürede kinler iyice kök salar; ataların tabutları oğullara beşik olur; her yeni kuşak elinde kılıçla doğar.

BAŞRAHİP

Bu iğrenç dedikoduyu, Montolivet'ye yaptığım o lanet yolculuğu anlatmakla belki hata ettim. Fakat bu Salviati'lere nasıl dayanılır ki?

PHILIPPE

Ah! Léon, Léon, sorarım sana, çocuklarıma hiçbir şey söylememiş olsaydın Louise için, bizler için ne değiştirdi sanki? Bir Strozzi'nin erdemi, bir Salviati'nin lafını unutmaz mı? Mermer saraylarda oturanlar, ayak takımının duvarlarına yazdığı edepsizlikleri bilmek zorunda mıdır? Julien'in yaptığı dedikodudan kime ne? Kızım sırf bu yüzden namuslu koca bulamayacak mı, bu yüzden çocukları ona saygı duymayacak mı? Onu akşamları öperken ben, babası, bunu hatırlayacak mıyım? Onun bunun ettiği hakaret, bizim gibilerin kılıcını kınından çıkartabiliyorsa, halimiz ne olur? Artık her şey bitti! Bize anlattığın şeyler, Pierre'i çılgına çevirdi. Savaş durumuna geçti; Pazzilere gitti. Ne olacağını Tanrı bilir! Bir de Salviati'yle karşılaşır, kan çıkar! Benim kanım, benim kanım Floransa kaldırımlarında! Ah! Neden babayım ben?

BAŞRAHİP

Eğer kız kardeşim hakkında kulağıma bir dedikodu gelmiş olsaydı, ne olursa olsun, sırtımı dönerdim, konu da orada kapanırdı. Fakat hakaret önümde edildi. O kadar kabaydı ki, köylünün kiminle konuştuğunu bilmediğini zannettim. Ama kim olduğumu iyi biliyordu.

PHILIPPE

Evet iyi bilirler namussuzlar! Nereye vuracaklarını çok iyi bilirler! Yaşlı ağacın gövdesi fazla sağlam; ona dokunmaya kalkmazlar. Fakat en zayıf filizine saldırıldığı vakit, içinin titreyeceğini bilirler. Louise'im! Ah! Akıl mantık

nedir o zaman? Düşündükçe ellerim titriyor. Adaletli Tanrım! Akıl yaşta mıdır?

BAŞRAHİP

Pierre fazla sert.

PHILIPPE

Zavallı Pierre! Kan beynine sıçradı âdeta! Senin, kız kardeşine yapılan hakareti anlatışını dinlerken nasıl titriyordu! Deli olan benim, çünkü anlatmana izin verdim. Pierre odada büyük adımlarla dolanıyordu; tedirgindi, hiddetliydi, aklını yitirmişti. Bir ileri bir geri gidip geliyordu, tıpkı şimdi benim yaptığım gibi. Ona sessizce bakıyordum; lekesiz bir alna sıçrayan asil kan görülmeye değerdi! “Ey vatan,” diyordum kendi kendime, “al işte bir erkek daha ve bu, benim büyük oğlum!” Ah! Léon, boşuna uğraşıyorum, ben de bir Strozzi’yim.

BAŞRAHİP

Belki de düşündüğünüz kadar tehlikeli değildir. Bu akşam Salviati’ye rastlaması büyük tesadüf olur. Yarın, olaylara daha salim kafayla bakacağız.

PHILIPPE

Şüphen olmasın; Pierre ya onu öldürecek ya da kendini öldürtecek.

(Pencereyi açar.)

Neredeler şimdi? Gece oldu; şehir koyu karanlığa gömüldü; bu loş sokaklar beni dehşete düşürüyor. Bir yerlerde kan dökülüyor, bundan eminim.

BAŞRAHİP

Sakin olun.

PHILIPPE

Pierre’imin çıkarkenki halini düşününce, onu ya öcünü almış ya da cansız göreceğimizden eminim. Onu, kaşlarını çatmış, kılıcını kuşanırken gördüm; dudaklarını ısıırıyordu, kol kasları yay gibi gerilmişti. Evet, evet, şu an ya ölüyor ya da öcünü alıyor, buna şüphe yok.

BAŞRAHİP

Kendinize gelin; kapatın şu pencereyi.

PHILIPPE

Öyle olsun Floransa! Öğret öyleyse kaldırım taşlarına benim soylu kanımın rengini! Oğullarının kırkının damarlarında bu kan akıyor. Ve ben, bu büyük ailenin reisi, yaşlı başımı babaca kaygılarla bu pencereden aşağı daha çok sarkıtacağım! Şu an belki kayıtsızca içtiğin bu kan, meydanlarının güneşinde kuruyacak. Ama evladı için korku çeken yaşlı Strozzi'ye gülme bu akşam! Ailesini esirge; zira fertlerini sayacağın, benimle pencereye oturacağın, kılıçlarımızın gürültüsünü duyunca senin de kalbinin atacağı günler gelecek.

LOUISE

Babacığım! Babacığım! Beni korkutuyorsunuz.

BAŞRAHİP

(Alçak sesle Louise'e.)

Şurada, lambaların altında dolaşan Thomas değil mi? Ufak tefek, bana oymuş gibi geldi; işte gidiyor.

PHILIPPE

Zavallı şehir! Babaların, çocuklarının eve dönmesini böyle endişeyle beklediği zavallı şehir! Zavallı vatan! Zavallı vatan! Daha niceleri, şimdi pelerinlerini ve kılıçlarını almış, karanlık geceye dalmıştır. Onları bekleyenler hiç endişe etmezler; bilirler ki, bu gece soğuktan ölmezlerse yarın sefaletten ölecekler. Ve bizler, bu şaşaalı saraylarda yaşayan bizler, kılıçlarımızı çekmek için bize hakaret edilmesini bekleriz! Bir ayyaşın dedikodusu bizi çileden çıkarır; oğullarımızı, dostlarımızı bu karanlık sokaklara döker! Ama halkın acıları, silahlarımızın tozunu dahi silkemez. Philippe Strozzi'nin namuslu bir adam olduğuna inanılıyor, çünkü o iyilik yapıyor, kötülüğe engel olmadan. Ve şimdi ben, bir baba olarak, bu

dünyada bana oğlumu geri verebilecek, kızıma edilen hakareti yasal yollardan cezalandırabilecek bir varlık olması için neler vermezdim? Fakat başkalarına edilen kötülüğe, elimdeki güce rağmen engel olmadıysam, bana yapılan kötülüğe neden engel olunsun? Kitaplarıma gömüldüm; antik çağlarda hayran olduğum şeyleri, kendi vatanım için hayal ettim. Etrafımdaki duvarlar “İntikam!” diye haykırıyordu; bense derin düşüncelerimden uyanmamak için kulaklarımı tıkıyordum. “Artık harekete geçelim,” demem için, istibdadın gelip yüzüme tokat atması gerekti. Oysa intikamımın saçları çoktan ağarmış.

(Pierre, Thomas ve François Pazzi girerler.)

PIERRE

İş tamam; Salviati öldü.

(Kız kardeşini öper.)

LOUISE

Ne korkunç! Kanlar içindesin.

PIERRE

Okçular Sokağı’nın köşesinde gelmesini bekledik. François atını durdurdu; Thomas bacağına vurdu; ben de...

LOUISE

Sus! Sus! Tüylerimi diken diken ediyorsun. Gözlerin yuvalarından fırlamış; ellerin korkunç görünüyor; bütün vücudun titriyor; ölüm kadar solgunsun.

LORENZO

(Ayağa kalkarak.)

Sen yakışıklısın Pierre; intikam kadar harikuladesin.

PIERRE

Bunu diyen de kim? Sen burada mıydın Lorenzaccio?

(Babasma yaklaşıp.)

Ne zaman kapatacaksınız kapınızı bu sefil yaratığa? Onun kim olduğunu bilmiyor musunuz? Maurice’le düello hikâyesi de cabası!

PHILIPPE

Merak etme, bütün bunları ben de biliyorum. Eğer Lorenzo buradaysa, onu bu evde ağırlamak için iyi sebeplerim var demektir. Zamanı ve yeri gelince konuşuruz bunu.

PIERRE

(Dişlerini gıcırdatarak.)

Hımm! Bu rezili ağırlamak için iyi sebepler ha! Ben de bir sabah onu pencereden atmak için iyi bir sebep bulabilirim pekâlâ. Siz ne derseniz deyin, koltuklarımızda böyle bir cüzzamlının oturduğunu gördükçe, bu odada nefes alamıyorum.

PHILIPPE

Hadi yeter artık, şaşırmışsın sen! Dilerim bu geceki olayın arkası kötü gelmez bizim için! Şimdi saklanmalısın.

PIERRE

Saklanmalı mıyım? Cennetteki azizler adına, ne diye saklanacakmışım ben?

LORENZO

(Thomas'ya.)

Ona böyle omzundan mı vurdunuz? Anlatın biraz...

(Thomas'yı pencere girintisine sürükler; ikisi alçak sesle konuşurlar.)

PIERRE

Hayır baba, saklanmayacağım. Hakaret alenen edildi; bir meydanın ortasında hakaret etti bize. Ben de onu sokak ortasında hakladım. Yarın sabah da bunu bütün şehirde anlatacağım. Namusunun intikamını aldın diye saklanmak ne zaman âdet oldu? Saklanmak şöyle dursun, ben yalın kılıç dolaşır, kılıcımın üzerinden bir damla kanı dahi silmezdim.

PHILIPPE

Yanıma gel, seninle konuşmam gerek. Yaralanmadın ya evladım? Bir yerine bir şey olmadı ya?

(Çıkarlar.)

6. Sahne
(Dük'ün sarayı.)

(Dük yarı giyiniktir; Tebaldeo, Dük'ün portresini yapmaktadır; Giomo gitar çalmaktadır.)

GIOMO

(Şarkı söyler.)

Öldüğüm vakit, saki,
Götür kalbimi sevgilime.
Boş versin ayini,
Duayı, pis rahipleri.
Gözyaşları, tuzlu sudur yalnızca;
Söyle sevgilime saki, patlatsın bir fıçı bira.
Melekler eşlik etsin birama,
Ben karşılık veririm mezarımda.

DÜK

Sana bir şey soracaktım. Söylesene Macar, geçenlerde öyle neşeli neşeli sopaladığın çocuk sana ne yapmıştı?

GIOMO

İnanın, bunu artık ne ben söyleyebilirim ne de o.

DÜK

Niye? Yoksa öldü mü?

GIOMO

Komşu evden bir yumurcaktı. Demin geçerken gördüm de gömüyorlardı galiba.

DÜK

Giomo'm vurunca tam vurur.

GIOMO

İltifat ediyorsunuz. Sizin, kaç defa tek vuruşta adam öldürdüğünüzü görmüşümdür.

DÜK

Ciddi misin? İçmişimdir! Neşemin doruğundayken, en ufak darbelerim dahi öldürücüdür.

(Tebaldeo'ya.)

Ne o, neyin var ufaklık? Elin mi titriyor? Korkunç görünüyorsun.

TEBALDEO

Bir şeyim yok monsenyör. Tanrı alteslerini korusun.

(Lorenzo girer.)

LORENZO

Nasıl, resimde ilerleme var mı? Benim ressamdan memnun musunuz?

(Sedirden Dük'ün örme zırhını alır.)

Örgü zırhınız pek güzel tatlım! Pişirir bu adamı.

DÜK

Rahatsız etseydi giymezdim. Çelikten yapılmış. En sivri eğe bile tek bir halkasını dahi aşındıramaz. Aynı zamanda, ipek kadar da hafiftir. Bütün Avrupa'da benzeri yoktur herhalde. Onun için hep üzerimde. Asla çıkarmam.

LORENZO

Çok hafif, ama çok da sağlam. Hançere dayanır mı sizce?

DÜK

Şüphesiz.

LORENZO

Aslında, şimdi düşününce, siz bunu giysilerinizin altına hep giyiyorsunuz. Geçen gün, av sırasında, atın üstünde arkanıza oturmuştum. Vücudunuza sarıldığımda, zırhı derhal hissettim. İhtiyatlı bir alışkanlık.

DÜK

Kimseden şüphelendiğimden değil. Senin de dediğin gibi, alışkanlık. Asker alışkanlığı.

LORENZO

Kıyafetiniz bir harika! Eldivenleriniz ne kadar da güzel kokuyor! Neden yarı giyinik poz veriyorsunuz ki? Bu örgü zırh, portrenizde iyi görünürdü. Çıkarmakla hata etmişsiniz.

DÜK

Ressam öyle istedi. Boynu açık poz vermek her zaman daha iyidir zaten. Antik eserleri düşünsene.

LORENZO

Gitarım hangi cehennemde benim? Giomo'ya bir ton inceden eşlik etmem gerek.

(Çıkar.)

TEBALDEO

Altes, bugün daha fazla yapmayacağım.

GIOMO

(Pencereden.)

Lorenzo ne yapıyor öyle? Bahçenin ortasındaki kuyuyu seyre dalmış. Gitarını orada bulacak değil ya.

DÜK

Bana giysilerimi ver. Örgü zırhım nerede?

GIOMO

Bulamıyorum. Arıyorum arıyorum, bulamıyorum; yok olmuş.

DÜK

Daha beş dakika önce Renzino'nun elindeydi. Her zaman olduğu gibi giderken bir köşeye fırlatmıştır o tembel.

GIOMO

İnanamıyorum. Zırh mırh yok ortada.

DÜK

Hadi canım, hayal görüyorsun! Bu imkânsız.

GIOMO

Kendiniz bakın altes. Oda o kadar büyük değil!

DÜK

Renzo şu sedirde otururken elinde tutuyordu.

(Lorenzo döner.)

Zırhımı nereye koydun? Bulamıyoruz bir türlü.

LORENZO

Aldığım yere bırakmıştım. Durun. Hayır, onu şu koltuğa koymuştum. Hayır, yatağın üstüne koymuştum. Hiç hatırlamıyorum. Gitarımı buldum ama.

(Gitarıyla eşlik ederek şarkı söyler.)

Günaydın, sayın başrahibe...

GIOMO

Bahçedeki kuyuda buldunuz herhalde? Demin dalgın dalgın içine eğilmiştiniz de.

LORENZO

Kuyulara tükürüp suda halkalar yapmak en büyük eğlencemdir. İçki içmek ve uyumak dışında başka bir meşgalem yoktur benim.

(Çalmaya devam eder.)

Günaydın, günaydın, kalbimin başrahibesi.

DÜK

Zırhın kaybolduğuna inanamıyorum! Geceleri yatarken hariç, hayatımda olsa olsa iki kez çıkarmışımdır.

LORENZO

Bırakın canım, bırakın! Papa'nın oğlunu,⁵⁴ oda hizmetçisi mi yapacaksınız? Adamlarınız bulur.

DÜK

Hay şeytanlar götürsün seni! Zırhı kaybeden sensin!

LORENZO

Eğer ben Floransa dükü olsaydım, zırhlarım için değil, başka şeyler için endişelenirdim. Bu arada, sevgili teyzeme sizden bahsettim. Her şey tıkırında. Hadi gelin, yanıma oturun da kulağınıza söyleyeyim.

GIOMO

(Dük'e alçak sesle.)

Şaşılacak şey doğrusu. Örgü zırh çalındı.

DÜK

Bulunur.

(Lorenzo'nun yanına oturur.)

GIOMO

(Kendi kendine.)

Kuyuya tükürmek için odayı terk etmek, bu hiç normal değil. Şu zırhı bulsam da, kafamı arada yoklayan şu eski düşünceden de kurtulsam. Aman! Alt tarafı Lorenzaccio! Zırh, koltuklardan birinin altına düşmüş olmalı.

7. Sahne
(Sarayın önü.)

(*Salviati kanlar içinde, topallayarak girer. İki adam ona yardım etmektedir.*)

SALVIATI

(*Haykırarak.*)

Alexandre de Médicis! Aç pencereni! Aç da adamlarına nasıl muamele edildiğini gör!

DÜK

(*Pencereden.*)

Orada çamurun içindeki kim? Korkunç çığlıklar atarak sarayımın etrafında dolanan da kim?

SALVIATI

Strozziler beni katletti! Kapında can vereceğim!

DÜK

Hangi Strozzî? Neden?

SALVIATI

Çünkü kız kardeşlerinin sana âşık olduğunu söyledim, benim soylu Dük'üm. Strozziler bunu kız kardeşlerine hakaret saydılar, çünkü kızın senden hoşlandığını söyledim. Strozzilerden üçü bana saldırdı. Pierre ve Thomas'ı tanıdım. Üçüncüsünü tanımıyorum.

DÜK

Seni buraya çıkarsınlar. Hercules adına! Katiller geceyi hapiste geçirecek, yarın sabah da asılacaklar!

(*Salviati saraya girer.*)

III. Perde

1. Sahne

(Lorenzo'nun yatak odası.)

(Lorenzo ve Scoronconcolo kılıç talimi yapmaktadırlar.)

SCORONCONCOLO

Bu kadar oyun yeter mi efendim?

LORENZO

Hayır. Daha yüksek sesle bağır. Hadi, al bakalım şunu!

Geber, geber sefil!

SCORONCONCOLO

İmdat, katil var! Adam öldürüyorlar! Boğazlıyorlar beni!

LORENZO

Geber! Geber! Geber! Ayağını yere vur.

SCORONCONCOLO

Yardım edin okçular! İmdat! Adam öldürüyorlar! Cehennemlik Lorenzo!

LORENZO

Geber aşağılık herif! Kanını akıtacağım senin, pis domuz, kanını akıtacağım! Kalbine, kalbine vur! Deş karnını! Hadi bağır, hadi vur, hadi öldür! Bağırsaklarını deş! Parça parça edelim onu ve yiyelim, yiyelim! Dirseğime kadar kana battım! Boğazını kes onun; yuvarla, yuvarla! Isıralım, ısıralım ve yiyelim!

(*Bitkin düşer.*)

SCORONCONCOLO

(*Alnını silerek.*)

Yorucu bir oyun icat etmişsin efendim. Gerçek bir canı gibisin! Binlerce, milyonlarca gök gürlemesi gibi gürlüyorsun; panterlerle, aslanlarla dolu bir mağara gibi kük-rüyorsun.

LORENZO

Ah kanlı gün, düğün günüm! Ah Güneş! Güneş! Kaç zamandır kurşun kadar kurusun; susuzluktan ölüyorsun! Kanı seni sarhoş edecek. Ah intikamım! Kaç zamandır uzuyor tırnakların! Ah Ugolin'in dişleri!⁵⁵ Bu dişlere kafatası gerek, kafatası!

SCORONCONCOLO

Sayıklıyor musun? Ateşin mi var? Yoksa sen de bir hayal misin?

LORENZO

Korkak! Korkak! Pezevenk! Küçük sıksa! Babalar, kızlar! Elvedalar, sonsuz elvedalar! Elvedalarla dolu Arno kıyıları! Yumurcaklar böyle yazıyorlar duvarlara! Gül ihtiyar, gül o beyaz takkenle! Tırnaklarımın uzadığını görmüyor musun? Ah! Kafatası, kafatası!⁵⁶

(*Bayılır.*)

SCORONCONCOLO

Efendim, senin bir düşmanın var.

(*Lorenzo'nun yüzüne su çarpar.*)

Hadi ama efendim, bu kadar çırpınmanın bir yararı yok. İnsanın yüce duyguları vardır veya yoktur. Affımı dilemek için araya girmeseydin şu an burada olmazdım; bu iyiliğini asla unutmayacağım. Efendim, eğer bir düşmanın varsa söyle, kurtarayım seni.

LORENZO

Önemli bir şey değil. Sana en büyük zevkimin komşularımı korkutmak olduğunu söylemiştim.

SCORONCONCOLO

Odada tepinmeye, her şeyin altını üstünü getirmeye başladığımız günden beri, komşular patırtımıza epey alışmış olmalı. Bence bu koridorda otuz kişiyi boğazlayıp döşemelerde sürüklesen de kimse bir şey fark etmez. Komşularını korkutmak istiyorsan, yanlış yapıyorsun. İlk sefer korktular, doğru, ama şimdi sadece öfkeleniyorlar, koltuklarından kalkmak veya pencerelerini açmak zahmetine dahi katlanmıyorlar.

LORENZO

Öyle mi sence?

SCORONCONCOLO

Senin bir düşmanın var efendim. Seni yeri tekmelerken, doğduğun güne lanet ederken görmedim mi? Kulaklarını yok mu benim? Sinir krizlerinin ortasında açıkça yankılanan o küçük kelimeyi duymadım mı sanki: İntikam? Hadi efendim, inan bana, zayıfladın sen. Bak, artık eskisi gibi gül-müyorsun. İnan bana, hiçbir şeyin hazmı kuvvetli bir kinin hazmından daha yaman değildir. Güneşin altında duran iki adamdan birinin gölgesi diğerini rahatsız etmez mi daima? Senin ilacın benim kınırmda. Bırak seni iyileştireyim.

(Kılıcını çeker.)

LORENZO

Bu ilaç seni hiç iyileştirdi mi peki?

SCORONCONCOLO

Dört veya beş defa. Padova'da bir gün küçük bir hanımefendi bana demişti ki...

LORENZO

Göstere bana şu kılıcı. Vay canına! Çok yaman bir kılıç bu oğlum.

SCORONCONCOLO

Bir dene, göreceksin.

LORENZO

Hastalığımı doğru tahmin ettin; bir düşmanım var. Fakat onun için, başkaları için kullanılmış bir kılıç kullanmaya-

çağım. Onu öldürecek kılıç, bu dünyada sadece bir kez vaftiz edilecek ve ismini muhafaza edecek.

SCORONCONCOLO

Adamın adı ne?

LORENZO

Ne fark eder ki? Sen bana sadık mısın?

SCORONCONCOLO

Senin için İsa'yı tekrar çarmıha gererim.

LORENZO

Sana bunu bir sır olarak söylüyorum; darbeyi bu odada indireceğim.⁵⁷ İyi dinle, sonra hata yapma. Eğer onu ilk darbeye öldürürsem, ellemeye kalkma. Ama ben bir pire kadar zayıfım; o ise bir yabandomuzu. Kendini savunacak olursa, ellerini sen tutacaksın, o kadar, anladın mı? Yoksa o, beni haklar. Yeri ve zamanı gelince, sana haber vereceğim.

SCORONCONCOLO

Amin!

2. Sahne

(*Strozzilerin sarayı.*)

(*Philippe ve Pierre girerler.*)

PIERRE

Düşündükçe, sağ elimi kesip atasım geliyor. O alçağı nasıl da ıskaladık! Böyle yerinde bir darbe, ancak bu kadar isabetsiz olur! "Sokaklardan bir Salviati eksilmiş oldu," denince kim sevinmezdi ki? Ama pis herif, örümcekler gibi çarpık bacaklarını kıvrıp kendini yere bıraktı, öldürülmemek için ölü taklidi yaptı.

PHILIPPE

Yaşaması senin için neyi değiştirir ki? İntikamın bu sayede daha da eksiksiz.⁵⁸

PIERRE

Evet, bunu ben de biliyorum. Siz olaylara böyle bakıyorsunuz işte. Baba bakın, siz iyi bir vatanseversiniz, ama daha çok iyi bir aile babasısınız. Bu işlere karışmayın.

PHILIPPE

Aklından neler geçiyor? Kötülük düşünmeden on beş dakika dahi yaşamayı bilmez misin sen?

PIERRE

Hayır, cehennem adına, bu zehirli havada on beş dakika dahi yaşayamam ben! Gökyüzü, hapisane tonozu gibi çöküyor üstüme. Sokaklarda adi şakalar, sarhoş hıçkırıkları soluyorum sanki. Allahaismarladık, benim yapacak işlerim var.

PHILIPPE

Nereye gidiyorsun?

PIERRE

Bunu neden bilmek istiyorsunuz? Pazzilere gidiyorum.

PHILIPPE

Beni de bekle o halde, ben de geliyorum.

PIERRE

Şimdi değil baba, şimdi gelmeniz uygun olmaz.

PHILIPPE

Benimle açık konuş.

PIERRE

Aramızda kalsın. Ruccellaüler ve diğerleriyle birlikte, o piçten nefret eden aşağı yukarı elli kişi olacak orada.

PHILIPPE

Yani?

PIERRE

Yani, bazen bir çığ parmak ucu büyüklüğünde bir çakıl taşıyla başlar.

PHILIPPE

Karar vermediniz mi peki? Bir planınız yok mu? Hiç tedbir almadınız mı? Ah çocuklar, çocuklar! Ölümle, hayat-

la oyun oynuyorsunuz! Dünyayı sarsmış sorularla oyun oynuyorsunuz! Binlerce insanın saçını ağartmış, başlarını cellatların önüne kum taneleri gibi saçmış sorularla oyun oynuyorsunuz! Yüce Tanrı'nın bile sessizce, dehşetle baktığı, dokunmaya cesaret edemeyip insanlara bıraktığı tasarımlarla oyun oynuyorsunuz! Ve bütün bunlardan; sanki bir at yarışı, bir baloymuş gibi silah talimi yaparak, İspanyol şarapları içerek bahsediyorsunuz! Cumhuriyet ne demek biliyor musunuz siz? Atölyesinde oturan zanaatkârın, tarladaki işçinin, meydandaki vatandaşın, bir krallığın gerçeklerinin ne olduğunu biliyor musunuz? İnsanların mutluluğuymuş, ah adil Tanrım! Ah çocuklar, çocuklar! Siz parmakla sayı saymayı biliyor musunuz bari?

PIERRE

İsabetli bir neşter darbesi bütün kötülükleri iyileştirir.

PHILIPPE

İyileştirmek mi? İyileştirmek mi? En ufak neşter darbesinin dahi, bir hekim tarafından indirilmesi gerektiğini biliyor musunuz siz? Bir hastanın kolundan bir damla kan almak için; bir ömre bedel tecrübe, dünya kadar bilgi gerekir, biliyor musunuz? Dün gece kılıcını pelerinine sarıp çıktığında, ben de hakarete uğramamış mıydım? Sen Louise'in erkek kardeşiysen, ben de onun babası değil miyim? Yerinde bir intikam değil miydi bu? Ama bu intikamın bana kaç patladığını biliyor musun? Ah! Babalar bunları bilir, ama çocukları asla. Bir gün baba olursan konuşuruz bunları.

PIERRE

Siz, sevmeyi bilen siz, nefreti de bilmeniz gerekir.

PHILIPPE

Tanrı aşkına, ne yapıyor bu Pazziler? Zar atmaya davet eder gibi komplo kurmaya çağırıyorlar dostlarını; dostları salona girerken, atalarının⁵⁹ kanına basıp kayıyorlar. Kılıçları neye susamış böyle? Ne istiyorsunuz bizden, ne istiyorsunuz?

PIERRE

Peki siz niye kendi kendinizi yalanlıyorsunuz? Sizi de bizim konuştuğumuz gibi konuşurken duymadım mı yüz kere? Hizmetçiler sabah kalkıp pencerenizde bir önceki geceden kalma ışığı gördüklerinde, biz sizin neyle meşgul olduğunuzu bilmiyor muyduk sanki? Gecelerini uyumadan geçirenler, sessiz ölmezler.

PHILIPPE

Nereye varmak istiyorsunuz? Cevap ver bana.

PIERRE

Médecisler veba gibi. Yılan tarafından ısırılan insanın hekimle işi olmaz; yarayı dağlaması gerekir.

PHILIPPE

Peki, başımızdakini devirdiğinizde yerine kimi koyacaksınız?

PIERRE

Her durumda daha kötüsünü bulamayacağımız kesin.

PHILIPPE

Tekrar söylüyorum, parmakla sayı saymayı öğrenin önce.

PIERRE

Hidra'nın başlarını saymak kolaydır.

PHILIPPE

Demek harekete geçmek istiyorsunuz? Bunda kararlı mısınız?

PIERRE

Floransa'nın katillerinin bacaklarını kesmek istiyoruz.

PHILIPPE

Bu karar bozulamaz mı? Harekete geçmeniz şart mı?

PIERRE

Allahaismarladık baba. Bırakın yalnız gideyim.

PHILIPPE

Ne zamandan beri kartal yavruları ava çıkarken yaşlı kartal yuvada kalıyor? Ah çocuklarım! Benim cesur, gü-

zel gençlerim! Benim kaybettiğim güce sahip olan sizler, Philippe eskiden neyse şimdi o olan sizler, bırakın ben de sizin için yaşlanmış olayım! Beni de yanında götür oğlum. Harekete geçeceksiniz, bunu anladım. Öyle uzun söylevler vermeyeceğim; sadece birkaç kelime edeceğim. Bu yaşlı başta hâlâ işe yarar bir şeyler olabilir. İki kelime, hepsi o kadar. Henüz bunamadım; size yük olmam. Ben siz gitme evlat. Bekle de pelerinimi alayım.

PIERRE

Gelin benim asil babacığım. Eteklerinizi öpeceğiz sizin. Siz, bizim aile reisimizsiniz. Gelin de düşlerinizin güneşte canlanışını görün. Özgürlük olgunlaştı. Floransa'nın ihtiyar bahçıvanı, gelin de özlemini çektiğiniz bitkinin topraktan çıkışını izleyin.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Bir sokak.)

(Bir Alman subay, askerler. Thomas Strozzi ortalarında durmaktadır.)

SUBAY

Onu⁶⁰ evinde bulamazsak, Pazzilerde buluruz.

THOMAS

Kendi işine bak sen, zahmet etme. Yoksa bunu pahalıya ödersin.

SUBAY

Bırak tehdidi. Dük'ün emirlerini yerine getiriyorum ben. Kimseden korkmam.

THOMAS

Seni gerizekâli! Bir Médicis'in lafıyla bir Strozzi'yi tutukluyorsun!

(Çevrelerinde bir grup oluşur.)

BİR BURJUVA

Bu senyörü niçin tutukluyorsunuz? Onu iyi tanınız. Philippe'in oğlu o.

BİR BAŞKA BURJUVA

Bırakın onu. Biz ona kefiliz.

BİRİNCİ BURJUVA

Evet, evet, Strozilere kefiliz biz. Bırak gitsin ya da ayağını denk al.

SUBAY

Defolun sefiller! Dayak yemek istemiyorsanız, Dük'ün adaletine yol açın!

(Pierre ve Philippe gelir.)

PIERRE

Ne var? Ne bu gürültü? Burada ne arıyorsun Thomas?

BURJUVA

Engel ol ona Philippe, oğlunu hapse atacak.

PHILIPPE

Hapse mi? Hangi emirle?

PIERRE

Hapis mi? Sen onun kim olduğunu biliyor musun?

SUBAY

Yakalayın bu adamı.

(Askerler, Pierre'i tutuklar.)

PIERRE

Bırakın beni sefiller, yoksa karnınızı pis domuzlar gibi değerim!

PHILIPPE

Hangi emirle hareket ediyorsunuz bayım?

SUBAY

(Dük'ün emrini göstererek.)

İşte emir. Pierre ve Thomas Strozzi'yi tutuklama emri aldım.

(Askerler, kendilerine çakıl taşları atan halkı püskürtürler.)

PIERRE

Bizi ne ile suçluyorlar? Ne yaptık ki? Yardım edin dostlar, pestilini çıkaralım bu namussuzun!

(Kılıcını çeker. Başka bir bölük gelir.)

SUBAY

Buraya gelin ve bize destek verin.

(Pierre'in kılıcını alırlar.)

Marş marş! İlk yaklaşan, karnına mızrağı yer! Başkalarının meselesine burunlarını sokmak neymiş görürler.

PIERRE

Sekizler Meclisi'nin⁶¹ emri olmadan beni tutuklamaya hakkınız yok. Alexandre'ın emirlerine güvenmiyorum! Sekizler Meclisi'nin emri nerede?

SUBAY

Sizi onların huzuruna götürüyoruz.

PIERRE

Öyleyse diyecek sözüm yok. Ne ile itham ediliyorum?

HALKTAN BİRİ

Philippe, çocuklarının Sekizler Mahkemesi'ne çıkarılmasına nasıl göz yumarsın?

PIERRE

Cevap verin, ne ile suçlanıyorum?

SUBAY

Bu beni ilgilendirmez.

(Askerler, Pierre ve Thomas ile çıkarlar.)

PIERRE

(Çıkarken.)

Hiç endişeniz olmasın baba. Sekizler Meclisi beni akşam yemeğine kalmadan eve gönderecek; o piçe de mahkeme masraflarını ödemek kalacak.

PHILIPPE

(Yalnızdır, bir banka oturur.)

Çok çocuğum var, ama eğer bu hızla giderse bu uzun sürmez. Gökyüzü ne kadar berraksa o kadar adil olan bir in-

tikam, bir suç gibi cezalandırılıyorsa, kimiz ki biz! Şehrin tarihi kadar eski bir ailenin iki büyük oğlu, haydutlar gibi hapse atılsın! Edilebilecek en ağır hakaret cezalandırılıyor, Salviati vuruluyor, sadece vuruluyor ve mızraklar devreye giriyor! Çık öyleyse kınından kılıcım! Eğer adli infazlar pezevenklerin ve ayyaşların zırlı haline geldiyse, o zaman namuslu adamı da balta ve hançer, katillerin silahları korusun. İsa aşkına! Çöpçatana dönüşmüş adalet! Strozzilerin şerefi herkesin önünde ayaklar altına alınıyor; mahkemeler bir köylünün kelime oyunlarına hizmet ediyor! Bir Salviati, Floransa'nın en soylu ailesine şarap ve kan lekeli pis eldivenini fırlatıyor, cezalandırılınca da kendini savunmak için celladın baltasını çekiyor! Oh, güneş ışığı! Daha on beş dakika önce ihtilalci fikirler aleyhine konuşmuştum; işte aldığım karşılık bu, daha dudaklarımdaki barış sözcükleri kurmadan! Hadi kollarım, hareket edin! Ve sen, yılların ve çalışmanın kamburlaştırdığı yaşlı vücut, eylem için doğru!

(Lorenzo girer.)

LORENZO

Sokağın köşesinde oturmuş sadaka mı topluyorsun Philippe?

PHILIPPE

İnsanlardan adalet dileniyorum. Adaletle aç bir dilenciyim ben, şerefim iki paralık oldu.

LORENZO

Yaşlı Philippe'in barış dolu yüce yüzüne öfke maskesi takılmışsa, dünyada nasıl bir değişiklik olacak, doğa hangi yeni elbisesini giyecek acaba? Oh pederim, bu sızlanmalar niye? Güneşin görebileceği en değerli mücevherleri, korkusuz ve alnı ak bir adamın gözyaşlarını kim için döküyorsun yerlere?

PHILIPPE

Médicislerden kurtulmamız gerek Lorenzo! Sen de bir Médicis'sin, fakat sadece ismen. Eğer seni tanıyorsam,

eğer oynadığın bu iğrenç komedi bende kaygısız ve sadık bir seyirci bulduysa, çıksın artık ortaya bu şarlatanın içindeki erkek. Eğer içinde namus namına bir şey varsa, işte gün bugün. Thomas ve Pierre hapse atıldılar.

LORENZO

Evet, evet, bunu biliyorum.

PHILIPPE

Cevabın bu mu? Bu sen misin, kılıcsız adam?

LORENZO

Ne istiyorsun söyle. Cevap veririm o zaman.

PHILIPPE

Harekete geçmek istiyorum! Nasıl mı? Hiç bilmiyorum. Nasıl bir araç kullanmalı, bu ölüm kalesini kaldırıp ırmağa atmak için altına nasıl bir kaldıraç yerleştirmeli; ne yapmalı, nasıl bir çözüm bulmalı, nasıl adamlar bulmalı henüz bilemiyorum. Fakat harekete geçmeli, harekete geçmeli! Oh Lorenzo, vakit geldi! Sen de aşağılanmadın mı? Vicdansız ve korkak köpek muamelesi görmedin mi? Her şeye rağmen sana evimi, elimi ve yüreğimi açık tuttuysam, konuş, konuş da yanılıp yanılmadığımı göreyim. Bana, karşımdaki Lorenzo'nun ardında saklanan yine Lorenzo adında başka bir adamdan bahsetmemiş miydin? Bu adam yurdunu sevmiyor mu, dostlarına bağlı değil mi? Sen öyle diyordun, ben de inandım. Artık konuş, konuş, vakti geldi!

LORENZO

Eğer arzu ettiğin gibi biri değilsem, güneş tepeme çakılsın!

PHILIPPE

Dostum, umutsuz bir ihtiyarla dalga geçmek uğursuzluk getirir. Doğru söylüyorsan, artık harekete geç! Senden, Tanrı'nın kendisini dahi bağlayacak sözler aldım. Bu sözler üzerinedir ki, seni evime kabul ettim. Oynadığın oyun, öyle çamur içinde, öyle cüzzamlı bir oyun ki, müsrif evlat⁶² en çılgın anında dahi böyle bir oyun oynama-

ya kalkışmazdı. Ben yine de seni evime kabul ettim. Sen geçerken taşlar haykırıyordu, adımlarının her birinden insan kanı fişkırıyordu, yine de ben sana dostum diye seslendim. Sana inanmak için sağır, seni sevmek için kör oldum. Kötü şöhretinin gölgesinin, onurumun üzerine düşmesine izin verdim. Çocuklarım, elimin üzerinde senin elinin korkunç izlerini görüp benden şüphe ettiler. Bana karşı dürüst ol, çünkü ben sana dürüst davrandım. Harekete geç, çünkü sen gençsin, bense yaşlıyım.

LORENZO

Pierre ve Thomas hapisteler. Hepsi bu mu?

PHILIPPE

Ah gökler aşkına, dünya aşkına, evet! Hepsi bu. Neredeyse önemsiz; kendi kanımdan iki oğlum, hırsızların oturduğu yere oturacaklar. Başımdaki ak saçlar kaç taneyse o kadar kez öptüğüm o iki başı, yarın sabah kale duvarına mihlanmış bulacağım. Evet, hepsi bu, başka bir şey değil.

LORENZO

Benimle bu tonda konuşma. Öyle bir keder kemiriyor ki içimi, en karanlık gece bile yanında göz kamaştırıcı bir ışık gibi kalır.

(Philippe'in yanına oturur.)

PHILIPPE

Çocuklarımın ölümüne göz yummam imkânsız, anlıyor musun? Benim kollarımı, bacaklarımı koparsınlar, Philippe'in sakat parçaları bir yılan gibi yeniden birleşir de intikam için ayağa kalkar. Olacakları şimdiden biliyorum ben! Sekizler! Mermer adamların kurduğu mahkeme! Hayaletler ormanı! Üzerinden zaman zaman kasvetli bir şüphe rüzgârı geçer, bu onları bir dakika için rahatsız eder ancak, her durumda temyizi imkânsız bir sözcükle işi bağlarlar. Bir sözcük, tek bir sözcük, bu ne vicdansızlıktır! Bu adamlar da yemek yerler, uyurlar; bu

adamların da karıları kızları vardır! Ah! Boğazlasınlar, öldürsünler herkesi! Ama benim çocuklarıma dokunmasınlar! Onlara kıymasınlar!

LORENZO

Pierre erkek adamdır. Konuşacaktır ve özgür bırakılacaktır.

PHILIPPE

Ah Pierre'im, ilk çocuğum!

LORENZO

Evinize dönün, sesinizi çıkarmayın. Ya da en iyisi Floransa'yı terk edin. Floransa'yı terk ederseniz, ben onlara kefil olurum.

PHILIPPE

Ben, bir sürgün! Ben, son nefesimde bir han odasında yapayalnız! Ah Tanrım! Ve bütün bunlar bir Salviati yüzünden!

LORENZO

Salviati kızınızı baştan çıkarmaya çalışıyordu, ama yalnız kendisi için değil, bunu bilin. Alexandre'ın bir ayağı bu adamın yatağında. Alexandre o yatakta, fahişelik üzerindeki senyörlük hakkını kullanıyor.

PHILIPPE

Ve biz harekete geçmiyoruz! Lorenzo, Lorenzo, sağlam adamsın sen! Konuş benimle, ben zayıfım, kalbim bu işte bitaraf olamıyor. Tükendim ben, görüyorsun! Çok kafa yordum bu ölümlü dünyada. İçime kapandım iyice, cendere beygiri gibi. Savaşta hiçbir işe yaramam artık. Bana ne düşündüğünü söyle, yapayım.

LORENZO

Evinize dönün benim iyi kalpli efendim.

PHILIPPE

Şurası kesin, Pazzilere gideceğim. Elli genç adam var orada, hepsi de kararlı. Harekete geçmeye yemin etmişler. Onlarla, asil bir şekilde, bir Strozzi, bir baba gibi konuşa-

çağım, beni dinleyeceklerdir. Bu akşam, ailemin kırk ferdi-
ni yemeğe davet edeceğim. Başıma gelenleri anlatacağım.
Göreceğiz! Göreceğiz! Daha bitmedi bu iş. Médicisler
kollasınlar kendilerini! Allahaismarladık, ben Pazzilere
gidiyorum. Tutuklanmasaydı Pierre ile gidecektim zaten.

LORENZO

Şeytan çok Philippe; şu an seni ayartan, tüm şeytanlar
içinde en az korkulması gereken değil.

PHILIPPE

Ne demek istiyorsun?

LORENZO

Bu şeytana dikkat et! Cebrail'den de güzel bir şeytandır
o. Özgürlük, vatan, insanların mutluluğu, bütün bu ke-
limeler o yaklaşırken bir lirin telleri gibi çınlar; parlak
kanatlarının, gümüş pullarının sesleridir bunlar. Gözle-
rinden akan yaşlar toprağa can verir; elinde, şehitlerin
zafer tacı vardır. Sözleri, dudaklarının etrafındaki hava-
yı arıtır. Uçuşu o kadar hızlıdır ki, kimse nereye gittiğini
bilemez. Bu şeytana dikkat et! Hayatımda bir kez onu
gökyüzünden geçerken gördüm. Kitaplarımın üzerine
eğilmiştim. Eline dokunmak, saçlarımı hafif tüylermiş-
çesine titretmişti. O şeytana uyup uymadığıma gelince,
bunun sözünü etmeyelim.

PHILIPPE

Seni anlamakta zorlanıyorum. Neden bilmem, seni anla-
maktan korkuyorum.

LORENZO

Aklınızda oğullarınızı kurtarmak mı var sadece? Elinizi
vicdanınıza koyun; bundan daha muazzam, daha kor-
kunç bir düşünce coşturmuyor mu sizi, baş döndüren
atlılar gibi?

PHILIPPE

Evet tabii ki, aileme yapılan bu haksızlık, özgürlüğün ilk
işareti olsun! Kendim ve herkes için harekete geçeceğim!

LORENZO

Kendine dikkat et Philippe! İnsanlığın mutluluğunu düşünüyorsun.

PHILIPPE

Bu da ne demek oluyor? İçin de dışın gibi kokuşmuş mu senin? Sen ki, şişesi olduğun değerli bir likörden bahsetmiştin bana, sakladığın bu mu?

LORENZO

Ben sizin için değerliyim. Zira Alexandre'ı öldüreceğim.

PHILIPPE

Sen?

LORENZO

Ben, yarın veya öbür gün. Evinize dönün. Çocuklarınızı kurtarmaya çalışın. Başaramazsanız, hafif bir ceza çekmelerine göz yumarsınız. Onlar için başka bir tehlike olmadığından kesinlikle eminim. Tekrar ediyorum: Birkaç gün içinde, gece yarısı nasıl güneş olmazsa, Floransa'da da Alexandre de Médicis diye biri olmayacak.

PHILIPPE

Bu gerçekleşirse eğer, niçin özgürlüğü düşünmekle hata etmiş olayım ki? Darbeni indirdiğinde özgürlüğümüze kavuşmayacak mıyız, tabii indirirsen?

LORENZO.

Philippe, Philippe, kendine dikkat et! Ak saçlarının altında altmış yıllık erdem taşıyorsun. Kumar oynamak için çok ileri bir yaş bu.

PHILIPPE

Bu karanlık sözlerin altında benim de anlayabileceğim bir şeyler saklıyorsan eğer, konuş! Beni müthiş rahatsız ediyorsun.

LORENZO

Senin de gördüğün gibi Philippe, namusluydum ben. Bir şehit Tanrı'sına nasıl inanırsa, ben de erdeme, insanoğlunun yüceliğine öyle inandım. Niobe'nin⁶³ kızları için

döktüğü gözyaşlarından daha fazlasını akıtmışımıdır zavallı İtalya için.

PHILIPPE

Ya sonra ne oldu Lorenzo?

LORENZO

Gençliğim, altın kadar saftı. Yirmi sene süren sessizliğim boyunca yıldırımlar birikti göğsümde. Gerçek bir gök gürültüsü kıvılcımına dönüşmüş olmalıyım ki, bir gece ansızın, antik Kolezyum harabelerinde otururken, neden bilmem ayağa kalktım, çiyden ıslanmış kollarımı gökyüzüne uzattım ve bu vatanın despotlarından birini elimle öldüreceğime yemin ettim. Munis bir öğrenciydim, sanat ve bilimden başka bir şeyle ilgilenmezdim. Bu garip yemini nasıl edebildiğimi açıklamam imkânsız. Belki âşık olunca hissedilen de böyle bir şeydir.

PHILIPPE

Sana her zaman güvenmişimdir. Ama şimdi rüyada gibiyim.

LORENZO

Ben de rüyada gibiyim. Mutluydum o zamanlar. Ellerim ve yüreğim huzurluydu. İsmim beni tahta çağırıyordu.⁶⁴ Bütün insani umutların etrafımda çiçek açtığını görmek için, güneşin doğup batmasını seyretmekten başka bir şey yapmama gerek yoktu. İnsanların bana ne iyiliği ne de kötülüğü dokunuyordu, ama ben iyiydim –ve felaketim pahasına da olsa büyük olmak istedim. İtiraf etmeliyim ki; eğer beni, hangisi olursa olsun bir tiranı öldürme kararına Tanrı ittiyse, bunda kibrin de payı vardır. Sana daha ne diyeyim? Dünyanın bütün Sezarları bana Brutus'ü hatırlatıyordu.⁶⁵

PHILIPPE

Erdemin kibri, soylu bir kibirdir. Neden kendini savunuyorsun ki?

LORENZO

Deli olmadıkça zihnimi ne türden bir düşüncenin kemirdiğini anlayamazsın. Şu an seninle konuşan Lorenzo'yu

doğuran ateşli coşkuyu görebilmen için, beynimle iç organlarımın çırılçıplak neşter altına yatırılması gerekirdi. Meydanda, insanlar arasında yürümek için kaidesinden inen bir heykel, bu düşünceyle yaşamaya başladığım günkü halime belki biraz benzeyebilir. Ben, bir Brutus olmalıydım.

PHILIPPE

Beni gittikçe daha çok şaşırtıyorsun.

LORENZO

VII. Clément'i öldürmek istedim önce.⁶⁶ Yapamadım çünkü vaktinden önce Roma'dan sürüldüm. Alexandre ile işe yeniden başladım. Hiç kimsenin yardımını olmaksızın, yalnız hareket etmek istiyordum. İnsanlık için çalışıyordum, fakat insan sevgisiyle yüklü tüm bu düşlerimin ortasında kibrimle yapayalnızdım. Düşmanımla, kurnazlıkla teke tek dövüşecektim. Kitleleri ayağa kaldırmak veya Cicero gibi sadece gevezelikle şöhret elde etmek istemiyordum. Tiranla baş başa kalmak, yaşayan istibdatla teke tek dövüşmek, onu öldürmek, sonra da kanlı kılıcımı kürsüye koymak ve Alexandre'ın kanının tüten kokusunun söylevcilerin burunlarına kadar ulaştığını görmek istiyordum, o çok şişindikleri boş beyinleri tekrar kıızışsın diye.

PHILIPPE

Ne sarsılmaz bir iraden var dostum! Ne kadar sağlam!

LORENZO

Alexandre'a dair kendime yüklediğim görev oldukça zordu. Floransa, bugün de olduğu gibi, şarap ve kan içinde yüzüyordu. İmparator ve Papa, bir kasap çırağından dük yapmışlardı. Kuzenimin hoşuna gitmek için, ona ailelerin gözyaşlarını sunmam gerekti. Dostu olmak, güvenini kazanmak için, sefahat âlemlerinin artıklarıyla dolu o kalın dudaklarını öpmem gerekti. Bir zambak kadar masumdum, fakat vazifem beni yıldırma-
dı. Bu yüzden ne hale geldiğimi ise konuşmayalım. Neler

çektiğimi anlamalısın. Kanatmadan sargısını çözemeyeceğin yaralar vardır. Aşağılık, korkak biri oldum; utanç ve namussuzluk timsali haline geldim. Ne fark eder ki? Önemli olan bu değil.

PHILIPPE

Başını eğiyorsun, gözlerin yaşardı.

LORENZO

Hayır, yüzüm kızarmadı. Alçıdan maskelerde, utanca hizmet eden kırmızıya rastlanmaz. Ne yaptıysam yaptım. Sen sadece girişimimde başarılı olduğumu bil, yeter. Alexandre yakında malum bir yere gelecek ve oradan tek parça çıkamayacak. Acılarımın sonuna geldim artık. Emin ol Philippe, sığırtmacın çimlere devirdiği vahşi bir mandanın bile etrafı, piçimin etrafına ördüğümünden daha fazla ağ ve ilmikle sarılmış olamaz. Koca bir ordunun bir yılda yok edemeyeceği o yürek, şu an çırılçıplak ellerimin arasında. Parçalanması için hançerimi düşürsem yeter. Gereken yapılacak. Şimdi başıma neler geldiğini ve seni neye karşı uyarmak istediğimi anlıyor musun?

PHILIPPE

Doğru söylüyorsan eğer, sen bizim Brutus'ümüzsün!

LORENZO

Ben de kendimi bir Brutus sanıyordum, benim zavallı Philippe'im. Ağaç kabuğuyla kaplı altın asayı⁶⁷ düşünüyordum. Oysa şimdi insanları tanıyorum ve sana bu işe karışmamamı tavsiye ediyorum.

PHILIPPE

Niçin?

LORENZO

Ah! Siz yapayalnız yaşadınız Philippe. Parıltılı bir fener gibi, insan okyanusunun kıyısında hareketsiz durdunuz ve suda kendi ışığınızın yansımalarına baktınız. Derin yalnızlığınızda, muhteşem gökkubbenin altında, bu okyanusu olağanüstü buldunuz. Dalgaları saymadınız,

iskandil almadınız. Tanrı'nın eserine bütün benliğinizle güveniyordunuz. Ama ben içine daldım, bu fırtınalı hayat denizinde battım; camdan çanunun⁶⁸ içinde derinliklerini baştan başa katettim. Siz denizin yüzeyine hayran olurken ben, batık enkazları, kemik kalıntılarını, leviathanları⁶⁹ gördüm.

PHILIPPE

Kederin yüreğimi sızlatıyor.

LORENZO

Sizi bir zamanlarki bana benzettiğim için, yaptıklarımı yapmak üzere olduğunuzu gördüğüm için sizinle böyle konuşuyorum. İnsanları küçük görmüyorum asla. Kitapların ve tarihçilerin hatası, bize onları aslında olduklarından farklı göstermek. Hayat bir şehir gibidir; içinde mesirelerinden, saraylardan başka bir şey görmeden elli veya altmış yıl yaşanabilir, fakat batakhanelere girmemek, eve dönerken kötü mahallelerin pencerelerinin önünde durmamak gerekir. Benim düşüncem bu Philippe. Eğer mesele, çocuklarını kurtarmaksa, sana sakın olmanı tavsiye ediyorum. Onların sadece azarlanıp eve gönderilmelerini sağlamanın en iyi yolu bu. Eğer insanlar için bir şeyler yapmak arzusundaysan, sana kollarını kesmeni tavsiye ederim, zira bu kollardan sadece sende olduğunu fark etmen uzun sürmeyecektir.

PHILIPPE

Oynadığın rolün, seni böyle düşüncelere itmiş olmasını anlıyorum. Eğer seni doğru anlıyorsam, yüce bir amaç uğruna kötü bir yola sapmışsın ve her şeyin, orada gördüklerine benzediğini düşünüyorsun.

LORENZO

Düşlerimden uyandım, hepsi bu. Sana hayal kurmanın tehlikelerini söylüyorum. Hayatı tanıyorum; hayat iğrenç bir mutfak, inan bana. Bir şeylere saygı duyuyorsan eğer, o mutfağa adımını atma sakın.

PHILIPPE

Yeter! İhtiyar asamı, bir kamış gibi kırmaya kalkma! Senin düş dediğin her şeye inanıyorum ben. Erdeme, namusa, özgürlüğe inanıyorum.

LORENZO

Ve işte ben buna rağmen karşıdayım, ben, Lorenzaccio! Çocuklar bana çamur atmıyorlar! Genç kızların yatakları terimle hâlâ ıslak ve babalar, ben geçerken beni katletmek için bıçaklarını veya süpürgelerini almıyorlar ellerine! Şu on bin evin derinliklerinde, yedinci kuşak benim oraya girdiğim geceyi konuşmaya devam edecek; oysa bir tanesi bile, ben geçerken beni çürümüş bir ağaç gibi ikiye bölecek bir yarma kusmuyor! Soluduğunuz havayı ben de soluyorum Philippe! Alacalı bulacalı ipek kaftanımı tembel tembel, mesirelerinin ince kumlarına sürüyorum. İçtiğim kakaoya tek damla zehir damlamıyor, ne diyeyim? Ah Philippe! Yoksul anneler, kapılarının eşliğinde durduğumda kızlarının tüllerini arsızca kaldırıyorlar. Yehuda'nın öpücüğünden daha pis bir sırıtışla görmeme izin veriyorlar kızlarının güzelliğini. Bense, ufaklığın çenesini tutarken, cebimdeki dört beş pis altını şakırdatıp öfkeden yumruklarımı sıkıyorum.

PHILIPPE

Kışkırtan kişi, zayıfı küçük görmemeli. Şüpheden varsa kışkırtmak niye?

LORENZO

Ben şeytan mıyım? Gün ışığı adına! Hâlâ hatırlarım; baştan çıkarttığım ilk kızla ağlayacaktım neredeyse o gülmeğe başlamasaydı eğer. Modern Brutus rolümü oynamaya başladığımda, kötülük tarikatının yepyeni elbiseleriyle, tıpkı masaldaki devin zırhına bürünmüş on yaşında küçük bir çocuk gibi dolaşıyordum. Ahlaksızlığın kara bir leke olduğuna, bu lekenin de sadece canavarların alnında olduğuna inanıyordum. Yirmi yıllık erdemli hayatımın boğucu

bir maske olduğunu haykırarak işe başladım. Ah Philippe! İşte o zaman gerçek hayata girdim ve yaklaşıncı gördüm ki, herkes benim gibi yapıyormuş. Ben bakınca bütün maskeler düşüyordu. İnsanlık, elbisesini sıyrıp, kendi tarikatına layık bir müride gösterir gibi korkunç çıplaklığını gösterdi bana. İnsanları oldukları gibi gördüm ve kendi kendime dedim ki: “Ben kimin için çalışıyorum öyleyse?” Yanı başımdaki hayaletimle Floransa sokaklarını arşınlar-ken etrafıma bakıp beni yüreklendirecek yüzler arıyordum ve kendi kendime soruyordum: “Darbemi indirdiğim vakit, bundan faydalanacak olan yer burası mı?” Çalışma odalarında cumhuriyetçileri gördüm; dükkânlara girdim, dinledim, gözetledim. Halktan insanların konuşmalarına kulak misafiri oldum; istibdadın üzerlerinde yarattığı etkiyi gördüm. Vatansever şöenlerde, abes mecazlara ve boş konuşmalara hayat veren şaraptan içtim. İki öpücük arasında dünyanın en erdemli gözyaşlarını yuttum. Hâlâ insanlığın, bana yüzünde dürüst bir şeyler görmeme izin vermesini bekliyordum. Düşün gününü beklerken nişanlısını inceleyen sevgili gibi inceliyordum onu.

PHILIPPE

Sadece kötüyü gördüysen sana acırım, fakat inanmam. Kötülük vardır ama iyilikle beraber, nasıl ki gölge ışksız var olamaz, tıpkı öyle.

LORENZO

Sen bende insanları küçük gören bir adam görmek istiyorsun sadece. Bu bana hakarettir. İyilerin de olduğunu ben de pekâlâ biliyorum. Ama ne işe yararlar? Ne yaparlar? Nasıl hareket ederler? Kol ölüyse vicdan canlı olsa da neye yarar? Bazı açılar vardır, oradan her şey iyi görünür: Köpek, sadık bir dosttur, onda uşakların en mü-kemmeline bulabilirsin; aynı zamanda cesetlerin üzerinde yuvarlandığını ve sahibini yaladığı o dilinin uzaktan leş koktuğunu da görebilirsin. Tek bildiğim şu, ben kaybol-

muşum ve insanlar beden istifade edemeyecekleri gibi beni anlamayacaklar da.

PHILIPPE

Zavallı çocuk, kalbimi sızlatıyorsun! Fakat namusluy-san, yurdunu kurtardığında eski haline dönersin. Senin namuslu olduğunu düşünmek yaşlı yüreğimi sevindiriyor Lorenzo. Sana yakışmayan bu korkunç elbiseyi bir gün fırlatıp atacak, Harmodius ve Aristogiton'un⁷⁰ bronz heykelleri kadar saf bir madene dönüşeceksin.

LORENZO

Philippe, Philippe, ben bir zamanlar namusluydum! Hakikati gizleyen tülü bir kez kaldıran el, onu geri örtemez. Bu el, ölüme kadar bu korkunç tülü tutarak hareketsiz kalır, ebedî uyku meleği gözlerini kapatana dek insanlığı örten bu tülü gitgide daha çok kaldırır.

PHILIPPE

Bütün hastalıklar iyileşir. Kötülük de bir hastalıktır.

LORENZO

Artık çok geç. İşime alıştım ben. Kötülük benim için bir giysiydi, şimdi vücuduma yapıştı. Artık gerçekten pezevenğim. Benzerlerimle dalga geçerken, bütün neşeme rağmen ölüm kadar ciddi hissediyorum kendimi. Brutus, Tarquinius'u öldürmek için deli taklidi yapmış. Beni asıl şaşırtan, aklını kaçırmamış olması. Benden ibret al Philippe! Sana tavsiyem, vatan için uğraşma.

PHILIPPE

Sana inanırsam bana öyle geliyor ki, gökyüzü sonsuza dek kararacak ve yaşlı vücudum el yordamıyla yürümeye mahkûm olacak. Tehlikeli bir yol seçmişsin, bunu anlıyorum. Peki neden ben aynı noktaya götürecek başka bir yol denemeyeyim? Benim niyetim, halka çağrıda bulunup alenen harekete geçmek.

LORENZO

Dikkatli ol Philippe! Sana bunu söyleyen ne dediğini biliyor. Hangi yolu izlersen izle, işin hep insanlara düşecek.

PHILIPPE

Cumhuriyetçilerin samimiyetine inanıyorum ben.

LORENZO

Seninle bahse girelim. Alexandre'ı öldüreceğim! Darbemi indirdikten sonra, eğer cumhuriyetçiler gerektiği gibi hareket ederlerse, yeryüzünde şu ana dek görülmemiş güzellikte bir cumhuriyet kurmak işten bile değil. Yeter ki halk onlardan yana olsun, her şey olur. Fakat bahse girerim ki, ne onlar ne de halk, kimse bir şey yapmayacak. Senden tek ricam, bu işe karışmaman. İstiyorsan konuş, ama sözlerine, bilhassa hareketlerine dikkat et. Bırak darbemi indireyim. Senin ellerin temiz, benimse kaybedecek hiçbir şeyim yok.

PHILIPPE

Yap, göreceksin.

LORENZO

Öyle olsun. Ama bu dediğimi hatırla. Şu küçük evde, masanın etrafında toplanmış aileyi görüyor musun? Onlar insan, değil mi? Bu insanların bedenleri, bedenlerinde de ruhları var. Yine de şu halimle, yapayalnız evlerine girip büyük oğullarını gözlerinin önünde hançerlemek istesem, içlerinden bir tanesi dahi bana bıçak çekmez.

PHILIPPE

Beni dehşete düşürüyorsun. Senin ellerin gibi ellerle yürek nasıl büyük kalabilir?

LORENZO

Gel, sarayına dönelim ve çocuklarını kurtarmaya çalışalım.

PHILIPPE

Fakat böyle düşünüyorsan, Dük'ü niçin öldüreceksin ki?

LORENZO

Niçin mi? Bunu hâlâ sorabiliyor musun?

PHILIPPE

Bu cinayetin vatan için yararlı olacağına inanmıyorsan, bu cinayeti niçin işleyeceksin?

LORENZO

Bunu bana nasıl sorarsın? Bana bir bak. Yakışıklıydım, huzurluydum, erdemliydim ben!

PHILIPPE

Ne yara! Ne büyük bir yara açıyorsun içimde!

LORENZO

Bana Alexandre'ı niçin öldüreceğimi soruyorsun demek? Ne yani, kendimi zehirlememi veya Arno'ya mı atmamı istiyorsun? Sadece bir hayalet olayım, bu iskelete vurayım...
(*Göğsüne vurur.*)

... ve hiç ses çıkmasın, bunu mu istiyorsun? Eğer ben, kendi kendimin gölgesi haline geldiysem, bugün hâlâ kalbimi, eski kalbimden arta kalan birkaç telle bağlayan o biricik damarı koparıp atmamı mı istiyorsun? Bu cinayetin, erdemimden arta kalan tek şey olduğunu hiç düşündün mü? İki yıldır cilalı sarp bir kayalıktan aşağıya kaydığımı, bu cinayetince tırnaklarımı takabileceğim tek sürgün olduğunu hiç düşündün mü? Sence artık utanmıyorum diye onurum da mı yok? Bırakayım hayatımın bu en büyük bilmeceyi sessizce yitip gitsin, bu mu istediğin? Evet, şüphesiz, eğer tekrar erdemli olabilseydim, sefahat çiraklığım sıfırlansaydı, bu sığırtmacın canını bağışlardım belki. Ama ben şarabı, oyunları ve kızları seviyorum, anlıyor musun? Bende yücelttiğin bir şey varsa o da işleyeceğim cinayettir, çünkü sen böyle bir cinayet işleyemezsin. Uzun zamandır cumhuriyetçiler bana çamur atıyor, küfrediyor, biliyorsun. Uzun zamandır kulaklarım çınlıyor, insanların bedduaları çiğnediğim ekmeği zehirliyor. Beni öldürecekleri yerde hakaretlere boğan korkaklar tarafından aşağılanmaktan bıktım. İnsanların boş gevezeliklerini dinlemekten usandım. Artık dünya benim kim olduğumu ve onun kim olduğunu öğrenmeli. Tanrı'ya şükür! Alexandre'ı belki yarın öldüreceğim. İki gün içinde bu iş bitmiş olacak. Amerika'dan getirilmiş bir hilkat

garibesinin etrafında döner gibi şaşı gözlerle etrafımda dönenler, gırtlaklarını temizleyip içlerini dökebilecekler. İnsanlar beni anlasın anlamasın, harekete geçsin geçmesin, ben söyleyeceğimi söylemiş olacağım. Mızraklarını temizlemezsem, kuş tüyü kalemlerini sivrilteceğim. İnsanlık, yavaşta benim kılıcımın kanlı izini taşıyacak. Bana ne derlerse desinler, ister Brutus ister Herostratus,⁷¹ ama beni unutmalarını istemiyorum. Bütün hayatım, hançerimin ucunda. Tanrı vurduğumu duyunca başını çevirsin çevirmesin, ben Alexandre'ın mezarı başında insan doğasıyla yazı tura atacağım. İki gün içinde, insanlar benim irademin mahkemesine çıkacaklar.

PHILIPPE

Bunlar beni şaşırtıyor. Bütün bu söylediklerinden bazıları bana acı veriyor, bazılarıysa beni sevindiriyor. Fakat Pierre ve Thomas hapisteler. Bu durumda kendimden başka kimseye güvenemem. Öfkem, boşuna gemini kemirmeye çabalıyor. İçim titriyor. Sen haklı olabilirsin, ama harekete geçmem lazım. Gidip aile meclisini toplayacağım.

LORENZO

Nasıl istersen, ama kendine dikkat et. Sırrımı sakla, dostlarından bile, senden tek istediğim bu.

(Çıkarlar.)

4. Sahne

(Soderinilerin sarayı.)

CATHERINE

(Elindeki pusulayı okuyarak girer.)

“Lorenzo size benden bahsetmiş olmalı. Ama size olan aşkımı layığıyla kim dile getirebilir? Dudaklarımın size söyleyemediği, kalbimin kanıyla imzalamak istediği şeyi size kalemim anlatsın. Alexandre de Médicis.”

Adreste ismim olmasaydı, ulağın karıştırdığını zannederdim. Gözlerime inanamıyorum.

(Marie girer.)

Ah sevgili anneciğim! Bana gönderilene bir bakın. Bu gizemi açıklayın bana, açıklayabilirsiniz eğer.

MARIE

Bedbaht! Bedbaht! O seni seviyor! Seni nerede gördü? Onunla nerede konuştun?

CATHERINE

Hiçbir yerde görmedim onu. Kiliseden çıkarken bir ulak getirdi bu pusulayı.

MARIE

Dediğine göre Lorenzo sana kendisinden bahsetmiş olmalı! Ah! Catherine, insanın böyle bir evladı olması! Evet, annesinin kız kardeşini Dük'ün metresi yapacak, metresi bile değil, ah kızım! Bu yaratıklara ne derler, söylemeye dilim varmıyor. Evet, bir bu eksikti Lorenzo'da. Gel, bu mektubu ona gösterelim. Tanrı önünde ne cevap vereceğini görmek istiyorum.

CATHERINE

Dük'ün sevgilisinin... özür dilerim, anneciğim, fakat Dük'ün, Kontes⁷² Cibo'yu sevdiğini zannediyordum. Bana öyle söylenmişti.

MARIE

Bu doğru, onu sevdi, sevebildiyse eğer.

CATHERINE

Artık onu sevmiyor mu? Ah! Böyle bir kalbi nasıl utanmadan sunar insan! Gelin anneciğim, Lorenzo'ya gidelim.

MARIE

Kolunu ver bana. Birkaç gündür neyim var bilmiyorum. Her gece ateşim çıkıyor. Üç aydır ateşim hiç düşmedi aslında. Çok acı çekiyorum, benim zavallı Catherine'im, neden bu mektubu okudun ki bana? Artık dayanacak gücüm kalmadı. Genç değilim artık. Bazı durumlarda

yeniden gençleşirim sanıyorum, fakat gördüğüm her şey, beni mezara sürüklüyor. Hadi bana yardım et, zavallı çocuk, bu zahmete uzun süre katlanmayacaksın.

(Çıkarlar.)

5. Sahne

(Markiz'in sarayı.)

MARKİZ

(Aynanın karşısında, süslenmiş vaziyette.)

Bunu her düşündüğümde sanki ilk kez duymuş gibi şaşı-
rıyorum. Hayat nasıl bir uçurum! Nasıl olur, saat dokuz
oldu ve ben bu elbiseyle Dük'ü bekliyorum! Sonuç ne
olursa olsun, nüfuzumu sınamak istiyorum ben.

(Kardinal girer.)

KARDİNAL

Bu ne süs Markiz! Çiçekler de nasıl da güzel kokuyor
böyle!

MARKİZ

Sizi şimdi kabul edemem Kardinal. Bir hanım dostumu
bekliyorum, kusuruma bakmazsınız.

KARDİNAL

Gidiyorum, gidiyorum. Şurada kapısı yarı aralık duran
küçük oda, küçük bir cennet sanki. Sizi orada beklesem?

MARKİZ

Acelem var, affedin. Hayır, o oda olmaz. Başka bir yerde
bekleyin.

KARDİNAL

Daha uygun bir zamanda tekrar gelirim.

(Çıkar.)

MARKİZ

Neden etrafta hep bu Kardinal'i görüyorum? Bu kel ka-
falı akbaba etrafımda nasıl çemberler çiziyor da başımı

her çevirdiğimde onu arkamda buluyorum? Ecelim mi geldi yoksa?

(Bir uşak girip Markiz'in kulağına bir şeyler söyler.)

Tamam, geliyorum. Ah! Hizmetçilik yapmak sana göre değil, seni zavallı gururlu yürek.

(Çıkar.)

6. Sahne

(Markiz'in özel odası.)

(Markiz, Dük.)

MARKİZ

Benim düşüncem bu. Seni böyle daha çok severdim.

DÜK

Kelimeler, kelimeler, başka da bir şey yok.

MARKİZ

Siz erkekler, asla bununla yetinmezsiniz. Huzurunu, iffe-tini feda etmek; bazen çocuklarını dahi feda etmek; dün-yada tek bir varlık için yaşamak; kendini birine vermek, evet kendini vermek, madem tabir bu; bunlar size bir şey ifade etmez ki! Bir kadını dinlemek neye yarar, zahmet ettiğine değmez! Elbiselerden, çapkınlıktan başka şeyden bahseden bir kadın ciddiye alınmaz ki!

DÜK

Uyanıkken rüya görüyorsunuz siz.

MARKİZ

Evet, Tanrım! Evet, bir hayalim vardı, heyhat! Bir tek krallar hayal kurmaz; heveslerinin Kimmerleri⁷³ gerçek olur onların, kabuslarıysa kendiliğinden mermere dönü-şür. Alexandre! Alexandre! Bu ne muazzam bir cümledir: "Eğer istersem, yapabilirim!" Ah! Tanrı bile daha fazla-sını söyleyemez. Bu cümleyedir ki, halklar ellerini korku dolu dualarla kavuşturur, bezgin insan sürüleri dinlemek için nefeslerini tutar.

DÜK

Bundan bahsetmeyelim artık hayatım, yorucu oluyor.

MARKİZ

Kral olmak ne demektir bilir misin? Yüz bin ele sahip olmaktır! İnsanların gözyaşlarını kurutan güneş ışığı olmak! Saadet olmak, felaket olmak! Ah! Nasıl da ölümcül bir titreme verir bu insana! Kanatlarını bir açsan, benim güçlü kartalım, Vatikan'daki ihtiyar nasıl da tır tır titrer! Kayzer, çok uzakta! Garnizon sana sadık. Bir ordu boğazlanabilir, ama halk boğazlanamaz. Halkı arkana aldığın, özgür bir vücudun başı olduğun gün diyeceksin ki, "Nasıl Venedik doçeleri Adriyatik ile evleniyorsa,⁷⁴ ben de altın yüzüğümü güzel Floransa'nın parmağına takıyorum. Çocukları, benim de çocuklarımdır," Ah! Bir halkın, kurtarıcısını bağrına basması ne demektir bilir misin? Bu muazzam insan okyanusunda küçük tatlı bir bebek gibi el üstünde tutulmak ne demektir bilir misin? Bir çocuğa babası tarafından örnek gösterilmek ne demektir bilir misin?

DÜK

Benim tek kaygım vergi. Vergiler ödensin, ötesi beni ilgilendirmez!

MARKİZ

Ama öldürecekler seni! Kaldırım taşları ayaklanacak ve seni ezecek. Ah! Gelecek kuşaklar! Bu hayaleti yatağının başucunda hiç mi görmedin? Bugün yaşayanların karınlarında taşıdıkları, yarın senin hakkında ne düşünecekler, hiç düşünmedin mi? Hâlâ hayattasın, vakit var! Tek bir sözcüğüne bakar. Vatanın babasını⁷⁵ hatırlamıyor musun? Hadi, kral için büyük kral olmak kolaydır. Floransa'nın bağımsızlığını ilan et; İmparator'la imzalanan antlaşmanın⁷⁶ uygulanmasını talep et; kılıcını çek, gücünü göster. Saçtığı ışık gözlerini kamaştırdığı için kılıcını kınına sokmanı isteyeceklerdir. Ne kadar genç olduğunu düşün! Hakkında karar verilmedi henüz. Halkların gönlünde,

prensler için büyük bir hoşgörü vardır; halkların minnettarlığı, prenslerin geçmiş günahlarını gömen derin bir nisyân ırmağıdır. Sana kötü tavsiyelerde bulunuyorlar, seni yanıltıyorlar. Ama hâlâ vakit var, söylemen yeterli. Sen yaşadığın müddetçe, Tanrı'nın kitabındaki o sayfa çevrilmez.

DÜK

Yeter sevgilim, yeter.

MARKİZ

Ah! O sayfa çevrildiğinde! Ücretli sefil bir bahçıvan, Alexandre'nin mezarının çevresindeki birkaç cılız papatya'yı istemeye istemeye sulamaya geldiği vakit! Fakirler havayı neşeyle içlerine çekip, kudretinin karanlık meteorunun artık tepelerinde dolaşmadığını gördükleri vakit! Senden nefretle bahsettikleri vakit! Mezarının çevresinde kendi ailelerinin mezarlarını saydıkları vakit! Ebedî uykunu huzur içinde uyuyacağından emin misin? Sen ki, ayine gitmezsin, vergiden başka şey düşünmezsin; ahiretin sağır olduğundan, ölülerin o korkunç ikametgâhında hayattan yankılar olmadığından emin misin? Rüzgâr, halkların gözyaşlarını nereye götürür biliyor musun?

DÜK

Çok güzel bacakların var.

MARKİZ

Dinle beni. Düşüncesizsin, bunu biliyorum, ama kötü değilsin. Ah hayır, Tanrı aşkına, kötü değilsin, kötü olamazsın. Hadi, zorla kendini; söylediklerimi bir an için düşün, bir an için. Bütün bunlar sana bir şey ifade etmiyor mu? Ben deli miyim yani?

DÜK

Bunlar benim de aklımdan geçiyor. Ama bu kadar kötü ne yapıyorum ki ben? Komşularımızdan⁷⁷ farklı değilim. Ne yalan söyleyeyim, Papa'dan bile daha iyiyim. Bütün bu konuşmalarınla bana Strozzi'leri hatırlatıyorsun. Onlardan nasıl nefret ettiğimi bilirsin. Kayzere isyan etnemi

istiyorsun. Kayzer benim kayınpederim,⁷⁸ sevgili dostum. Floransalıların beni sevmediklerini sanıyorsun. Bense onların beni sevdiğinden eminim. Peki ama, farz edelim sen haklısın, kimden korkacakmışım?

MARKİZ

Halkından korkmuyorsun da İmparator'dan korkuyorsun. Yüzlerce vatandaşı öldürdün, namuslarıyla oynadın. Kıyafetinin altına bir örgü zırh giymekle her şey halloldu zannediyorsun.

DÜK

Yeter! Kapatalım bu konuyu.

MARKİZ

Ah! Kendimi kaybettim iyice, sonra söylemek istemediğim şeyler söylüyorum. Sevgilim, senin cesur olduğunu bilmeyen mi var? Yakışıklı olduğun kadar cesursun da. Ne kötülük yaptıysan, gençlikten, akılsızlıktan, –ne bileyim ben?– yakıcı damarlarında coşkuyla akan kandan, üzerimize çöken bunaltıcı güneşten yaptın. Sana yalvarıyorum; hiçbir işe yaramadan yitip gitmeyeyim; ismim, sana duyduğum bu zavallı aşk, rezil bir listeye yazılmasın. Ben bir kadını, bu doğru; eğer güzellik bir kadın için her şeyse, başkaları benden çok daha değerlidir. Ama kalbin yok mu senin? Konuş, söyle bana! Ne yani, burada hiç ama hiçbir şey yok mu? Yok mu?

(Dük'ün kalbine vurur.)

DÜK

Ne şeytansın sen! Hadi otur şuraya güzelim.

MARKİZ

Pekâlâ! Evet, itiraf ediyorum, tamam, iktidar hırsım var, ama kendim için değil, senin için! Sen ve sevgili Floransa'm için! Ey Tanrım, ne kadar acı çektiğime sen şahitsin.

DÜK

Acı mı çekiyorsun? Neyin var?

MARKİZ

Hayır, acı çekmiyorum. Dinle! Dinle! Benimle sıkılıyorsun, bunu görüyorum. Dakikaları sayıyorsun, başını çeviriyorsun. Hemen gitme. Bu belki de seni son görüşüm. Dinle! Sana, Floransa'nın yeni vebası diyorlar; bir tek kulübe yok ki, duvara asılı portrenin kalbine bıçak saplanmamış olsun. Aklımı yitirmişim ben, yarın benden nefret etmişsin, ne fark eder? Bunları bil yeter!

DÜK

Asabımı bozarsan vay haline!

MARKİZ

Evet vay halime! Vay halime!

DÜK

Başka bir sefer, istersen yarın buluşup konuşuruz bunları. Şimdi gidersem bana kızma; ava gitmem gerek.

MARKİZ

Evet vay halime! Vay halime!

DÜK

Niye ki? Cehennem kadar karanlık bir halin var. Ne halt yemeye politikaya karışıyorsun ki sen? Hadi, hadi, kadın olmak, gerçek bir kadın olmak sana o kadar yakışıyor ki! Çok sofusun, ama bu da geçer. Hadi yardım et de giyineyim, çok dağılmışım.

MARKİZ

Elveda Alexandre.

(Dük, Markiz'i öper. Kardinal Cibo girer.)

KARDİNAL

Ah! Affedersiniz altes, kız kardeşimin⁷⁹ yalnız olduğunu zannediordum. Çok patavatsızım, bütün kabahat bende. Yalvarırım beni bağışlayın.

DÜK

Nasıl bağışlayalım? Hadi oradan Malaspina, din adamı ayakları bunlar. Bunu görmeniz şart mıydı? Gelin hadi, gelin, ne halt yemeye geldiniz ki?

(Birlikte çıkarlar.)

MARKİZ

(Yalnızdır, elinde kocasının resmiyle.)

Şimdi nerelerdesin Laurent? Öğlen oldu; iri kestane ağaçlarına bakan terasta geziniyorsundur. Etrafta besili inekler otliyordur; sadık çiftçilerin gölgede yemek yiyorlardır; çimen, güneşin etkisiyle beyazımsı pelerinini çıkarıyordu; uzun kemerlerimiz sakın adımlarınla yankılanırken, özenle baktığın ağaçlar emektar sahiplerinin etrafında huşuyla mırıldanıyordu. Ah Laurent'ım! Onurunun mücevherini yitirdim; asil yaşamının son yıllarını maskaralığa, şüpheye mahkûm ettim. Zırhının üzerine bastırdığın bu kalp, artık sana layık değil; avdan döndüğünde sana akşam yemeğini getirecek el, titrek bir el olacak.

7. Sahne

(Strozzilerin sarayı.)

(Strozzi ailesinin kırk ferdi yemektedir.)

PHILIPPE

Masaya oturalım çocuklarım.

DAVETLİLER

İki sandalye boş, neden?

PHILIPPE

Pierre ve Thomas hapisteler.

DAVETLİLER

Neden?

PHILIPPE

Çünkü Salviati kızıma hakaret etti; Montolivet panayırında, herkesin içinde, kardeşi Léon'un önünde. Pierre ve Thomas, Salviati'yi öldürdüler;⁸⁰ Alexandre de Médicis de pezevenginin öcünü almak için onları tutuklattı.

DAVETLİLER

Gebersin Médicisler!

PHILIPPE

Kederimi dile getirmek ve yardım dilemek için ailemi topladım. Şimdi yemek yiyelim, sonra merhametiniz varsa, oğullarımı geri almak için kılıç elde dışarı çıkalım.

DAVETLİLER

Tamamdır; geliyoruz.

PHILIPPE

Artık buna bir son vermeli; çocuklarımız öldürülüyor, kızlarımızın namusu lekeleniyor. Floransa'nın, bu piçlere yaşam ve ölüm hakkı neymiş öğretme vakti geldi. Sekizler Meclisi'nin çocuklarımı mahkûm etmeye hakkı yok. Ben, çocuklarımdan sonra yaşayamam.

DAVETLİLER

Korkma Philippe, biz buradayız.

PHILIPPE

Ben aile reisiyim. Bana hakaret edilmesine nasıl katlanırım? Biz de Médicisler kadar varız; Ruccellaier, Aldobrandiniler⁸¹ ve yirmi aile daha var. Onlar bizim çocuklarımızı öldürürken biz neden onların çocuklarını öldüremeyelim? Kalenin mahzenlerinde bir barut fıçısı patlasın, Alman bölüğü ne yapacağını şaşırır. Médicislerin elinde ne kalır ki? Onların gücü bu kale; bunun dışında bir hiç onlar. Erkek miyiz biz? Floransalı ailelerin tek bir balta darbesiyle devrileceğini, toprak anadan Floransa kadar eski kökler söküleceğini söylemeye gerek var mı? İşe bizimle başladılar. Sağlam durmak bize düşer. Çalacağımız ilk tehlike çanıyla, kuşçunun çaldığı ıslık gibi, yuvalarından kovulmuş kartallar ordusu Floransa'ya hücum edecektir. Kartallar uzakta değil; şehrin etrafında dönüyorlar, gözleri çan kulelerinde. Bu kulelere vebanın kara bayrağını⁸² çekeceğiz; onlar da bu ölüm işaretini görüp, yardımımıza koşacaklar. Bu kara bayraklar, ilahi

öfkenin simgesi. Akşam önce çocuklarımızı kurtaralım. Yarın hep beraber, yalın kılıç, büyük ailelerin kapısına gideriz. Floransa'da seksen saray var; özgürlük kapıyı çaldığında, her bir saraydan bizimkine benzer ordular çıkacaktır.

DAVETLİLER

Yaşasın özgürlük!

PHILIPPE

Tanrı şahidim olsun ki, beni kılıç çekmeye mecbur eden zorbalıktır; altmış yıldır barış yanlısı iyi bir vatandaş oldum; bu dünyada hiç kimseye bir kötülüğüm dokunmadı; servetimin yarısını yoksullara yardım etmek için harcadım.

DAVETLİLER

Bu doğru.

PHILIPPE

Beni isyana iten, haklı intikamımdır. İsyan ediyorum, çünkü Tanrı beni baba yaptı. Ne ihtiras, ne menfaat, ne de kibirdir beni isyana iten. Davam dürüst, onurlu ve kutsal. Kadehlerinizi doldurun ve ayağa kalkın. İntikamımız, korkusuzca bölebileceğimiz ve Tanrı huzurunda paylaşabileceğimiz kutsal bir ekmektir. Médecislerin ölümüne içiyorum!

DAVETLİLER

(Ayağa kalkıp içerler.)

Médecislerin ölümüne!

LOUISE

(Kadehini masaya koyarak.)

Ah! Ölüyorum.

PHILIPPE

Neyin var kızım, sevgili çocuğum, neyin var, aman Tanrım! Ne oluyor sana? Tanrım, Tanrım, nasıl da soluyor-sun böyle! Konuş, neyin var? Konuş babanla. İmdat, imdat! Bir hekim! Çabuk, çabuk, vakit daralıyor.

LOUISE

Ölüyorum, ölüyorum.
(Ölür.)

PHILIPPE

Ölüyor dostlarım, ölüyor! Bir hekim! Kızım zehirlendi!
(*Louise'in yanına diz çöker.*)

DAVETLİLERDEN BİRİ

Korsesini kesin. Ilık su içirin ona. Zehirlendiyse, ılık su gerek.
(*Hizmetçiler koşar.*)

BAŞKA BİR DAVETLİ

Ellerine vurun. Pencereleri açın. Ellerine vurun.

BİR BAŞKASI

Belki sadece başı dönmüştür; şarabı çok çabuk içmiştir.

BİR BAŞKA DAVETLİ

Zavallı çocuk! Yüzü ne kadar da sakın! Böyle birdenbire ölmüş olamaz.

PHILIPPE

Çocuğum! Öldün mü, öldün mü Louise, sevgili kızım?

BİRİNCİ DAVETLİ

İşte hekim geliyor.
(*Bir hekim girer.*)

İKİNCİ DAVETLİ

Acele edin mösyö, zehirlenmiş mi söyleyin.

PHILIPPE

Sadece baş dönmesi, değil mi?

HEKİM

Zavallı genç kız! Ölmüş.
(*Salona derin bir sessizlik çöker. Philippe hâlâ diz çökmüş vaziyette, Louise'in ellerini tutmaktadır.*)

DAVETLİLERDEN BİRİ

Médecislerin zehri bu! Philippe'i bu halde bırakmayalım.
Bu durgunluğu çok ürkütücü.

BİR BAŞKA DAVETLİ

Yanılmadığımdan eminim. Masanın etrafında Salviati'nin karısına hizmet etmiş bir uşak vardı.

BİR BAŞKASI

Louise'i o öldürdü, buna hiç şüphe yok. Çıkalım, yakalayalım onu!

(Çıkarlar.)

BİRİNCİ DAVETLİ

Philippe söylenenlere cevap vermiyor. Yıldırım çarpmış gibi.

BİR BAŞKA DAVETLİ

Bu korkunç! Böyle cinayet görülmedi!

BİR BAŞKASI

Göklere intikam diye haykırıyor bu cinayet. Hadi çıkalım ve Alexandre'ı boğazlayalım.

BİR BAŞKASI

Evet, çıkalım. Alexandre'a ölüm! Emri veren o. Ne kadar duyarsızız! Bize olan kini yeni değil ki. Çok geç kaldık harekete geçmekte.

BİR BAŞKASI

Salviati, zavallı Louise'le kendi hesabına uğraşmıyordu; Dük için çalışıyordu o. Hadi gidelim, yoksa hepimizi öldürecekler.

PHILIPPE

(Ayağa kalkar.)

Dostlarım, zavallı kızımı siz gömersiniz, değil mi?

(Pelerini griyer.)

Bahçede, incir ağaçlarının arkasına gömün onu. Allahahısmarladık, kendinize iyi bakın.

BİR DAVETLİ

Nereye gidiyorsun Philippe?

PHILIPPE

Bıktım artık! Dayanabileceğimden fazlasını çektim. İki oğlum hapiste, şimdi de kızım öldü. Bıktım artık, gidiyorum buradan.

BİR DAVETLİ

Gidiyor musun? İntikamını almadan mı gidiyorsun?

PHILIPPE

Evet, evet. Zavallı kızımı kefene sarın sadece, ama gömmeyin. Onu gömmek bana düşer. Onu, yarın naaşı almayacak gelecek yoksul keşişlerin orada, kendime göre gömeceğim. Yüzüne bakmanın ne faydası var artık? O öldü, bakmaya gerek yok. Allahaismarladık dostlarım, evinize dönün ve kendinize iyi bakın.

BİR DAVETLİ

Çıkmasına izin vermeyin; aklını kaçırdı.

BİR BAŞKA DAVETLİ

Ne korkunç! Bayılacak gibi hissediyorum bu salonda.

(Çıkar.)

PHILIPPE

İşkence etmeyin bana. Kızımın cesediyle aynı odaya kilitlemeyin beni. Bırakın gideyim.

BİR DAVETLİ

Öcünü al Philippe, bırak öcünü alalım. Senin Louise'in bizim Lucretia'mız olsun! Louise'in kadehinin kalanını Alexandre'a içireceğiz.

BİR BAŞKA DAVETLİ

Yeni Lucretia'mız! Özgürlük uğruna öleceğimize dair naaşı üzerine yemin edelim! Evine dön Philippe, ülkeni düşün. Sözlerini geri alma.

PHILIPPE

Özgürlük, intikam, görüyorsunuz, bütün bunlar güzel şeyler; ama benim iki oğlum hapiste, şimdi de kızım öldü. Burada kalırsam, etrafımdaki her şey ölecek. Önemli olan benim gitmem, sizin de sakın durmanız gerek. Kapım ve pencerem kapalı olursa, kimsenin aklına Strozziler gelmez artık. Ama açık kalırsa, hepinizin birer birer öldürüldüğünü görecek. Artık yaşlandım ben, görüyorsunuz, dükkânı kapatma vakti geldi. Allahais-

marladık dostlarım; sakın durun. Ben burada olmazsam, size de dokunmazlar. Ben Venedik'e gidiyorum.

BİR DAVETLİ

Korkunç bir fırtına var; bu gece burada kal.

PHILIPPE

Gömmeyin zavallı çocuğumu. Yaşlı keşişlerim yarın gelip alırlar onu. Adil Tanrı! Adil Tanrı! Ben sana ne yaptım ki?

(Koşarak çıkar.)

IV. Perde

1. Sahne

(Dük'ün sarayı.)

(Dük ve Lorenzo girerler.)

DÜK

Orada olmak isterdim. Bir sürü öfkeli surat vardı şüphesiz. Ama şu Louise'i kim zehirlemiş olabilir hiç bilmiyorum.

LORENZO

Ben de. Zehirleyen siz değilseniz tabii.

DÜK

Philippe öfkeden çıldırmış olmalı! Venedik'e gitmiş diyorlar. Tanrı'ya şükür, o dayanılmaz bunaktan kurtuldum. Sevgili ailesine gelince, sakın dursalar iyi olur. Mahallelerinde az kalsın küçük bir isyan başlatacaklardı, biliyor musun? İki Alman'ım öldürüldü.

LORENZO

Beni en çok kızdıran, dürüst Salviati'nin bir bacağıının kesilmiş olması. Örne zırhınızı bulabildiniz mi?

DÜK

Hayır. Bu duruma, anlatamayacağım kadar çok canım sıkılıyor.

LORENZO

Giomo'ya güvenmeyin. Zırhınızı o çaldı. Yerine ne giyiyorsunuz peki?

DÜK

Hiç, başkasına dayanamam. Onun kadar hafifi yok.

LORENZO

Sizin için rahatsız edici bir durum.

DÜK

Bana teyzenden bahsetmiyorsun.

LORENZO

Unuttum da ondan, yoksa size tapıyor. Zavallı kalbinde aşkınızın yıldızı yükseldiğinden beri gözleri uykuyu unuttu. Çok rica ederim, ona biraz merhamet edin senyör. Onu ne vakit kabul edebileceğinizi, hangi saatin sahip olduğu o azıcık namusu uğrunuza feda etmeye müsait olduğunu söyleyin.

DÜK

Sen ciddi misin?

LORENZO

Ölüm kadar ciddiym. Teyzemin sizinle yatmamasını tercih ederdim.

DÜK

Onu nerede görebilirim?

LORENZO

Benim odamda senyör. Yatağımın üzerine beyaz perdeler, masama da muhabbet çiçekleriyle dolu bir vazo koyduracağım. Yemekten sonra unutmayasınız diye de not defterinize, teyzemin gecelikle sizi tam gece yarısı beklediğini kaydedeceğim.

DÜK

Hiç niyetim yok unutmaya. Vay canına! Catherine, kral-lara layık bir parça. Peki, söyle bakalım bana, becerikli çocuk, geleceğinden emin misin? Nasıl yola getirdin onu?

LORENZO

Anlatırım.

DÜK

Satın aldığım bir at vardı, şimdi onu görmeye gidiyorum. Allahaismarladık, akşama görüşürüz. Yemekten sonra gel, beni al; evine beraber gideriz. Cibo'ya gelince, burama geldi artık. Dün, av boyunca bir de onu çekmem gerekti.⁸³ İyi akşamlar tatlım.

(Çıkar.)

LORENZO

(Yalnızdır.)

Anlaştık o halde. Bu akşam onu benim eve götürürüm. Yarın cumhuriyetçiler ne yapmaları gerektiğini anlayacaklar, zira Floransa dükü ölmüş olacak. Scoronconcolo'ya haber vermem gerek. Acele et, ey gün, gecenin yarın sana vereceği haberleri merak ediyorsan eğer.

(Çıkar.)

2. Sahne

(Bir sokak.)

(Pierre ve Thomas Strozzi, hapisten çıkmışlardır.)

PIERRE

Sekizler Meclisi'nin bizi beraat ettireceğinden emindim. Gel, bizim kapıya vuralım ve babamızı kucaklayalım. Bu çok tuhaf; pencere kanatları kapalı!

KAPICI

(Kapıyı açarak.)

Heyhat! Haberleri duydunuz mu beyler?

PIERRE

Hangi haberleri? Bu terk edilmiş sarayın kapısında, mezardan fırlamış bir hayalet gibisin.

KAPICI

Hiçbir şey duymamış olmanız mümkün mü?

(İki keşiş gelir.)

THOMAS

Nasıl duymuş olabiliriz ki? Hapisten yeni çıktık. Konuş, ne oldu?

KAPICI

Heyhat! Zavallı beyler! Söylemesi çok zor.

KEŞİŞLER

(Yaklaşarak.)

Strozzilerin sarayı burası mı?

KAPICI

Evet. Ne istemiştiniz?

KEŞİŞLER

Louise Strozzî'nin naaşını almaya geldik. İşte, naaşı alabileceğimize dair Philippe'in yazılı izni.

PIERRE

Neler diyorsunuz siz? Hangi naaştan bahsediyorsunuz?

KEŞİŞLER

Uzaklaşın çocuğum, yüzünüz Philippe'inkine benziyor. Duyulmaya değer iyi bir haber yok burada sizin için.

THOMAS

Nasıl olur? O öldü mü? Öldü mü? Ey yüce Tanrım!

(Bir kenara oturur.)

PIERRE

Ben düşündüğünüzden daha dayanıklıyım. Kız kardeşimi kim öldürdü? Onun yaşında biri, olağandışı bir sebep olmadan bir gecede ölmez. Katili kim, kimi öldüreceğim? Cevap verin bana, yoksa siz de ölürsünüz.

KAPICI

Heyhat! Heyhat! Bunu kim bilebilir? Kimse bir şey bilmiyor ki.

PIERRE

Babam nerede? Gel Thomas, gözyaşı dökme. Gökler adına, kalbim öyle sıkışıyor ki, göğsümde katılaşp sonsuza dek taş olarak kalacak sanki.

KEŞİŞLER

Siz Philippe'in oğluysanız, bizimle gelin. Biz sizi ona götürürüz. Dünden beri manastırımızda kalıyor.

PIERRE

Kız kardeşimi kimin öldürdüğünü öğrenemeyeceğim ha? Beni dinleyin keşişler; sizler Tanrı'nın suretleriyseniz eğer, bu yemini dinleyin. Yeryüzündeki bütün işkence aletleri, cehennem azapları adına... Hayır, devam etmek istemiyorum. Acele edelim de babamı göreyim. Ey Tanrım! Ey Tanrım! Şüphe ettiğim şey doğruysa, onları⁸⁴ ayaklarımın altında kum taneleri gibi ezeceğim. Gelin, gelin, gücümü kaybetmeden gidelim. Tek kelime daha etmeyin, bir intikam söz konusu burada, görüyorsunuz. İlahi öfkenin dahi hayal edemeyeceği bir intikam.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Bir sokak.)

(Lorenzo, Scoronconcolo.)

LORENZO

Evine git. Gece yarısı olunca gelmeyi unutma. Haber verilinceye kadar çalışma odamda kalacaksın.

SCORONCONCOLO

Başüstüne monsenyör.

(Çıkar.)

LORENZO

(Yalnızdır.)

Acaba rüyasında nasıl bir kaplan gördü annem bana hamileyken? Bir zamanlar çiçekleri, çayırları, Petrarca'nın sonelerini sevdiğimi düşündükçe, gençliğimin hayaleti titreyerek beliriyor karşımda. Ah Tanrım! "Bu gece!" Neden bu sözcükle, kızgın demir kadar yakıcı bir sevinç

kemiklerime kadar nüfuz ediyor? Hangi vahşi rahimden, hangi iğrenç sevişmeden doğdun ben? Bu adam ne yaptı ki bana? Elimi vicdanıma koyup düşündüğümde, yarın “Onu ben öldürdüm,” dediğimde, kim “Onu neden öldürdün?” diye sormaz ki? Garip. Başkalarına kötülük etti, ama bana karşı iyiydi, en azından kendi tarzında. Cafaggiuolo’daki⁸⁵ inzivamda sakın sakın oturmuş olsaydım, gelip beni bulmayacaktı. Onu Floransa’da bulan, benim. Ama neden? Orestes’i yeni bir Aigisthos’a götürür gibi,⁸⁶ babamın hayaleti miydi beni ona götüren? Benim gururumu incitti mi peki? Garip. Oysa bu iş uğruna her şeyden vazgeçtim ben. Bu cinayetin düşüncesi tek başına, hayatımın bütün hayallerini tuzla buz etti. Bu cinayet, uğursuz bir karga gibi yoluma çıkıp beni kendine çağırdığından beri, bir harabeden başka bir şey değilim. Ne demek bu? Biraz önce, meydandan geçerken, iki adamın bir kuyruklu yıldızdan bahsettiklerini duydum. Burada, göğüs kafesimin altında hissettiğim, bir insan kalbinin atışları mı? Ah! Bu düşünce neden bu aralar bu kadar sık geliyor aklıma? Ben Tanrı’nın eli miyim? Başımın üzerinde bulut mu var?⁸⁷ O odaya girip de kılıcımı kınından çekmek istediğimde, başmeleğin parlak kılıcını çekmekten, kül olup kurbanımın üzerine düşmekten korkuyorum.

(Çıkar.)

4. Sahne

(Marki Cibo’nun sarayı.)

(Kardinal ve Markiz girerler.)

MARKİZ

Siz nasıl isterseniz Malaspina.

KARDİNAL

Evet, ben nasıl istersem. Benimle oyun oynamadan önce bir kez daha düşünün Markiz. Siz de diğer kadınlar gibi

misiniz? Kim olduğumu anlamanız için boynumda altın zincir,⁸⁸ elimde vekâletname mi olmalı? Nüfuzumun derecesini anlamak için, bir uşağın bana kapıyı açarken avaz avaz bağırmasını mı bekliyorsunuz? Bunu bir kenara yazın: İnsanı insan yapan, unvanları değildir. Ben ne Papa'nın elçisiyim ne de Şarlken'in çavuşuyum; ben bundan daha fazlasıyım.

MARKİZ

Evet, bunu biliyorum. Kayzer gölgesini şeytana satmış; bu kudretli gölge de, gülünç kırmızı bir cüppe giymiş, Cibo adıyla ortalıkta dolaşıyor.

KARDİNAL

Siz, Alexandre'ın metresisiniz, bunu bir düşünün; sırtınız ellerimin arasında.

MARKİZ

Sırrımı nasıl isterseniz öyle kullanın. Günah çıkaran bir rahibin, vicdanını nasıl kullandığını göreceğiz.

KARDİNAL

Yanılıyorsunuz. Sırrınızı, siz günah çıkarırken öğrenmedim; kendi gözlerimle gördüm. Sizi, Dük'ü öperken gördüm. Günah çıkarma esnasında itiraf etmiş olsanız dahi, bundan günah işlemeyen bahsedebilirim, zira kendi gözlerimle gördüm.

MARKİZ

Peki, sonra?

KARDİNAL

Dük sizden ayrılırken neden öyle isteksizdi, zil çalınca nefes alan öğrenciler gibiydi âdeta. Tıpkı tatsız bir içki gibi sofranızdaki her yemeğe karışan vatanseverliğinizle bezdirdiniz onu. Nasıl kitaplar okudunuz, hangi salak dadı size hocalık etti de, bir kralın metresinin vatanseverlik dışındaki konulardan bahsetmesi gerektiğini bilmiyorsunuz?

MARKİZ

İtiraf etmeliyim ki, bana bir kral metresinin nelerden bahsetmesi gerektiği açık seçik öğretilmedi hiç. Kendimi

bu yönde eğitmeyi ihmal ettim, Türkler gibi şişmanlamak için pirinç yemeyi ihmal etmeme benziyor bu.

KARDİNAL

Bir âşığı üç gün elde tutmak, muazzam bir ilim gerektirmez.

MARKİZ

Eğer bir kadına bu ilmi bir rahip öğretebilseydi, işler ne kadar kolay olurdu. Neden bana tavsiyede bulunmadınız?

KARDİNAL

Size tavsiyede bulunmamı ister misiniz? Pelerininizi alın, gidin Dük'ün yatağına girin. Sizi görünce yine büyük büyük laflar etmenizi beklerse, saat başı böyle konuşmadığınızı gösterin ona. Uyurgezer gibi davranın. Öyle ki, Dük cumhuriyetçi yüreğinin üstünde uyuyup kalırsa, bu can sıkıntısından olmasın. Bakire misiniz siz? Kıbrıs şarabı yok mu artık? Hafızanızın derinliklerinde şöyle neşeli bir şarkı yok mu? Arétin⁸⁹ okumadınız mı siz?

MARKİZ

Ey Tanrım! Yeni çarşıda⁹⁰ soğuktan titreyen ihtiyar karıların bu tip sözler mırıldandıklarını duymuşumdur. Siz din adamı değilsiniz, peki insan da mı değilsiniz? Göklerin boş olduğundan bu kadar mı emin misiniz ki, erguvan rengi esvabınızı dahi kızartacak sözler ediyorsunuz?

KARDİNAL

Ahlaksız bir kadının kulakları kadar erdemli başka bir şey olamaz. İster ne dediğimi anlayın ister anlamamazlıktan gelin, erkek kardeşimin kocanız olduğunu unutmayın.

MARKİZ

Bana böyle işkence etmekte ne çıkarınız var, işte benim tam olarak anlayamadığım bu. Beni dehşete düşürüyorsunuz. Benden ne istiyorsunuz?

KARDİNAL

Bir kadının bilmemesi gereken sırlar vardır. Fakat bir kadın, bu sırrın bazı öğelerini bilerek de başarıya ulaşabilir.

MARKİZ

Karanlık düşüncelerinizin hangi gizemli telinden yakalamamı istiyorsunuz? Eğer arzularınız da tehditleriniz kadar korkunçsa, konuşun. Hiç olmazsa başımın üzerindeki kılıcın asılı olduğu saç telini gösterin bana.

KARDİNAL

Sizden emin olmadığım için, sadece üstü kapalı sözlerle konuşabilirim. Şunu bilin yeter: Eğer başka türlü bir kadın olsaydınız, şu saat kraliçeydiniz. Madem ki bana Kayzer'in gölgesi diyorsunuz, gölgemin Floransa'nın güneşini kesecek kadar büyük olduğunu da görmüşsünüzdür. Bir kadının tebessümünün nelere muktedir olduğunu bilir misiniz? Kökleri yatak odalarında biten servetler nerelere varır bilir misiniz? Alexandre bir Papa'nın oğlu, bunu öğrenin ve bu Papa, Bologna'dayken... Fakat çok ileri gidiyorum.

MARKİZ

Dikkat edin, bu sefer de siz günah çıkarıyorsunuz. Siz kocamın kardeşiyse, ben de Alexandre'in metresiyim.

KARDİNAL

Metresiydiniz Markiz. Tıpkı bir zamanlar metresi olan diğer kadınlar gibi.

MARKİZ

Öyleydim, evet, Tanrı'ya şükür! Öyleydim.

KARDİNAL

İşe kendi hayallerinizle başlayacağınızdan emindim; ama bir gün benim hayallerimi de dikkate almanız gerekecek. Beni dinleyin, bu konuda yok yere kavga ediyoruz; aslında siz her şeyi fazla ciddiye alıyorsunuz. Alexandre'la barışın. Madem biraz önce size onunla nasıl barışabileceğinizi söyleyerek sizi kırdım, söylediklerimi tekrar etmeme gerek yok. Bırakın size yol göstereyim; bir yıl içinde, iki yıl içinde bana teşekkür edeceksiniz. Şu an bulunduğum duruma gelebilmek için çok uğraştım ben; buradan nere-

ye varılır bunu da biliyorum. Sizden emin olabilseydim, size Tanrı'nın dahi öğrenemeyeceği şeyler söylerdim.

MARKİZ

Hiçbir şey ummayın. Sizi hor gördüğümünden emin olabilirsiniz.

(Çıkmak ister.)

KARDİNAL

Bir dakika! Bu kadar çabuk değil! At sesini duymuyormusunuz? Kardeşim bugün ya da yarın dönmüyor mu? Siz beni sözünde durmayan bir adam mı sanıyorsunuz? Bu akşam saraya gidin, yoksa mahvolursunuz.

MARKİZ

Tamam, hırslısınız, size her yol mübah, bütün bunları anlıyorum; fakat benimle daha açık konuşmayacak mısınız? Hadi Malaspina, sapkınlığımdan bütün bütün umut kesmek istemiyorum. Beni ikna edebilirsiniz edin; açık konuşun benimle. Amacınız nedir?

KARDİNAL

İkna edilmekten umudunuzu kesmiyorsunuz, öyle değil mi? Siz beni çocuk mu sanıyorsunuz? Dudaklarıma bal çalmak, onları gevşetmeme yeter mi sanıyorsunuz? Siz önce dediğimi yapın, sonra konuşurum. Floransa Dükü Alexandre'ın aklına değil, bir kadın olarak âşığıınız Alexandre'ın kalbine hâkim olduğunuz gün, size gerisini anlatacağım. Ne beklediğimi o zaman öğreneceksiniz.

MARKİZ

Ne yani, bana ilk tecrübeyi kazandırsın diye Arétin okuduktan sonra, ikinci bir tecrübe edinmek için sizin düşüncelerinizin gizli kitabını mı okumak zorunda kalacağım? Sizin söylemeye cesaret edemediğinizi, benim size söylememi ister misiniz? İmparator sizin Papa'dan bile daha iyi bir uşak olduğunuzu görene dek Papa'ya hizmet ediyorsunuz. Bir gün Kayzer'in, İtalya'nın esaretini tam ve gerçek anlamıyla size borçlu olacağını umuyorsunuz. İşte

o gün –Ah! O gün, öyle değil mi?– dünyanın yarısına sahip kral, size ödül olarak göklerin cılız mirasını verebilir pekâlâ. Dük’e hükmederek Floransa’ya hükmetmek için, elinizde olsa hemen şimdi kadın olurdunuz. Zavallı Ricciarda Cibo, Alexandre’a iki üç hükümet darbesi yaptırdığı vakit, Dük’ü Ricciarda Cibo’nun yönettiği, fakat Cibo’yu da kayınbiraderinin yönettiğini söyleyecekler. Sizin de dediğiniz gibi, halkların artık okyanusa dönüşmüş gözyaşları, kaygınızı kim bilir nerelere götürür! Düşünceniz aşağı yukarı bu, değil mi? Benim hayalgücüm sizinki kadar geniş değil şüphesiz; fakat olay aşağı yukarı bu bence.

KARDİNAL

Bu akşam Dük’e gidin, yoksa mahvolursunuz.

MARKİZ

Mahvolmak mı? Ama nasıl?

KARDİNAL

Kocan her şeyi öğrenir.

MARKİZ

Söyleyin! Söyleyin! Kendimi öldürürüm.

KARDİNAL

Kadın tehdidi! Beni dinleyin; benimle oyun oynamayın. Beni anlamış olun, anlamamış olun, her durumda bu akşam Dük’e gidin.

MARKİZ

Hayır.

KARDİNAL

İşte kocanız avluya giriyor. Dünyadaki bütün kutsal şeyler adına, bir kez daha hayır dersiniz, ona her şeyi anlatırım.

MARKİZ

Hayır, hayır, hayır!

(Marki girer.)

Laurent, siz Massa’dayken, kendimi Alexandre’a verdim. Onun kim olduğunu, benim nasıl sefil bir rol oy-

nayacağımı bile bile kendimi ona verdim. Ama şimdi bir din adamı, benden bundan daha da kötü bir rol oynamamı istiyor. Dük'ün metresi olmam için bana korkunç şeyler teklif ediyor; bunu da kendi çıkarları için yapıyor.

(*Kendini yere atar.*)

MARKİ

Çıldırдың mı siz? Ne demek istiyor Malaspina? Hadi ama! Heykel gibi donup kaldınız. Bu bir komedi mi, Kardinal? Söyleyin! Bundan ne anlam çıkarmalıyım?

KARDİNAL

Ah! Yüce İsa adına!

(*Çıkar.*)

MARKİ

Bayıldı. Hey! Sirke getirin!

5. Sahne

(*Lorenzo'nun odası.*)

(*Lorenzo, iki hizmetçi.*)

LORENZO

Bu çiçekleri masanın üzerine, ötekileri de yatağın ayak ucuna yerleştirdikten sonra, şöyle iyi bir ateş yakın. Ama bu öyle bir ateş olsun ki; bu gece alev parlamasın, kömürler etrafı aydınlatmadan ısıtsın. Sonra anahtarı bana ver, gider yatarsınız.

(*Catherine girer.*)

CATHERINE

Annemiz hasta. Onu görmeye gelmeyecek misin? Renzo?

LORENZO

Annem hasta mı?

CATHERINE

Heyhat! Senden gerçeği saklayamayacağım. Dün, Dük'ten bir pusula aldım. Pusulada, bana onun aşkın-

dan bahsetmiş olman gerektiği yazıyordu. Marie bunu görünce fenalaştı.

LORENZO

Ben sana böyle bir şeyden bahsetmemiştim ki. Bütün bunlarla benim bir alakam olmadığını söyleyemedin mi sen de?

CATHERINE

Bunu ona söyledim. Odan bugün neden bu kadar güzel ve düzenli? Senin düzen meraklısı olduğunu düşünmezdim.

LORENZO

Demek Dük sana yazdı? Bundan haberdar olmamam alışılmadık bir durum. Söyle bakalım, mektubu hakkında ne düşünüyorsun?

CATHERINE

Ne mi düşünüyorum?

LORENZO

Evet, Alexandre'ın ilanıaşkı hakkında ne düşünüyorsun? Bu küçük masum kalpten neler geçiyor acaba?

CATHERINE

Ne düşünmemi istiyorsun ki?

LORENZO

Gurur duymadın mı? Birçok kadının arzuladığı bir aşk! Fethedilecek en güzel unvan: Dük'ün metre... Git buradan Catherine, anneme arkandan geldiğimi söyle. Çık buradan. Beni yalnız bırak!

(Catherine çıkar.)

Ey Tanrım! Yüzümde nasıl bir maske var benim! Kötülük, Deiniera'nın gömleği gibi⁹¹ dokularıma bu kadar mı işlemiş ki, artık kendi ağzımla cevap veremiyorum, dudaklarımdan çıkan her ses kendime rağmen pezevenkçe oluyor? Catherine'i baştan çıkaracaktım. Beynim kendine iş edinse, sanırım annemi bile baştan çıkarırdım. Zira Tanrı biliyor, kafamın içinde tanrıların

hangi telleri, hangi yayları gerdığını; onlardan atılan okların nasıl güçlü olduğunu. Bütün insanlar muazzam bir ailenin parçalarıysa eğer, şüphesiz beni yoğuran o meçhul varlık, kıvılcım yerine kor koymuş bu ayakta zor duran zayıf bedenine içine. Düşünebilirim, karar verebilirim; ama karar verdiğimde yolumdan geri dönemem. Ey Tanrım! Modaya uyan gençler, ahlaksız olmayı bir zafer olarak görmüyorlar mı? Okuldan yeni mezun olmuş çocukların, ahlaksızlıktan daha çok can attıkları başka ne var? Eğer ben, onların yüzlerine benzer bir maske takmaktan başka bir niyeti olmayan ben, kötü yerlerde dahi lekeli elbiselerimin içinde temiz kalmaya yemin etmiş olan ben, tekrar kendim olamıyorsa, ellerimi kanla dahi temizleyemiyorsam, dudakları sefahate aç, meyhanelere saldıran bu insan ırkı nasıl bir mezbeleliktir! Zavallı Catherine! Ben olmasam, sen de Louise Strozzi gibi ölebilirdin ama; veya birçokları gibi kendini sonsuz kedere bırakırdın. Ey Alexandre! Ben sofu değilim, ama bu gece bu odaya gelmeden önce dua etmiş olmanı gerçekten isterdim. Catherine erdemli ve kusursuz değil mi? Yine de bu cahil güvercini, kızıl tüylü gladyatörün avı yapmak için kaç sözcük gerekirdi acaba? Az daha konuşacağımı düşündükçe! Benden daha az becerikli bir pezevenge kanmış, en az Catherine kadar değerli nice kız, babaları tarafından lanetlenmiş, yollarda sürüyorlar ya da hücrelerindeki kırık aynada kazınmış başlarına⁹² bakıyorlar! Pekâlâ! Ben çok suç işledim. Eğer bir gün hayatım herhangi bir yargıcın terazisine konursa, bir tarafta hıçkırıklardan bir dağ oluşacak; fakat belki diğer tarafta, Catherine'in göğsünden akmış ve namuslu çocuklar beslemiş bir damla temiz süt olacak.

(Çıkar.)

6. Sahne

(Bir vadi; dipte bir manastır.)

(Philippe Strozzi ve iki keşiş girerler. Çömezler, Louise'in tabutunu taşımaktadır. Tabutu mezara koyarlar.)

PHILIPPE

Onu son yatağına yatırmadan evvel, izin verin son bir kez öpeyim. Yattığında da gece öpücüğünü vermek için üzerine böyle eğilirdim. Hüzünlü gözleri böyle yarı kapalı olurdu; fakat günün ilk ışıklarıyla, gök mavisi çiçekler gibi tekrar açılırdı; dudaklarında hafif bir tebesümle, usul usul kalkar, babasının gece verdiği öpücüğün karşılığını vermeye gelirdi. İlahi sureti, hayattan bezmiş bir adamın uyanışını, bu kederli anı zevkli kılardı. Gün ağarırken, “İşte bir gün daha!” diye düşünürdüm, “Tarlamda bir saban izi daha!” Fakat sonra gözüm kızıma ilişirdi; hayat onun kadar güzel görünürdü bana; günün ağarmasını hoş karşıladım.

(Mezar kapatılır.)

PIERRE STROZZI

(Sahne arkasından.)

Gelin, buraya gelin.

PHILIPPE

Bir daha uykudan uyanmayacaksın; babanı bulmak için yalınayak koşmayacaksın bu çimlerde. Ah Louise'im! Senin kim olduğunu bir Tanrı biliyordu, bir de ben, ben, ben!

PIERRE

(Girerken.)

Piemonte'den gelmiş yüz kişi var Sestino'da. Gelin Philippe, gözyaşı dökme zamanı geçti.

PHILIPPE

Çocuk, gözyaşı dökmek ne demektir bilir misin sen?

PIERRE

Sürgünler Sestino'da toplandı; intikamı düşünme vakti geldi. Küçük ordumuzla mertçe yürüyelim Floransa üzerine. Gece şehre zamanında ulaşabilir, kale muhafızlarını gafil avlayabilirsek, her şey tamam demektir. Gökler adına! Kız kardeşim için başka bir kabir yaptıracağım.

PHILIPPE

Bensiz gidin dostlarım, bensiz gidin.

PIERRE

Sizi bırakamayız. Müttefikler sizin isminize güveniyor, bunu bilin. I. François⁹³ bile sizden özgürlük adına bir eylem bekliyor. Floransalı cumhuriyetçi liderlere yazdığı gibi size de yazmış. İşte mektubu.

PHILIPPE

(Mektubu açar.)

Bu mektubu sana getirene söyle, Fransa kralına şöyle cevap versin: "Vatanına silah çektiği gün bilin ki Phillipe delirmiştir."

PIERRE

Bu yeni vecize de nereden çıktı?

PHILIPPE

Bana uyuyor.

PIERRE

Özlü sözler söylemek uğruna, sürgünlerin davasından vaz mı geçiyorsunuz yani? Dikkat edin baba, söz konusu olan bir Plinius⁹⁴ metni değil. Hayır demeden önce iyi düşünün.

PHILIPPE

Fransa kralının mektubuna ne cevap vermem gerektiğini altmış yıldır biliyorum ben.

PIERRE

Bunu aklım almıyor! Beni bazı şeyler söylemeye mecbur edeceksiniz. Bizimle gelin baba, yalvarırım size. Pazzilere giderken "Beni de götür," dememiş miydiniz? O zaman farklı mıydı?

PHILIPPE

Çok farklıydı. Elinde kılıç, adalet aramak için dostlarıyla evden çıkan hakarete uğramış bir baba ile yasaları çiğneyerek, ülkesine karşı silah kuşanan bir asi arasında çok büyük fark vardır.

PIERRE

O zaman da adalet arıyorduk! O zaman da Alexandre'ı katletmek istiyorduk! Bugün ne değişti ki? Siz ülkenizi sevmiyorsunuz, yoksa böyle bir fırsattan istifade ederdiniz.

PHILIPPE

Bir fırsat mı? Tanrım, bu mu fırsat!

(Mezara vurur.)

PIERRE

Direnmekten vazgeçin.

PHILIPPE

Göstermelik acı çekmiyorum ben. Beni yalnız bırakın, yeterince konuştum.

PIERRE

İnatçı ihtiyar! Özlü sözler değirmeni! Kaybetmemize neden olacaksınız.

PHILIPPE

Sus küstah! Git buradan!

PIERRE

İçimden neler geçtiğini söyleyemem. Nereye isterseniz oraya gidin; bu sefer siz olmadan harekete geçeceğiz. Ah! Tanrı adına! Bir Latince çevirmeni eksik diye her şey bitecek değil ya.

(Çıkar.)

PHILIPPE

Sonun geldi Philippe! Bütün bunlar sonunun geldiğine işaret.

(Çıkar.)

7. Sahne

(Arno kıyıları. Bir rıhtım. Yan yana çok sayıda saray görülmektedir.)

LORENZO

(Girerken.)

İşte güneş batıyor. Kaybedecek vakit yok. Gerçi burada her şey vakit kaybına benziyor ya neyse.

(Bir kapıya vurur.)

Hey! Senyör Alamanno! Hey!

ALAMANNO

(Terastan seslenir.)

Kim var orada? Benden ne istiyorsunuz?

LORENZO

Dük'ün bu gece öldürüleceğini haber vermek için geldim. Özgürlüğü seviyorsanız, dostlarınızla beraber yarın için tedbirinizi alırsınız.

ALAMANNO

Kim öldürecek Alexandre'ı?

LORENZO

Lorenzo de Médicis.

ALAMANNO

Sen misin Renzinaccio? Hadi gel de, salonumdaki bu neşeli adamlarla yemek ye!

LORENZO

Vaktim yok. Yarın harekete geçmek için hazır olun.

ALAMANNO

Dük'ü sen mi öldüreceksin? Hadi canım! Çok içmişsin yine.

(İçeri girer.)

LORENZO

(Yalnızdır.)

Alexandre'ı benim öldüreceğimi söylemekle hata ettim belki de; kimse bana inanmak istemiyor.

(Başka bir kaprya vurur.)

Hey! Senyör Pazzi! Hey!

PAZZI

(Terastan seslenir.)

Kim o?

LORENZO

Dük'ün bu gece öldürüleceğini söylemeye geldim. Floransa'nın özgürlüğü için harekete geçmeye hazır olun.

PAZZI

Kim öldürecekmiş Dük'ü?

LORENZO

Fark etmez. Siz her durumda dostlarınızla harekete geçin. Size katilin adını söyleyemem.

PAZZI

Sen delisin, münasebetsiz şey, defol git!

(İçeri girer.)

LORENZO

(Yalnızdır.)

Katilin ben olduğumu söylemezsem, sözüme inanmaları daha da zor.

(Başka bir kaprya vurur.)

Hey! Senyör Corsini!

VALİ

(Terastan seslenir.)

Ne var?

LORENZO

Dük Alexandre bu gece öldürülecek.

VALİ

Cidden mi Lorenzo? Sarhoşsan git başka yerde eğlen. Bu arada Nasilerin balosunda atımı çok fena yaraladın. Hay şeytanlar götürsün seni!

(İçeri girer.)

LORENZO

Zavallı Floransa! Zavallı Floransa!

(Çıkar.)

8. Sahne
(Bir düzlük.)

(Pierre Strozzi ve iki sürgün girerler.)

PIERRE

Babam gelmek istemiyor. Aklını başına getiremedim bir türlü.

BİRİNCİ SÜRGÜN

Bunu arkadaşlarıma söylemeyeceğim. Moralleri bozulur.

PIERRE

Niye ki? Bu akşam ata atlayıp doludizgin Sestino'ya gidin. Ben de yarın sabah orada olacağım. Philippe'in reddettiğini, ancak Pierre'in reddetmediğini söyleyin.

BİRİNCİ SÜRGÜN

Müttefikler Philippe'i istiyor. O olmadan hiçbir şey yapamayız.

PIERRE

Philippe'in soyadı benimkiyle aynı. Onlara Strozzi'nin geleceğini söyleyin yeter.

BİRİNCİ SÜRGÜN

Bana "Hangi Strozzi?" diye sorarlar, ben de "Philippe," diye cevap veremezsem hiçbir şey yapmazlar.

PIERRE

Aptal! Sen söyleneni yap; kendi adına konuş sadece. Hiçbir şey yapmayacaklarını önceden nasıl bilebilirsin ki?

BİRİNCİ SÜRGÜN

Senyör, insanlara kötü davranmamalısınız.

PIERRE

Hadi, atla atına ve Sestino'ya git.

BİRİNCİ SÜRGÜN

İnanın mösyö, atım yorgun. Gece on iki fersah yol katettim. Bu saatte atımı eyerlemek istemiyorum.

PIERRE

Aptalın tekisin.

(Diğer sürgüne.)

Hadi siz gidin; siz daha iyi becerirsiniz.

İKİNCİ SÜRGÜN

Arkadaşım Philippe konusunda haklı. İsminin davamızı sağlamlaştıracağı kesin.

PIERRE

Korkaklar! Yüreksiz köylüler! Davamızı sağlamlaştıran; açlıktan ölen karılarınız, çocuklarınız, anlıyor musunuz? Philippe'in ismi ağız dolduracak, ama karın doyurmaya-
cak. Siz ne biçim domuzlarsınız böyle?

İKİNCİ SÜRGÜN

Bu kadar kaba bir adamla anlaşmak imkânsız. Hadi gidelim yoldaş.

PIERRE

Cehenneme kadar yolun var pis herif! O müttetiklerine de söyle, onlar beni istemiyorsa, Fransa kralı istiyor. Dua etsinler de sizin yönetiminizi bana vermesinler!

İKİNCİ SÜRGÜN

(Diğer sürgüne.)

Gel arkadaş, yemeğe gidelim. Ben de senin gibi yorgunluktan ölüyorum.

(Çıkarlar.)

9. Sahne

(Bir meydan. Gece.)

LORENZO

(Girer.)

Utangaçlığını bahane edip şamdanı dışarı götürürüm. Zaten hep böyle olur. Yeni evli bir kadın mesela, gerdek odasına girmek için kocasından böyle yapmasını ister. Catherine de çok erdemli ne olsa. Zavallı kız! O erdemli değilse, bu dünyada kim erdemlidir ki? Bütün bunlar anemi öldürecek, olacağı bu.

Bu iş tamam. Sabır! Bir saat, bir saattir; demin saat çaldı. “Tabii illa kalsın diyorsanız...” – “Hayır, niye ki? Şamdanı götür istersen. Bir kadın kendini ilk defa veriyor, doğaldır.” – “Hadi içeri girin, biraz ısının.” Ah! Tanrım, evet, tam genç kız kaprisi; cinayet de nereden çıktı? Bu onları çok şaşırtacak, hatta Philippe’i bile. Geldin mi solgun yüz?

(Ay çıkar.)

Cumhuriyetçiler adam olsalar, yarın şehirde gerçek bir ihtilal çıkardı! Ama Pierre’in gözü yükseklerde. Yalnız Ruccellai’ler işe yarar. Ah! Kelimeler, kelimeler, bitmez tükenmez kelimeler! Eğer yukarıda biri varsa, hepimizle alay ediyor olmalı. Bu çok komik, çok komik gerçekten. Ey insan gevezelikleri! Ey ölü vücutlar katili! Açık kapıları kırmaya kalkan! Ey eli tutuk insanlar!

Hayır! Hayır! Şamdanı götürmeyeceğim. Dosdoğru kalbine vuracağım; öldürüldüğünü görecek... İsa adına! İnsanlar yarın pencerelerden sarkacaklar.

Yeter ki kendine yeni bir zırh veya başka bir örgü zırh bulmuş olmasın. Lanet icat! Tanrı’yla, şeytanla savaşmak kolay; ama bir zanaatkârın pis elleriyle ördüğü birtakım hurda parçalarıyla savaşmak! Odaya arkasından gireceğim. Kılıcını buraya koyar ya da şuraya, evet, kanepenin üstüne. Kılıç kayışını kabzanın etrafına dolaaksa kolay. Yatağa yatmak gibi bir fanteziye kapılırsa, iş daha da kolaylaşır. Yatar mı, oturur mu, yoksa ayakta mı durur? Muhtemelen oturur. İşe odadan çıkarak başlayacağım. Scoronconcolo çalışma odasında kilitli. Sonra yaklaşıyoruz, yaklaşıyoruz! Bana sırtını dönsün istemem yine de. Dosdoğru üzerine gideceğim. Hadi! Yeter! Sakin ol! Süre dolmak üzere. Meyhaneye gitmeliyim; buz kestiğimi fark etmedim bile; bir şişe içeceğim. Hayır, içmek istemiyorum. Hangi cehenneme gidiyorum ki ben? Meyhaneler kapalıdır. “Kız iyi mi?” – “Evet, ke-

sinlikle.”– “Gecelikle mi bekliyor?” – “Oh! Hayır, hayır, hiç sanmam.” Zavallı Catherine! Annem bütün bunlar yüzünden ölürse, acı olur. Ama tasarımı ona açıklasaydım, ne yapabilirdim ki? Bu onu avutmazdı, son nefesine kadar “Cinayet! Cinayet!” diye feryat ederdi! Neden yürüyorum bilmem, yorgunluktan bayılacağım.

(Bir banka oturur.)

Zavallı Philippe! Gün kadar güzel bir kızdı! Sadece bir defa, kestane ağacının altında yanına oturmuştum; o bembeyaz küçük eller nasıl da harıl harıl kumaş işlerdi! Benim de kaç günüm ağaçların altında oturarak geçmiştir! Ah! O ne sükûnetti! Cafaggiuolo’daki o ufuk! Jeannette güzel kızdı, kapıcının küçük kızı, çamaşırları kuruturdu. Çimlere serdiği çamaşırlara basan keçileri nasıl da kovalardı! Beyaz keçi, o küçük ayaklarıyla geri gelirdi hep.

(Saat vurur.)

Ah! Ah! Artık gitmeliyim. “İyi akşamlar, tatlım; hadi, Giomo’yla bir kadeh iç.”– “Güzel şarap!” Aklına, “Odan تنها mı? Komşulara ses gider mi?” demek gelse çok komik olurdu. Cidden komik olurdu. Ah! Gereği düşünüldü. Evet, aklına böyle bir şey demek gelse çok matrak olurdu.

Saati şaşırdım; daha yarım olmuş. Kilisenin kemeri altındaki ışık da neyin nesi? Taşları yontuyorlar, oynatıyorlar. Bu taşlar için bayağı çaba sarf ediyorlar galiba. Nasıl da kesiyorlar, nasıl da çıkıyorlar! Haç yapıyorlar; nasıl büyük bir gayretle çiviliyorlar haç! O mermer cesetleri, birdenbire yakalarına yapışsın isterdim.

Nasıl olur? Nasıl olur? Dans etmek istiyorum, inanılmayacak kadar çok. Kendimi bıraksam, o koca molozların, bütün o kirişlerin üzerinde serçeler gibi sıçardım hani. “Hadi tatlım! Hadi tatlım! Yeni eldivenlerinizi giyin, bundan daha güzel bir kıyafet giyin. La la la la! Süsleyin

kendinizi; eşiniz pek güzel. Ama bunu size bir sır olarak söylüyorum: Minik bıçağına dikkat edin.”
(Koşarak çıkar.)

10. Sahne
(Dük'ün sarayı.)

(Dük yemekte. Giomo. Kardinal Cibo girer.)

KARDİNAL

Altesleri Lorenzo'dan sakının.

DÜK

Kardinal, sonunda geldiniz! Hadi oturun, bir kadeh için.

KARDİNAL

Lorenzo'dan sakının Dük. Akşam, Marzi piskoposundan posta atlarını bu gece almak için izin istemiş.

DÜK

Bu olamaz.

KARDİNAL

Piskoposun kendisi söyledi bunu.

DÜK

Hadi ama! Böyle bir şeyin mümkün olmadığını söylemek için iyi nedenlerim var benim.

KARDİNAL

Sizi inandırmak imkânsız olabilir. Ben sizi uyararak görevimi yerine getiriyorum.

DÜK

Bu doğru olsa da, bunda korkulacak ne var ki? Belki Cafaggiuolo'ya gidiyordur.

KARDİNAL

Korkutucu olan monsenyör, buraya gelmek için meydan-
dan geçerken, onu kirişlerin taşların üzerinde deli gibi at-
layıp zıplarken gördüm. Ona seslendim; itiraf etmeliyim
ki, bakışları beni korkuttu. Emin olun, bu gece için kafa-
sında bir şeyler tasarlıyor.

DÜK

Tasarladığı şeyler benim için neden tehlikeli olsun peki?

KARDİNAL

Açık açık konuşmak uygun mudur, özellikle de bir gözdeden bahsederken? Ama şunu da söyleyeyim; tanıdığım iki kişiye, meydanın ortasında, alenen, sizi bu gece öldüreceğini söylemiş.

DÜK

Hadi bir kadeh şarap için Kardinal. Renzo'nun gün batarken daima sarhoş olduğunu bilmiyor musunuz siz?

(Sir Maurice girer.)

SİR MAURICE

Altesleri Lorenzo'ya güvenmeyin. Akşam, üç dostuma, sizi bu gece öldürmek istediğini söylemiş.

DÜK

Mert Maurice, siz de mi masallara inanmaya başladınız yoksa? Ben de sizi adam sanırdım.

SİR MAURICE

Altesleri nedensiz korkmadığımı bilir. Söylediklerimi kanıtlayabilirim.

DÜK

Hadi oturun da Kardinal'le kadeh tokuşturun. Ben kendi işimle uğraşırsam mazur görürsünüz sanırım.

(Lorenzo girer.)

Ah! Söylesene tatlım, vakit geldi mi?

LORENZO

Birazdan gece yarısı olacak.

DÜK

Samur kürkümü verin bana!

LORENZO

Acele edelim; sevgiliniz belki gelmiştir bile.

DÜK

Hangi eldivenlerimi takayım? Savaş için olanları mı yoksa aşk için olanları mı?

LORENZO

Aşk için olanları altesleri.

DÜK

Öyle olsun; zarif çapkını oynamak istiyorum.

(Dük ve Lorenzo çıkarlar.)

SİR MAURICE

Buna ne diyorsunuz Kardinal?

KARDİNAL

Tanrı'nın iradesi, insanlara rağmen gerçekleşir diyorum.

(Sir Maurice ve Kardinal çıkarlar.)

11. Sahne

(Lorenzo'nun odası.)

(Dük ve Lorenzo girerler.)

DÜK

Dondum; hava çok soğuk.

(Kılıcını belinden çıkarır.)

Söylesene tatlım, ne yapıyorsun öyle?

LORENZO

Kayışı, kılıcınızın etrafına dolayıp, başucunuza koyacağım. El altında kılıç olması her zaman iyidir.

(Kayışı kılıcın kınından çıkmasını engelleyecek şekilde dolar.)

DÜK

Geveze kadınları hiç sevmem, bilirsin. Şimdi hatırladım da, Catherine çok konuşuyormuş. Muhabbeti kesmek için yatağa uzanacağım. Bu arada Marzi piskoposundan ne diye posta atı istettin?

LORENZO

Erkek kardeşimi görmeye gitmek için. Hastaymış, öyle yazmış.

DÜK

Git teyzeni getir hadi.

LORENZO

Derhal.

(Çıkar.)

DÜK

(Yalnızdır.)

Evet mi hayır mı diye sorulduğunda, size evet diye cevap veren bir kadına kur yapmak bana hep salakça gelmiştir; fazla Fransızvari. Zaten akşam, üç keşişe bedel yemişim, İspanya'nın infantasına⁹⁵ bile "hayatım", "canımın içi" falan diyemem. Uyur gibi yapacağım. Pek şık olmayacak belki, ama böylesi daha kolay.

(Yatar. Lorenzo elinde kılıçla döner.)

LORENZO

Senyör, uyuyor musunuz?

(Dük'e hançeri saplar.)

DÜK

Sen misin Renzo?

LORENZO

Senyör, bundan hiç şüphemiz olmasın.

(Bir kez daha saplar. Scoronconcolo girer.)

SCORONCONCOLO

İş tamam mı?

LORENZO

Bak, parmağımı ısırdı. Bu kanlı yüzüğü, bu paha biçilmez mücevheri ölene dek saklayacağım.

SCORONCONCOLO

Ah! Aman Tanrım! Floransa dükü bu!

LORENZO

(Pencerenin pervazına oturarak.)

Gece ne kadar da güzel! Hava ne kadar taze! Nefes al, hadi nefes al, sevinçten ezilmiş yürek!

SCORONCONCOLO

Hadi gel efendim, gerekenden fazlasını yaptık. Kaçalım.

LORENZO

Akşam rüzgârı ne kadar sakın, ne kadar güzel kokuyor!
Çayırda çiçekler nasıl da açıyor! Ey olağanüstü doğa! Ey
sonsuz sükûnet!

SCORONCONCOLO

Rüzgâr, yüzünüzden süzülen terleri donduracak. Hadi
gelin senyör.

LORENZO

Ah! İyiliksever Tanrı! Bu nasıl bir an!

SCORONCONCOLO

(Kendi kendine.)

Ruhu alışılmadık şekilde genişledi. Bana gelince, ben ön-
den gideceğim.

(Çıkmak ister.)

LORENZO

Dur! Şu perdeleri çek. Bana odanın anahtarını ver şimdi.

SCORONCONCOLO

Umarım komşular bir şey duymamıştır!

LORENZO

Onlar bizim gürültümüze alışık, unuttun mu? Hadi gel,
gidiyoruz.

(Çıkarlar.)

V. Perde

1. Sahne

(Dük'ün sarayı.)

*(Valori, Sir Maurice ve Guicciardini⁹⁶ girerler.
Salonda ve civarda, çok sayıda dalkavuk
dolaşmaktadır.)*

SİR MAURICE

Gönderdiği haberden sonra, Giomo hâlâ ortada yok.
Durum gittikçe tedirgin edici bir hal alıyor.

GUICCIARDINI

İşte salona girdi.
(Giomo girer.)

SİR MAURICE

Söyle, ne öğrenebildin?

GIOMO

Hiç.
(Çıkar.)

GUICCIARDINI

Cevap vermek istemiyor. Kardinal Cibo, Dük'ün çalışma odasına kapandı; haberler bir tek ona ulaşıyor.

(Başka bir ulak girer.)

Söylesene, Dük bulundu mu? Başına ne geldiği biliniyor mu?

ULAK

Bilmiyorum.

(*Çalışma odasına girer.*)

VALORI

Böyle ortadan kaybolması çok ürkütücü beyler! Dük'ten haber yok! Sir Maurice, siz onu dün akşam gördüğünüzü söylememiş miydiniz? Hasta görünmüyor muydu?

(*Giomo döner.*)

GIOMO

(*Sir Maurice'e.*)

Size bir sır vereyim: Dük öldürüldü.

SİR MAURICE

Öldürüldü mü? Kim tarafından? Nerede buldunuz onu?

GIOMO

Bize söylediğiniz yerde: Lorenzo'nun odasında.

SİR MAURICE

Ah! İblis! Kardinal biliyor mu bunu?

GIOMO

Evet ekselansları.

SİR MAURICE

Ne karar aldı? Ne yapmamız gerek? Halk çoktan saraya akın etmeye başladı; bu iğrenç hadisenin kokusu çıktı. Cinayet doğrulanırsa yandık. Bizi katlederler.

(*Uşaklar, şarap ve yiyecek dolu fiçılar taşıyarak arkadan geçer.*)

GUICCIARDINI

Ne demek oluyor bu? Bunlar halka mı dağıtılacak?

(*Maiyetten bir Senyör girer.*)

SENYÖR

Dük görünürlerde mi beyler? Alteslerine takdim etmek istediğim, Almanya'dan yeni gelmiş bir kuzenim var. Lüt-fen ona lütufkâr gözlerle bakınız.

GUCCIARDINI

Ona siz cevap verin Senyör Valori; ben ne diyeceğimi bilemiyorum.

VALORI

Salon dalkavuklarla dolup taşıyor. Sakin sakin huzura kabul edilmeyi bekliyorlar.

SİR MAURICE

(*Giomo'ya.*)

Oraya mı gömüldü?

GIOMO

Sahiden de öyle oldu; ayin eşyalarının konduğu odaya koyduk. Ne bekliyordunuz ki? Halk öldüğünü öğrenirse, pekâlâ başkalarını da öldürebilir. Zamanı gelince, halka açık bir cenaze töreni düzenlenecek. Şimdilik onu bir halıya sarıp götürdük.

VALORI

Böyle giderse sonumuz ne olacak?

BİRÇOK SENYÖR

(*Yaklaşır.*)

Alteslerine saygılarımızı sunmamıza yakında izin verilecek mi acaba? Siz ne dersiniz beyler?

KARDİNAL CİBO

(*Girer.*)

Evet beyler, bir iki saat içinde içeri girebileceksiniz. Dük, geceyi maskeli baloda geçirdi; şu an dinleniyor.

(*Uşaklar, pencerelere siyah karnaval pelerinleri asarlar.*)

DALKAVUKLAR

Çekilelim biz de; Dük hâlâ yatıyormuş. Geceyi baloda geçirmiş.

(*Dalkavuklar çekilir. Sekizler Meclisi üyeleri girer.*)

NICCOLINI

Söyleyin Kardinal, neye karar verildi?

KARDİNAL

Primo avulso non deficit alter

*Aureus, et simili frondescit virga metallo.*⁹⁷

(*Çıkar.*)

NICCOLINI

Güzel de, ortada yapılmış bir şey var mı? Dük öldü. Yerine yeni bir dük seçilmeli; bu da mümkün olduğu kadar çabuk yapılmalı. Bu akşam veya yarın bir dükümüz olmazsa, halimiz duman. Halk kaynama noktasına gelmiş su gibi şu an.

VETTORI

Ben Octavien de Médicis'i⁹⁸ öneriyorum.

CAPPONI

Neden? Veraset kanunlarına göre öncelik onda değil ki.

ACCIAIUOLI

Kardinal olsa?

SİR MAURICE

Şaka mı ediyorsunuz?

RUCCELLAİ

Tabii, neden olmasın? Neden Kardinal'i dük ilan etmiyorsunuz? Yasaları hiçe sayarak onun bu işe tek başına hâkim olmasına göz yummuştunuz.

VETTORI

Bu işi idare edebilecek bir adam.

RUCCELLAİ

Papa'dan izin alsın o zaman.

VETTORI

Aldı zaten. Papa Kardinal'in gece yolladığı bir ulakla yetki belgesini gönderdi.

RUCCELLAİ

Bir kuşla gönderdi demek istiyorsunuz herhalde, zira bir ulağın bir yerden dönmeden önce, o yere gitmesi gerekir. Bizi çocuk yerine mi koyuyorlar?

CANIGIANI

(Yaklaşarak.)

Beyler, eğer beni dinlerseniz, yapılacak şey, Alexandre'ın gayrimeşru oğlu Julien'i Floransa dükü seçmektir.

RUCCELLA

Bravo! Daha beş yaşında bir çocuk! Beş yaşında değil miydi, Canigiani?

GUICCIARDINI

(Alçak sesle.)

Adamı görmüyor musunuz? Kafasına bu salakça fikri sokan bizzat Kardinal. Cibo naip olacak; çocuk da pasta yiyecek.

RUCCELLAİ

Bu utanç verici. Bu tür konuşmalar yapılacaksa, ben salonu terk ediyorum.

CORSI

(Girer.)

Beyler, Kardinal, Côme de Médicis'e⁹⁹ yazdı.

SEKİZLER

Bize danışmadan mı?

CORSI

Kardinal aynı şekilde Pisa'daki, Arezzo'daki ve Pistoia'daki kumandanlara da yazdı. Jacques de Médicis,¹⁰⁰ toplayabildiği kadar adamla yarın burada olacak. Alexandre Vitelli¹⁰¹ şu an kalede askerlerle. Lorenzo'ya gelince, ona ulaşmak için üç ulak yollandı.

RUCCELLAİ

Çabucak düğ yapılınsın işte Kardinal'iniz; sonunda olacağı bu zaten.

CORSI

Sizden, Côme de Médicis'in "Floransa Cumhuriyeti geçici valisi" seçilmesini oylamanızı rica etmem emredildi.

GIOMO

(Salondan geçen uşaklara.)

Kapının etrafına kum serpin. Şarabı da başka şeyleri de esirgemeyin.

RUCCELLAİ

Zavallı halk! Seni nasıl da aptal yerine koyuyorlar!

SİR MAURICE

Hadi beyler, oylamaya başlayalım. İşte oy pusulaları.

VETTORI

Sonuçta Côme Alexandre'dan sonra birinci derecede hak sahibi; Alexandre'ın en yakın akrabası.

ACCIAIUOLI

Kimdir bu adam? Çok az tanıyorum onu.

CORSI

Dünyanın en iyi prensidir.

GUICCIARDINI

Ha ha, tam olarak öyle sayılmaz. Prenslerin en gevezesi ve en naziği deseniz daha doğru olur.

SİR MAURICE

Oylarınız beyler.

RUCCELLAİ

Halk adına ben bu oylamaya karşıyım.

VETTORI

Neden?

RUCCELLAİ

Cumhuriyete ne prens, ne dük, ne de senyör gerekir. İşte bu da oyum!

(Beyaz oy pusulasını gösterir.)

VETTORI.

Sizin bir oyunuz var sadece. Size ihtiyacımız yok.

RUCCELLAİ

Allahaısmarladık öyleyse. Benden günah gitti.

GUICCIARDINI

(Arkasından koşarak.)

Ah! Tanrım, Palla, çok sertsiniz!

RUCCELLAİ

Bırakın beni. Altmış iki yaşındayım ben; bundan sonra bana bir kötülük yapamazsınız.

(Çıkar.)

NICCOLINI

Oylarınız beyler.

(Bir takkenin içine atılmış oy pusulalarını açar.)

Oy birliğiyle kabul edilmiştir. Ulak Trebbio'ya¹⁰² gitmek üzere yola çıktı mı?

CORSI

Evet ekselansları. Côme, tabii reddetmezse, yarın sabah saatlerinde burada olur.

VETTORI

Neden reddetsin ki?

NICCOLINI

Ah! Tanrım, reddederse halimiz ne olur? Côme'u bulmak için buradan Trebbio'ya gitmek on beş fersah, dönüş de bir o kadar. Tam bir gün kaybetmiş olacağız. Şehrin yakınlarında oturan birini seçmeliydik.

VETTORI

Ne yaparsınız? Oylarımızı kullandık artık; o da muhtemelen kabul edecektir. Tüm bunlar çok şaşırtıcı.

(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Venedik.)

PHILIPPE STROZZI

(Çalışma odasında.)

Bundan emindim. Pierre, Fransa kralıyla ilişki kurmuş; dökülen bir ordunun başına geçmiş; şehri ateşe atmaya, kana bulamaya hazır. Bunca zamandır saygı duyulan zavallı Strozzi ismi bunlara alet olacakmış demek! Bir ayaklanma başlatacak, iki üç de katliam yaptıracakmış. Ah Louise'im! Çimlerin altında huzur içinde yatıyorsun; seni bıraktığım hüznü vadide, etrafına olduğu kadar ruhuna da nisyan hâkim.

(Kapıya vurulur.)

Girin!

(Lorenzo girer.)

LORENZO

Philippe! Sana tacının en güzel mücevherini getirdim.

PHILIPPE

Ne attın oraya? Anahtar mı?

LORENZO

Bu anahtar odamın kapısını açar; odamda da, işte bu elle öldürülmüş Alexandre de Médicis yatıyor.

PHILIPPE

Gerçekten mi? Gerçekten mi? Bu inanılmaz.

LORENZO

İstersen inanma. Bunu başkalarından da duyacaksın.

PHILIPPE

(Anahtarı alarak.)

Alexandre öldü! Bu mümkün mü?

LORENZO

Cumhuriyetçiler sana onun yerine dük olmanı teklif etseler, ne derdin?

PHILIPPE

Reddederdim dostum.

LORENZO

Gerçekten mi? Gerçekten mi? Bu inanılmaz.

PHILIPPE

Niye ki? Bu benim için çok basit.

LORENZO

Alexandre'ı öldürmek de benim için çok basitti. Neden buna inanmak istemiyorsun?

PHILIPPE

Ey bizim yeni Brutus'ümüz! Sana inanıyorum ve seni kucaklıyorum. Özgürlük kurtuldu öyleyse! Evet, sana inanıyorum, sen bana söylediğin gibisin. Elini ver bana. Dük öldü! Ah! Sevincimde kin yok; vatana duyulan en saf, en kutsal sevgi var sadece, Tanrı şahidimdir.

LORENZO

Hadi hadi, sakın ol. Marzi piskoposunun atlarının yordduğu böbreklerimden başka kurtulan yok.

PHILIPPE

Dostlarımızı uyarmadın mı? Şu saat ellerine kılıçlarını almadılar mı?

LORENZO

Onları uyardım; fakirler için sadaka dilenen keşiş sabrıyla, bütün cumhuriyetçi kapıları çaldım; kılıçlarını bilemelerini, sabah uyandıklarında Alexandre'ın ölmüş olacağını söyledim. Şu saat itibarıyla birkaç kez uyanmış, birkaç kez de uyumuşlardır diye düşünüyorum. Aslında başka bir şey yaptıklarını da sanmıyorum.

PHILIPPE

Pazzileri uyardın mı? Corsini'ye söyledin mi?

LORENZO

Herkese söyledim. Sözümün dinlenmeyeceğinden o kadar emindim ki, sanırım aya bile söylemişimdir.

PHILIPPE

Bunu nereden çıkardın?

LORENZO

Omuz silkmelerinden, yemeklerine, zarlarına ve karılarına dönmelerinden.

PHILIPPE

Onlara olayı açıklamadın mı yani?

LORENZO

Ne halt açıklamamı bekliyordunuz ki? Her biriyle birer saat kaybedecek kadar zamanım mı vardı sizce? Onlara "Hazır olun," dedim, sonra da darbemi indirdim.

PHILIPPE

Pazzilerin hiçbir şey yapmadıklarını mı sanıyorsun? Sen ne bilirsin ki? Yola çıktığından beri haberleri almadın; günlerdir de yollardasın.

LORENZO

Sanırım Pazziler bir şeyler yapıyorlardır; antrelerinde silah talimi yapıp, ara sıra boğazları kurduğunda da güney şarabı içiyorlardır.

PHILIPPE

İddianda ısrar ediyorsun sen. Şu an söylediklerin üzerine bahse girmemi istememiş miydin benden? Sakin ol. Ben daha iyi şeyler ümit ediyorum.

LORENZO

Ben sakinim, anlatamayacağım kadar sakinim.

PHILIPPE

Niçin elinde Dük'ün başıyla dışarı çıkmadın? Halk seni kurtarıcısı, lideri gibi izlerdi.

LORENZO

Geyiği köpeklere bıraktım ben; ganimeti aralarında paylaşsınlar.

PHILIPPE

İnsanları bu kadar küçümsemeseydin, onlara meydan okurdun.

LORENZO

Onları küçümsemiyorum; onları tanıyorum. Aralarında çok kötülerin çok az olduğundan, fazlaca korkak ve çok sayıda kayıtsızın bulunduğundan eminim. Aralarında Pistoie sakinleri gibi, olayı öğlen öğlen sokak ortasında şansölyelerini boğazlamak için fırsat bilen canavarlar da var. Bir saat önce aldım haberi.

PHILIPPE

İçim neşe ve umutla dolu. Kalbim, bana rağmen çarpıyor.

LORENZO

Ne mutlu size.

PHILIPPE

Madem hiçbir şey bilmiyorsun, neden böyle konuşuyorsun? Elbette bütün insanlar büyük şeyler yapmaya kadir değildir, ancak tüm insanlar büyük şeylere duyar-

lıdır. Dünya tarihini mi yadsıyorsun? Bir ormanı ateşe vermek için bir kıvılcım gerekir şüphesiz; ama kıvılcım, bir çakıl taşından da çıkabilir ve bütün ormanı yakabilir. İşte böyle, tek bir kılıcın şimşegi bütün bir yüzyılı aydınlatabilir.

LORENZO

Tarihi yadsımıyorum, ama o zamanlar ben yoktum.

PHILIPPE

Bırak da seni Brutus diye çağırayım. Ben bir hayalperestsem, bu hayalime dokunma. Ey dostlarım, yurttaşlarım! Eğer isterseniz, yaşlı Strozzi'ye güzel bir ölüm döşegi hazırlayabilirsiniz artık!

LORENZO

Niçin pencereyi açıyorsun?

PHILIPPE

Doludizgin gelen ulağı görmüyor musun? Brutus'üm! Benim büyük Lorenzo'm! Havada özgürlük kokusu var; bunu hissediyorum, içime çekiyorum.

LORENZO

Philippe! Philippe! Böyle bir şey yok. Kapatın pencerenizi. Bütün bu sözler canımı acıtıyor.

PHILIPPE

Sokakta toplananlar var sanki; çığırtnan bir bildiri okuyor. Hey Jean! Gidip şu çığırtnandan kâğıdı alın.

LORENZO

Tanrım! Tanrım!

PHILIPPE

Ölü gibi solgunlaştın. Neyin var?

LORENZO

Hiçbir şey duymadın mı?

(Elinde bildiriyle bir hizmetçi girer.)

PHILIPPE

Hayır, duymadım. Hadi şu sokakta bağıra bağıra okudukları kâğıdı oku biraz.

LORENZO

(Okur.)

“Vatan haini ve efendisinin katili Lorenzo de Médicis’i, İtalya sınırları içerisinde, nerede ve nasıl olursa olsun öldürecek olan, soylu olsun olmasın her kimseye, Floransa’daki Sekizler Meclisi’nce şunlar vaat edilmektedir:

1) Tamı tamına dört bin altın florin; 2) Hayatı boyunca kendisine, ölümünden sonra birinci derecede mirasçısına her yıl yüz altın florin; 3) Soylu değilse, bütün yüksek görevlere gelebilme ve devletin her türlü yardım ve ayrıcalıklarından yararlanma izni; 4) İster adi olsun ister olağanüstü, gelmiş geçmiş bütün suçlarına ömür boyu af. Vaat Sekizler Meclisi’nce imzalanmıştır.”

Pekâlâ Philippe, demin Alexandre’ı öldürdüğüme inanmak istemiyordunuz! Onu öldürdüm, gördünüz işte.

PHILIPPE

Sessiz ol! Biri merdivenlerden çıkıyor. Şu odaya saklan.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Floransa’da bir sokak.)

(İki kişizade girer.)

BİRİNCİ KİŞİZADE

Şuradan geçen Marki Cibo değil mi? Kolundaki de karısı sanki.

(Marki ve Markiz geçerler.)

İKİNCİ KİŞİZADE

Şu Marki kin tutanlardan değil galiba. Karısının, rahmetli Dük’ün metresi olduğunu Floransa’da bilmeyen mi kaldı?

BİRİNCİ KİŞİZADE

Barışmış görünüyorlar. El eleydiler sanki.

İKİNCİ KİŞİZE

Hakikaten pırlanta gibi bir koca! Arno Nehri kadar uzun bir karayılanı yuttuğuna göre midesi bayağı kuvvetli olsa gerek.

BİRİNCİ KİŞİZE

Bu olay çok konuşuluyor, biliyorum. Yine de bundan Marki'ye bahsetmemeni tavsiye ederim. Her türlü silahı ustaca kullanır çok ustadır; kelime oyunu oynayanlar, bahçesinin kokusundan korkarlar.¹⁰³

İKİNCİ KİŞİZE

Adam şahsına münhasırsa, diyecek bir şey yok.
(Çıkarlar.)

4. Sahne (Bir han.)

(*Pierre Strozzi ve bir ulak girer.*)

PIERRE

Bunlar onun sözleri mi?

ULAK

Evet ekselansları. Bizzat kralın¹⁰⁴ sözleri.

PIERRE

Pekâlâ.

(*Ulak çıkar.*)

Fransa kralının İtalya'nın özgürlüğünü koruması, bir hırsızın, seyahat eden güzel bir kadını başka bir hırsızdan korumasına benziyor. Tecavüz edene kadar korur kadını ancak. Ne olursa olsun önümde üzerinde toz topraktan çok, iyi tohumlar barındıran bir yol açıldı. Tanrı cezasını versin şu Lorenzaccio'nun! Kendini bir şey sanıyor! İntikamım, ürkümüş bir kuş gibi parmaklarımdan arasından kayıp gitti. Burada bana yakışacak iş kalmadı artık. Hadi bakalım, şehre yaman bir saldırı düzenleyelim. Babamın adından başka

bir şey düşünmeyen, bütün gün oturup nerem ona benziyor diye beni süzen nanemollaları da bırak gitsin! Haydutların başı olmak için değil, başka bir şey için doğdum ben.

(Çıkar.)

5. Sahne

(Floransa'da bir meydan.)

(Kuyumcu ve ipek tüccarı oturmaktadırlar.)

TÜCCAR

Dediğimi iyi düşünün; sözlerime dikkat edin. Rahmetli Dük Alexandre, şu an içinde bulunduğumuz 1536 yılında¹⁰⁵ öldürüldü. Söylediklerimi iyi dinleyin. 1536'da öldürüldü yani; hesap doğru. Yirmi altı yaşındaydı, buna dikkat ettiniz mi? Ama bu daha bir şey değil. Demek yirmi altı yaşındaydı, bu da güzel. Ayın 6'sında öldü. Ah! Ah! Bunu biliyor muydunuz? Tam da ayın 6'sında ölmedi mi? Dinleyin şimdi. Akşam altıda ölmüş. Buna ne dersiniz Mondella Baba? Bunlar olağandışı şeyler ya da ben ne dediğimi bilmiyorum. Akşam altıda ölmüş demek. Durun durun! Daha bir şey demeyin. Altı yara almış. Ya, şaşırıp kaldınız mı şimdi? Altı yara almış; akşam saat altıda, ayın 6'sında, yirmi altı yaşında, 1536'da ölmüş. Şimdi, bir tek kelime daha ekleyeceğim. Saltanatı altı yıl sürdü.

KUYUMCU

Neler saçmalıyorsunuz böyle komşu?

TÜCCAR

Nasıl! Nasıl! Ne yani hesap yapmaktan bu kadar mı acizsiniz? Size açıklamaktan gurur duyduğum bu doğaüstü hesaplardan ne sonuç çıktığını görmüyor musunuz?

KUYUMCU

Ne yalan söyleyeyim, hayır; bundan ne sonuç çıktığını görmüyorum.

TÜCCAR

Görmüyor musunuz? Görmemeniz mümkün mü komşu?

KUYUMCU

Bunlardan en ufak bir sonuç dahi çıktığını sanmıyorum.
Bunların bize ne yararı var ki?

TÜCCAR

Bu hesaplardan, altı Altı'nın, Alexandre'ın ölümü için el birliği ettiği sonucu çıkıyor. Hişşt! Bunu benden duymuş olmayın. Bilirsiniz, ağırbaşlı ve ölçülü bir adam olarak tanınırım ben. Azizler aşkına, başımı belaya sokmayın! Olay, düşünüldüğünden de ciddi. Bunu size bir dost olarak söylüyorum.

KUYUMCU

Gidip dolaşın hadi. Yaşlanmış olabilirim, ama yaşlı kadınlar gibi olmadım henüz. Şu Côme bugün geliyor; bu işten çıkan en açık sonuç bu işte. Sizin altı Altı akşamınızın sonucunda, tam bir laf ebesi peyda oluverdi. Ah Tanrım! Ne utanç verici değil mi? İşçilerim, komşu, en vasıfsız işçilerim, Sekizler geçerken aletleriyle masalara vuruyorlardı ve onlara şöyle haykırıyorlardı: "Eğer harekete geçmiyor veya geçemiyorsanız, bizi çağırın, biz harekete geçeriz."

TÜCCAR

Sadece sizinkiler değildi öyle haykıran. Şehirde öyle bir patırtıdır gidiyor ki, böylesinin dedikodusunu dahi duymamışımdır.

KUYUMCU

Seçim topları istiyorlar.¹⁰⁶ Kimi askerlerin peşinden koşuyor, kimi dağıtılan şarabın. Ağızlarını, beyinlerini şarapla dolduruyorlar, o zaten olmayan sağduyu ve muhakeme yetilerini tümünden kaybetmek için.

TÜCCAR

Eskiden olduğu gibi yeniden meclis kurup, özgürce *gonfaloniere*¹⁰⁷ seçmek isteyenler de vardı.

KUYUMCU

Dediğiniz gibi, bunu isteyenler vardı, ama harekete geçen olmadı. Ben bu yaşımda, yeni çarşıdaydım; bacağıma mızrağı yedim, çünkü seçim istiyordum. Bir kişi bile yardımına koşmadı. Sadece öğrenciler kendilerini gösterdiler.

TÜCCAR

Buna inanırım. Ne diyorlar biliyor musunuz komşu? Diyorlar ki kalenin valisi Roberto Corsini, dün akşam, Salviatilerin sarayında cumhuriyetçilerin toplantısına katılmış.

KUYUMCU

Öyle tabii! Kaleyi, kalenin anahtarlarını, kaledeki erzakı, her şeyi, özgürlük dostlarına teslim etmeyi teklif etti.

TÜCCAR

Peki bunu yapmış mı komşu? Yapmış mı bunu? Kanunlara göre vatana ihanet bu.

KUYUMCU

Ah öyle, evet! Bağırıldı çağırıldı, tatlı şaraplar içildi, camlar kırıldı, ancak bu cesur adamın teklifini dinleyen olmadı. Teklifini kabul etmeye cesaret edemedikleri için, ondan şüphe ettiklerini, teklifinin güvenilmez olduğunu söylediler. Ah şeytanlar götürsün onları! Sinirden kuduruyorum! Bakın işte, ulaklar Trebbio'dan dönüyor; Côme uzakta değil. İyi akşamlar komşu, kanım kaynıyor, saraya gitmem gerek.

(Çıkar.)

TÜCCAR

Bekleyin komşu; ben de sizinle geliyorum.

(Çıkar. Biri küçük Salviati ile, diğeri küçük Strozzi ile iki mürebbi girer.)

BİRİNCİ MÜREBBİ

Sapientissime doctor,¹⁰⁸ zatıaliniz afiyetler mi? Bu fırtınalı zamanda, değerli sağlığınızın hazinesi sağlam bir tabakta, dengeniz yerinde midir?

İKİNCİ MÜREBBİ

Senyör doktor, sizin gibi ilim sahibi ve parlak bir zatla, bu tasalı ve çatlak yeryüzünde karşılaşmak çok acı bir olay. Dilimizin şaheserlerinin çıktığı bu muazzam eli sıkımsama izin verin. İtiraf edin, yakın zamanlarda bir sone yazdınız.

KÜÇÜK SALVIATI

Seni aşâğılık Strozzi seni!

KÜÇÜK STROZZI

Babanın pestilini çıkardılar Salviati!

BİRİNCİ MÜREBBİ

İlham perimizin bu zavallı eğlencesi; sizin gibi titiz, derin ve ağırbaşlı bir sanat adamına kadar ulaştı mı? Sizinkiler gibi zarif ve parlak ufuklara hâkim gözler, yanardöner bir hayalgücünün belki biraz tuhaf ve iddialı dumanlarıyla ilgilenmeye tenezzül mü etti?

İKİNCİ MÜREBBİ

Oh! Sanatı seviyorsanız, bizleri seviyorsanız, okuyun sonenizi, çok rica ederim. Bütün şehir sizin sonenizi konuşuyor.

BİRİNCİ MÜREBBİ

Belki şaşıracaksınız ama, bir bakıma krallığa övgüler düzerek işe başlamış olan ben, bu sefer cumhuriyeti över gibiyim.

KÜÇÜK SALVIATI

Bana tekme atmayı kes Strozzi.

KÜÇÜK STROZZI

Al sana Salviati köpeği, al sana iki tekme daha.

BİRİNCİ MÜREBBİ

İşte mısralar:

Daha da sağlam çiçek açmış özgürlüğü övelim.

KÜÇÜK SALVIATI

Tutun şu sokak çocuğunu, Mösyö o bir haydut. Bütün Strozziler hayduttur.

İKİNCİ MÜREBBİ

Hadi hadi! Sakin ol ufaklık.

KÜÇÜK STROZZI

Başladın yine sinsi sinsi! Al sana pislik; bu yarayı babana göster; söyle Pierre Strozzi'den aldığı bıçak yarasının yanına koysun, seni katil seni! Hepiniz katilsiniz.

BİRİNCİ MÜREBBİ

Susacak mısın sen, küçük yaramaz!

(Küçük Strozzi'ye vurur.)

KÜÇÜK STROZZI

Ay! Ay! Bana vurdu.

BİRİNCİ MÜREBBİ

*Daha da sağlam çiçek açmış özgürlüğü övelim,
Daha parlak güneşler, daha yaldızlı gökler altında.*

KÜÇÜK STROZZI

Ay! Ay! Kulağımı yüzdü.

İKİNCİ MÜREBBİ

Çok sert vurdunuz dostum.

(Küçük Strozzi, küçük Salviati'yi döver.)

BİRİNCİ MÜREBBİ

Bu da ne demek?

İKİNCİ MÜREBBİ

Siz devam edin, çok rica ederim.

BİRİNCİ MÜREBBİ

Memnuniyetle, fakat bu çocuklar dövüşmeden duramıyorlar.

(Çocuklar dövüşerek çıkar; mürebbileri onları izler.)

6. Sahne¹⁰⁹

(Floransa'da bir sokak.)

(Öğrenciler ve askerler girerler.)

BİR ÖĞRENCİ

Madem büyük senyörler sadece konuşmayı bilir, kollarımızı kullanırız biz de. Hey, seçim toplarını getirin! Seçim

topu isteriz! Floransalı yurttaşlar, oylama yapılmadan
dük seçilmesine izin vermeyelim!

BİR ASKER

Top falan yok size. Geri çekilin.

ÖĞRENCİ

Yurttaşlar, buraya gelin. Haklarınızı ihlal ediyorlar; hal-
ka-hakaret ediyorlar.

(*Büyük bir gürültü.*)

ASKERLER

Durun! Geri çekilin.

BAŞKA BİR ÖĞRENCİ

Haklarımız için ölürüz.

BİR ASKER

Geber öyleyse!

(*Vurur.*)

ÖĞRENCİ

Öcümü al Ruberto, annemi avut.

(*Ölür. Öğrenciler, askerlere saldırır. Dövüşerek
çıkarlar.*)

7. Sahne

(*Venedik. Strozzi'nin çalışma odası.*)

(*Philippe ve elinde bir mektupla Lorenzo girer.*)

LORENZO

Bana annemin öldüğünü haber veren bir mektup aldım.
Hadi benimle dolaşmaya gelin Philippe.

PHILIPPE

Size yalvarırım dostum, kadere meydan okumayın. Ara-
lıksız gidip geliyorsunuz, sanki hakkınızda ölüm ilanı
çıkmamış gibi.

LORENZO

VII. Clément'ı öldürmeye kalktığımda, Roma'da başıma
ödül konmuştu. Şimdi Alexandre'ı öldürdüğüme göre,

bütün İtalya'da başıma ödül konması doğal. İtalya dışına çıkarsam, bütün Avrupa'da anında av borularıyla peşime düşerler; iyiliksever Tanrı da, öldüğüm vakit, sonsuzluğun bütün kavşaklarına ebedî mahkûmiyetimi astırmakta kusur etmez.

PHILIPPE

Neşeniz gece kadar hüznülü; hiç değişmemişsiniz Lorenzo.

LORENZO

Hayır, değişmedim. Aynı giysileri giyiyorum; aynı bacaklarla yürüyorum; aynı ağızla esniyorum. Bende değişen tek şey, artık teneke bir heykelden daha kof, daha boş olmam, ki bunun da hiçbir önemi yok.

PHILIPPE

Birlikte yola çıkalım; yeniden bir erkek olun; çok şey yaptınız, fakat daha gençsiniz.

LORENZO

Saturnus'un dedesinden de yaşlıyım ben. Rica ediyorum, benimle dolaşmaya gelin.

PHILIPPE

Hareketsizlikten dolayı zihniniz kendine işkence ediyor; sizin mutsuzluğunuz bu. Sizin de kusurlarınız var dostum.

LORENZO

Bunu kabul ediyorum. Cumhuriyetçilerin Floransa'da hiçbir şey yapmamış olmaları, benim kusurum. Yüzlerce genç, cesur ve eğitilmiş öğrencinin boşu boşuna katledilmiş olması; Côme'un, bir lahana yetiştiricisinin oy birliğiyle seçilmiş olması... Ah! İtiraf ediyorum, itiraf ediyorum, bunlar bana büyük haksızlık eden, affedilmesi imkânsız kusurlar.

PHILIPPE

Daha sona ermemiş bir olay üzerine fikir yürütmeyelim. Önemli olan, İtalya'dan çıkabilmek; yeryüzünde işiniz bitmedi henüz.

LORENZO

Ben bir cinayet makinesiydim; ama tek cinayetlik bir makine.

PHILIPPE

Bu cinayet dışında hiç mutlu olmadınız mı? Bundan böyle sadece namuslu bir adam, bir sanatçı olmanız gerekirken, neden ölmek isteyesiniz?

LORENZO

Size yalnızca kendi sözlerimi tekrar edebilirim: Philippe, ben bir zamanlar namusluydum. Şu an duyduğum iç sıkıntısı olmasaydı belki tekrar namuslu olabilirdim. Ben hâlâ şarabı ve kadınları seviyorum. Benden bir sefih yaratmaya yeter bu, doğrudur; fakat bana sefih olma isteği vermeye yetmez. Çıkalım lütfen.

PHILIPPE

Bütün bu gezintilerle kendini öldürteceksin.

LORENZO

Onları görmek beni eğlendiriyor. Ödül o kadar büyük ki, hani neredeyse onları cesur kılıyor. Dün, baldırı çıplak heybetli bir adam, öldürüp öldürmemeye karar vermeden nehir boyunca tam on beş dakika takip etti beni. Zavallı adamın elinde şiş benzeri uzunca bir bıçak vardı; bıçağa o denli süklüm püklüm bakıyordu ki, acıdım ona. Belki de açlıktan ölmek üzere olan bir aile babasıydı.

PHILIPPE

Ah Lorenzo! Lorenzo! Kalbin çok hasta senin; şüphesiz namuslu bir adamdı. Mutsuzlara duyulacak saygıyı, halkın korkaklığına atfetmek neden?

LORENZO

Siz neye isterseniz ona atfedin. Ben Rialto'da tur atmaya gidiyorum.

(Çıkar.)

PHILIPPE

(Yalnızdır.)

Adamlarımdan birine onu takip ettirmem gerek. Hey!
Jean! Pippo! Hey!

(Bir hizmetçi girer.)

Bir kılıç alın; arkadaşlarınızdan birini de yanınızda götürün. Senyör Lorenzo'ya öyle bir mesafede durun ki, saldıran olursa onu kurtarabilin.

JEAN

Başüstüne monsenyör.

(Pippo girer.)

PIPO

Monsenyör, Lorenzo öldü. Kapının arkasına bir adam saklanmış; çıkarken Lorenzo'yu arkasından vurdu.

PHILIPPE

Koşun çabuk; belki yalnızca yaralanmıştır.

PIPO

Kalabalığı görmüyor musunuz? Halk üzerine atıldı. Merhametli Tanrı! Onu lagüne itiyorlar.

PHILIPPE

Ne korkunç! Ne korkunç! Ne yani, bir mezarı dahi olmayacak mı?

(Çıkar.)

8. Sahne

(Floransa. Büyük meydan. Tribünler insanlarla dolmuştur.)

(Her yandan halktan insanlar koşmaktadır.)

Top isteriz! Seçim toplarını isteriz!

O artık düğ; düğ oldu! Top isteriz! Düğ oldu!

ASKERLER

Pislikler, geri çekilin!

KARDİNAL

(Yüksekçe bir yerden, Côme de Médicis'e.)

Senyör, siz Floransa düğsünüz. Papa ve Kayzer'in beni size emanet etmekle görevlendirdiği bu tacı elime alma-

dan önce, kendileri size dört şey üzerine yemin ettirmemi emrettiler.

CÔME

Nedir o dört şey Kardinal?

KARDİNAL

Kayıtsız şartsız adaleti uygulamak; Şarlken'in nüfuzuna asla ve asla karşı gelmemek; Alexandre'in intikamını almak; Alexandre'in gayrimeşru çocukları Senyör Jules ve Sinyora Julia'ya iyi davranmak.

CÔME

Nasıl yemin etmeliyim?

KARDİNAL

İncil üzerine.

(Ona İncil'i takdim eder.)

CÔME

Tanrı ve siz Kardinal'in huzurunda yemin ediyorum. Şimdi elinizi verin bana.

(Halka doğru ilerlerler. Côme'un sesi gittikçe uzaklaşır.)

Çok soylu ve çok kudretli beyler,
Size borçlu olduğum bu büyük iyilik için, siz çok şanlı ve çok lütufkâr beylere duyduğum minnetin en güzel ifadesi, bu genç yaşında daima zevkle tuttuğum şu taahhütlerdir: Tanrı korkusuyla, namusa ve adalete sahip çıkmak; kimsenin malına veya namusuna leke sürmemek; devlet işlerinde ise, kendimi adadığım ve bütün kalbimle bağlandığım sizin gibi çok ihtiyatlı ve çok aklıselim beylerin sözünden asla çıkmamak.

Sonnotlar

1. “Karnavallarda, yollarda büyük bir top sürmek, geçenleri ve tezgâhları devirmek âdetti. Pierre Strozzi, böyle bir olay dolayısıyla tutuklanmıştı.” (Musset’nin notu).
2. Monte Oliveto. Floransa’nın batısında, bayram ve hac yeri.
3. İmparator Şarlken.
4. Alessandro, Urbino Dükü II. Lorenzo de’Medici’nin Afrikalı bir hizmetçiden olan gayrimeşru oğluydu. Bu yüzden Alessandro’nun lakabı “Il Moro” yani “Mağripli” idi.
5. Papa ve Mediciler arasındaki ittifaka rağmen, Roma sürgünleri koruyan bir şehirdi.
6. 1530’da imzalanan ve Floransa’yı, Papa ve Şarlken’in hâkimiyetine sokan teslim antlaşması.
7. Çok zayıf olan Tomaso Strozzi’nin lakabı “Masaccio,” yani “Küçük Tomaso” idi.
8. “Per Bacco!” İtalyanca sövgü.
9. Marki ile Markiz’in oğulları.
10. Musset, Kardinal Cibo karakterinde iki tarihi kişiliği birleştirmektedir. Biri, Ricciarda Malaspina ile evlenen Lorenzo Cibo’nun erkek kardeşi Başpiskopos Cibo; diğeri ise Alessandro’nun ölümüyle daha da nüfuz sa-

hibi olan Kardinal Innocenzo Cibo. Bununla birlikte, ne Başpiskopos Cibo ne de Kardinal Cibo, ünlü İtalyan ailesi Malaspina'ya mensuptu.

11. Kardinal Ippolito de'Medici (1511-1535). Alessandro'nun kuzeni. Alessandro'nun sürdüğü Floransalı cumhuriyetçiler, Ippolito'yu Şarlken'e elçi olarak göndermek istedi. Amaçları Şarlken'i, Alessandro'yu azletmeye ikna etmekte. Ippolito, yolculuk esnasında, büyük ihtimalle Alessandro'nun emriyle zehirlenerek öldürüldü.
12. Frigya başlığı. Fransız Cumhuriyeti'nin sembolü. Lorenzaccio'yu kaleme almaktaki amaçlarından biri de, Fransa'da "Temmuz Monarşisi" olarak bilinen Louis-Philippe saltanatını (1830-1848) eleştirmek olan Musset, burada bilinçli olarak anakronizm yapmaktadır.
13. Kardinal Baccio Valori.
14. Şarlken.
15. Şarlken'in iktidar sembolü.
16. Papa III. Paulus (1534-1549), gerçek adıyla Alessandro Farnese. Geleneksel olarak Medicilere düşman bir aileden gelmekteydi.
17. Alessandro, duk unvanı alan ilk Medici'ydi. Onun hükümdarlığıyla, o zamana kadar sürdürülen cumhuriyet aldatmacası son bulmuştu.
18. Cumhuriyetçi büyük aileler kastedilmekte.
19. Papa VII. Clemens (1523-1534), gerçek adıyla Giulio de'Medici.
20. Roma'da, tarihî Trajan Takı'ndan sökülerek oluşturulmuş ünlü yapıt. Barbar kral başlarından oluşan Konstantin Takı, 1489 yılında restore edilmişti. 1534'te Lorenzo, restore edilen bu başları kırmış, bu yüzden Papa VII. Clemens tarafından Roma'dan sürülmüştü.
21. Papa III. Paulus.
22. Pier Luigi Farnese. III. Paulus'un sefiş ve zalim oğlu; Parma valisiydi.

23. Zira bunlar barbar kralların heykelleriydi.
24. Yani “Kötü Lorenzo.” Nefretten çok küçümseme belirten bir lakap.
25. İtalyan hümanist (1489-1544). Olay gerçektir.
26. Gerçekte Lorenzo iyi bir şair ve yazardı. 1526’da temsil edilen Aridosio adlı komedyası, çağının en iyi oyunlarındanıdır.
27. “Bazı aylar her cuma Montolivet’ye gidilirdi. Eskiden Paris’te Longchamp ne ise, Floransa’da Montolivet oydu. Tüccarlar orada panayıra katılma fırsatı bulur, dükkânlarını oraya taşırdı.” (Musset’nin notu).
28. Benvenuto Cellini (1500-1571). Ünlü İtalyan heykeltıraş, kuyumcu ve madalyoncu.
29. Eski Floransa’nın merkezi.
30. 1527’de Floransalıların Medicileri kovması üzerine, Papa ve Şarlken, Alessandro de’Medici’yi tahta çıkarmak için ittifak kurdu. Kuşatılan Floransa, 1530’da iç anlaşmazlıklar yüzünden düştü.
31. Floransalı büyük bir aile. 1478’de Muhteşem Lorenzo’ya düzenledikleri suikast başarısızlığa uğrayınca, ailenin pek çok ferdi idam edilmişti.
32. Alessandro, şüphelendiği Floransalıları 1527 İhtilali’ne katıldıkları gerekçesiyle sürmüştü.
33. “Catherine Ginori, Marie’nin üvey kız kardeşidir; aralarında çok büyük bir yaş farkı olması nedeniyle ona anne demektedir. Catherine henüz yirmi iki yaşındadır.” (Musset’nin notu). Leonardo Ginori ile evli olan Catarina, gerçekte Maria’nın kız kardeşiydi.
34. Yunanlı yazar (MS 50’ye doğru-125). Plutarkhos’un *Paralel Yaşamlar* adlı eseri, Rönesans’ta İtalyan ve Fransız hümanistler arasında büyük ün salmıştı. Lorenzo’nun; Plutarkhos’un, Atina tiranı Hipparkhos’un katilleri Harmodios ve Aristogeiton’u öven yazılarından etkilendiği düşünülebilir.
35. Cosimo de’Medici (1389-1464), “Yaşlı Cosimo” da denir. Lorenzo’nun baba tarafı, Cosimo’nun erkek kardeşi Lorenzo’nun soyundan gelmekteydi.

36. Asil ve büyük bir aile olan Soderiniler yüksek mevkilere gelmişlerdi.
37. Pisa, cumhuriyetçilere sıcak baktığı sanılan Giacomo de'Lazare, de'Medici tarafından yönetilmekteydi.
38. Floransa civarında üzerinde haç bulunan bir tepe. Tam olarak nerede olduğu bilinmemektedir.
39. Hristiyan inancına göre, Adem ve Havva'nın işlediği günah, bütün insanları doğuştan günahkâr kılar. İnsanlar bu günahtan, vaftiz edilince arınır.
40. Raffaello (1483-1520): Vatikan'a gitmeden önce Floransa'da çalışmıştı. Michelangelo Buonarotti (1475-1564) Floransa'da doğdu, Roma'da yaşadı.
41. Floransa'nın güneybatısında mezarlık.
42. La Mazzafirra, Floransalı fahişe.
43. Santissima Annunziata, Floransa'nın sanat eseri bakımından en zengin kiliselerinden biridir. Buna karşılık, Floransa'da Santa Maria adında dört kilise bulunmaktadır. Oyunda adı geçen, büyük ihtimalle Santa Maria del Fiore Kilisesi'dir.
44. "Papa III. Paul." (Musset'nin notu).
45. Kardinal Baccio Valori.
46. Oklarla şehit edilen Aziz Sebastianus'u tasvir eden birçok eser bulunmaktadır. Özellikle Mantegna'nın, bugün Louvre'da bulunan tablosu çok ünlüdür.
47. *Confiteor*. Lat. *İtiraf ediyorum*. Günah çıkarmadan önce söylenmesi gereken dua.
48. Efsaneye göre, asil bir aileden gelen iffetli Lucretia, Roma Kralı Tarquinius tarafından tecavüze uğramış ve intihar etmiştir. Bu olay üzerine, Brutus deli taklidi yaparak Tarquinius'u tuzağa düşürmüş, daha sonra Romalıları kralların istibdadına karşı isyan ettirmiştir (MÖ 509). Bu ayaklanma sonucunda Roma'da krallar dönemi sona ermiş, cumhuriyet dönemi başlamıştır.

49. Medici ailesinde birçok Lorenzo vardı. Bunlardan özellikle ikisi ünlüydü: Cosimo de'Medici'nin kardeşi Lorenzo (1395-1440) ile küçük torunu Muhteşem Lorenzo (1448-1492). Ayrıca Lorenzo'nun büyük babasının adı da Lorenzo idi. Bu yüzden yakınları Lorenzo'ya "Lorenzino" yani "Küçük Lorenzo" diyordu.
50. Molière'in *Kibarlık Budalası*'na gönderme: "Tüccar mı, o mu? İftira! O hiçbir zaman tüccar olmadı. Tüm yaptığı; son derece iyiliksever ve yardımsever olduğundan ve de kumaştan anladığından her yerden kumaşlar seçmek, bunları evine getirtmek, sonra da arkadaşlarına parayla satmaktı." (IV, 3).
51. 11 Ağustos 1530 tarihinde, Papa Elçisi Kardinal Valori ile Floransa arasında imzalanan teslim antlaşmasının öngördüğü şartlar şöyleydi: "Floransa, kuşatına birliklerine 80.000 duka ödeyecek ve teminat olarak elli rehin verecek; Papa Hazretleri işlenen suçları bağışlayacak; dört ay içerisinde İmparator Şarlken, özgürlükleri ihlal etmeyecek yeni bir yönetim biçimi belirleyecektir."
52. Cicero *De Oratore*'sinde, elbise kıvrımı düzeltme şeklini, konuşma sanatının önemli bir parçası sayar.
53. Musset burada bilinçli olarak anakronizm yapmaktadır. 1830 devrimi esnasında, Fransız cumhuriyetçileri sakallarını kesmişlerdi.
54. Bir rivayete göre Alessandro, Papa VII. Clemens'in gayrimeşru oğluydu.
55. Ugolino della Gherardesca. XIII. yüzyılda yaşamış Pisa despotu. Düşmanları tarafından devrilince, çocukları ve torunlarıyla birlikte bir kuleye kapatılmış, aç bırakılarak öldürülmüştü. Dante, *İlahi Komedya*'sında, Ugolino'yu ölü çocuklarının kafataslarını yerken tasvir eder (*Cehennem*, XXXIII).
56. "İhtiyar" ile Ugolino kastedilmekte. "Beyaz takke" İtalya'da Şarlken yandaşlarının simgesiydi. Ugolino, Alman taraftarıydı.

57. “Bu yüzden bu kadar gürültü patırtı yapıyorum, ki sevgili komşularım bu seslere alışsınlar, sonra şaşırmasınlar.” Musset bu cümleyi, oyunu 1853’te tekrar gözden geçirirken eklemiştir.
58. “Öyle bir yara almış ki, hayatı boyunca unutmayacakmış diyorlar.” Musset bu cümleyi 1853’te eklemiştir.
59. Pazzilerin, 1478’de Muhteşem Lorenzo’ya düzenledikleri suikast girişiminin başarısızlığa uğraması sonucu öldürülmüş ataları.
60. Pierre Strozzi.
61. Sekizler Meclisi, siyasi suçları yargılama yetkisine sahip tek merci idi.
62. Luka İncil’inde, babasının mirasını harcadıktan sonra eve dönen müsrif oğul. Geri döndüğünde babası onu affeder.
63. Altı kızı ve altı oğlu olan Niobe, sadece iki çocuğu olduğu için Leto ile alay eder. Leto’nun çocukları Apollon ve Artemis, Niobe’nin çocuklarını öldürürler. Zeus, Niobe’nin durmak bilmeyen gözyaşlarına acır ve onu kayaya dönüştürür. Ancak bu kayadan bir kaynak fışkırır. Niobe çocukları için gözyaşı dökmeye devam etmektedir.
64. Alessandro’nun aksine, Lorenzo meşru çocuktu. Bu nedenle, Lorenzo’nun Floransa tahtında hak iddia etmesi daha doğal olurdu.
65. Julius Caesar kastedilmekte. Musset bilinçli olarak iki Brutus’ü birbirine karıştırmaktadır. İlki, MÖ VI. yüzyılda yaşamış ve Roma Kralı Tarquinius’u devirmek için deli taklidi yapmış Brutus; ikinci ise, MÖ I. yüzyılda yaşamış ve Julius Caesar’ı öldürmüş olan Brutus’tür.
66. Floransa’ya gelmeden önce Lorenzo, Roma’da Papa VII. Clemens’in himayesindeydi. 1534’te, Konstantin

- Taki'nı tahrip ettiği için Papa tarafından sürülmüş, kuzeni Alessandro'nun yanına gelmişti.
67. Roma Kralı Tarquinius'u, deli taklidi yaparak tuzağa düşüren Brutus hakkında, ünlü Romalı tarihçi Titus Livius şöyle yazmaktadır: “[Brutus] kasten aptal görünümüne büründü. Kendisinin ve mülkünün kralın ganimeti olmasına müsaade etti [...], [Brutus] Tarquinius tarafından bir arkadaştan çok, bir hedef olarak seçilip Delphi'ye gönderilmişti. Kızılıcak ağacından yapılmış bir kutu içinde altın bir asa taşımış olduğu söylenir. Kendi karışık karakterinin bir nişanesi olarak bunu Apollon'a hediye etmiştir.” (*Roma Tarihi*, Kitap I).
68. Musset, bir başka oyunu olan *Fantasio*'da şöyle yazmaktadır: “Jean-Paul dememiş miydi, derin düşüncelere dalmış adam, camdan çanıyla uçsuz bucaksız okyanusa dalmış dalgıç gibidir.” (II, 2) Benzetmenin kaynağı, Alman şair Johann Paul Friedrich Richter'in (1763-1825) *Düşünceler* adlı eseridir.
69. *Tanah* veya *Eski Ahit*'te adı geçen deniz canavarı.
70. MÖ 514'te Atina tiranı Hipparkhos'u öldüren Harmodios ve Aristogeiton bu suçtan dolayı idam edilmişlerse de, daha sonra kahraman ilan edilmişlerdi.
71. MÖ 314'te, sırf ünlü olmak için, o zamanlar Efes'te bulunan ve dünyanın yedi harikasından biri sayılan Artemis Tapınağı'nı yakan Yunanlı.
72. Markiz. Oyunu yazmaya başladığında, Ricciarda Cibo'ya önce kontes unvanı vermek isteyen Musset'nin dikkatsizliği.
73. Yeraltı âlemine inenlerin geçmek zorunda oldukları karanlık diyarlara ve burada yaşayanlara verilen ad. Bu cümlede, gerçekleşmesi imkânsız hayaller anlamında kullanılmış.
74. Venedik Cumhuriyeti doğeleri, her yıl denize, şehrin denizle evliliğini simgeleyen altın bir yüzük atarlardı.
75. Cosimo de'Medici (1389-1464).

76. 1527'de VII. Clemens ile Şarlken arasında imzalanan antlaşmaya göre, Floransa teslim olduktan sonra, İmparatorluğa bağlı birlikler tekrar Alplerin gerisine çekilecekti. Bu antlaşmaya uyulmadı.
77. Papa ve Şarlken'in himayesindeki devletler.
78. 1536'da Alessandro, Şarlken'in kızı Margherita ile evlenmişti.
79. Baldızımın.
80. Musset'nin dikkatsizliği. Salviati olaydan yaralı kurtulmuştu.
81. Medici düşmanı büyük bir aile.
82. 1348'de, özellikle Floransa'yı kırıp geçiren kara veba.
83. Musset'nin dikkatsizliği. Bir önceki perdede, Dük avı bahane ederek Markiz'den ayrılmıştı (III, 6).
84. Medicileri.
85. Lorenzo'nun çocukluğunu geçirdiği, Floransa civarında bir köy.
86. Kral Agamemnon, Troya Savaşı'ndan döndüğünde karısı Klytemnestra ve karısının sevgilisi Aigisthos tarafından öldürülür. Agamemnon'un oğlu Orestes, annesi Klytemnestra ve Aigisthos'u öldürerek babasının öcünü alır.
87. İbranilere çölde yol gösteren Musa'nın başında beliren bulut.
88. Kral elçilerinin taşıdığı altın zincir gibi.
89. Pietro Aretino (1492-1556). İtalyan yazar ve şair. Açık saçık soneleri ve fahişelik mesleği üzerine yazdığı *Diyaloglar* adlı eseriyle tanınır.
90. Eski Floransa'nın merkezinde bir çarşı.
91. Herakles'in karısı. Herakles tarafından zehirli bir okla vurulan Nessos adında bir Centaur, intikam almak için, Deianeira'ya yarasından akan kanın sihirli olduğunu, bu kana bulanmış bir gömleği kocasına giydirirse kocasının ona daha da bağlanacağını söyler. Bu sözlerle inanan Deianeira, Herakles'e Nessos'un kanıyla

- ıslattığı bir gömlek gönderir. Gömlek, Herakles'in vücuduna yapışarak ölümüne sebep olur.
92. Eskiden, hapse atılan fahişelerin saçları kazınırdı.
 93. Piero Strozzi, Medicileri devirmek için, Fransa kralı ve Şarlken'in rakibi I. François'ya güveniyordu.
 94. Yaşlı Plinius (MS 23-79). Romalı yazar. Filippo Strozzi, bu yazarın eserlerini çevirmişti.
 95. İspanya'da, kralın tahtın varisi olmayan kızına verilen unvan. Burada, Şarlken'in Alessandro ile evlenen küçük kızı Margherita kastediliyor. Alessandro ona büyük ihtimalle babası yüzünden çok saygılı davranıyordu.
 96. Francesco Guicciardini (1483-1540): Tarihçi ve Papa yanlısı politikacı. Papa VII. Clemens'in danışmanıydı. Alessandro'nun, daha sonra Cosimo'nun dük seçilmelerinde etkili olmuştu.
 97. "Bir dal söküldüğü an, yerine yeni bir altın dal çıkacak; bunu, aynı madenden başka bir dal izleyecektir." (Vergilius, *Aeneis*, VI). Yani Alessandro'nun yerine yeni bir Medici bulunacaktır.
 98. Alessandro'nun uzaktan kuzeni.
 99. Cosimo de'Medici (1519-1574): Alessandro'nun kuzeni.
 100. Giacomo de'Medici, Medici ailesinin nüfuzlu üyelerindendi.
 101. Medicilerin hizmetinde paralı asker.
 102. Floransa'ya birkaç kilometre mesafede, Cosimo de'Medici'nin villasının bulunduğu yer.
 103. Yani Marki'ye hakaret edenler, çayırdaki yapılacak düello sonucu ölmekten korkarlar.
 104. Fransa Kralı I. François.
 105. 1564'e kadar yıl, 1 Ocak yerine Paskalya'da (22 Mart-15 Nisan arası) sona eriyordu. Bu hesaba göre, Alessandro'nun öldürüldüğü gün olan 6 Ocak hâlâ 1536 yılı içerisindeydi. Miladi takvime göre ise 1537.

106. Floransa Cumhuriyeti'nde seçimlerde küçük toplar kullanılırdı. Siyah top müspet, beyaz top menfi oy demektir.
107. Floransa Cumhuriyeti'nde hükümet başkanı. 1531'de "hükümet ve devlet başkanı" sıfatıyla başa gelen Alessandro, ertesi yıl dük ve "Floransa Cumhuriyeti'nin daimi *gonfaloniere*"si ilan edilmişti.
108. Lat. *Pek bilge doktor*.
109. Bu sahne, 1853 basımından çıkarılmıştır.

Alfred de Musset (1810-1857): 19.yüzyıl Fransız edebiyatının en önemli isimlerindendir. 1829 yılında yayımlanan Contes d'Espagne et d'Italie isimli şiir kitabıyla üne kavuştu. Victor Hugo, Charles Nodier gibi Romantik yazarların çevresinin müdavimi oldu.

Temmuz Monarşisi döneminde Fransız İçişleri Bakanlığı'nın kütüphanesinde kütüphanecilik yaptı, 1845 yılında Légion d'honneur'e layık görüldü. 1852 yılında Académie française'e üye olarak seçildi. Alfred de Musset şiirin yanında roman, öykü ve oyun türünde çok sayıda eser verdi. İlk oyunu La Nuit vénitienne (1830) sahnede başarısız olunca oyunlarının sahnelenmesine 1847 yılına dek izin vermedi. İlk kez 1896 yılında sahnelenen Lorenzaccio, politik, psikolojik boyutları, karmaşık dramaturjisiyle son derece zengin, romantik başkışısı Lorenzo'nun erdem ve sefahat arasında sıkışmış, çelişkilerle dolu yaşamının ele alınışı bakımından da son derece moderndir. Alfred de Musset'nin "bir gün ya Shakespeare ya da Schiller olma" dileğinin gerçekleştiğini gösteren bir kanıttır Lorenzaccio, Fransız edebiyatının Hamlet'idir.

Berna Günen (1979): Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu. Galatasaray Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler okurken Robert Schuman Bursu'na hak kazandı ve eğitimine Fransa'da Institut d'Etudes Politiques de Paris'te (Sciences Po) devam etti. Aynı okulda XX. Yüzyıl Avrupa Tarihi üzerine lisans, yüksek lisans ve doktora yaptı. İngilizce ve Fransızcadan çeviriler yapmaktadır.

KDV dahil fiyatı
14 TL